

Bulletin slovenskej advokácie

Ad: Odmeňovanie advokátov

pri poskytovaní právnej
pomoci osobám
v materiálnej núdzi

Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike

*Prípady Melloni a
Ústavný súd Španielska:*
**Praktická ukážka
viacúrovňovej
ochrany základných
práv a slobôd**
v kontexte prednosti
a účinnosti práva Únie

Obnova konania
na základe rozhodnutia
Ústavného súdu SR
o „neústavnosti“
asperačnej zásady“

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Slovenská advokácia sa musí pripraviť na nové zákonné a technické požiadavky
- 3 **DISKUSIA**
Kvalita odôvodnenia vs. odňatie možnosti konať pred súdom
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
- 5 Advokátske „nomen omen“ alebo voľba názvu advokátskej kancelárie
Mgr. Viktória Hellenbart
- 7 XX. Slovenské dni práva 2. – 3. októbra 2014 (Pozvánka)
- 7 Výročný kongres AIJA (Pozvánka)

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 8 **NÁZOR**
Ad: Odmeňovanie advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi
JUDr. Martin Friedrich
- 15 Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike. (2. časť)
JUDr. Štefan Zeman
- 25 Prípady Melloni a Ústavný súd Španielska: Praktická ukážka viacúrovňovej ochrany základných práv a slobôd v kontexte prednosti a účinnosti práva Únie
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
- 31 Obnova konania na základe rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o „neústavnosti asperačnej zásady“
JUDr. Viktória Pagáčová
- 39 **JUDIKATÚRA**
K opomenutiu advokáta predložiť súdu listinné dôkazy prevzaté od klienta a zodpovednosť advokáta za škodu

ADVOKÁCIA

SAK

- 42 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
 - 42 Pýta(j)te sa predsedníctva
 - 43 Účasť advokátskeho koncipienta na poskytovaní právnych služieb v čase pozastavenia výkonu advokácie školiteľovi
 - 47 Deň otvorených dverí v Klube právnikov mesta Trenčín
- ### ZAHRANIČIE
- 49 Povinnosť advokáta kontaktovať klienta a informovať ho o termíne pojednávania
 - 51 Správy zo zasadnutí CCBE
 - 52 *Bulletin advokacie* prináša...
 - 54 *Ako som demonštroval v Ríme*
JUDr. Rastislav Straka

ZAUJÍMAVOSTI

- 55 **LITERATÚRA**
Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty
JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
- 56 Advokáti v hnedom a čiernom 1939 – 1945 (2. časť)
JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA

Vážené kolegyně,
vážení kolegovia,

inštitút poskytovania právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi je synergiou dobrodenia štátu a zároveň solidarity, cti a profesionality advokátskeho povolania. Na jednej strane štát pre klientov v hmotnej núdzi zabezpečí bezplatnú kvalifikovanú právnu pomoc a oslobodenie od súdnych poplatkov. Advokáti, na strane druhej, poskytnú týmto klientom právne služby, s tým, že odmenu advokáta za právne služby, v prípade neúspechu, bude znášať štát. Takto by to malo fungovať. No, nefunguje. Bezplatná právna pomoc vôbec nie je bezplatnou a zároveň aktuálna právna úprava poskytovania právnej pomoci je etickou výzvou pre každého advokáta.

Následkom nedomyslenej právnej úpravy je, že klientom v hmotnej núdzi, ktorí skutočne nemajú prostriedky na zaplatenie advokáta a hradenie nákladov civilného konania, štát poskytuje právnu pomoc len do skončenia prvostupňového konania. V zmysle zákona o súdnych poplatkoch jediné osoby, ktoré nie sú osobne oslobodené od platenia súdnych poplatkov za odvolacie a exekučné konanie sú práve tie, ktoré by toto oslobodenie potrebovali najviac.

Z pohľadu advokáta je systém odmeňovania advokátov nastavený až tak zle, že núti advokátov zamyslieť sa nad tým, či nie je lepšie, ak spor klienta z Centra právnej pomoci prehrajú, pretože len tak budú mať aspoň nejakú istotu, že na svoju odmenu nebudú musieť čakať niekoľko rokov. A to sme sa ešte nedotkli výšky jednotlivých paušálnych odmien, ktoré, podľa môjho názoru, sa nepribližujú tomu, čo by sme mohli nazvať primerané zníženie odmeny advokáta ako prejav solidarity a profesionálnej cti. Budete sa trápiť a pokúsite sa za 100 eur vyriešiť problém klienta mimosúdne, alebo radšej pôjdete do súdneho sporu, v ktorom, ak Vám nebude priznaná náhrada trov konania, získate aspoň vyššiu paušálnu odmenu?

Ak už vláda zasiahla proti úžere, bolo by nanajvyššie vhodné, aby v ďalšom kroku zreformovala systém poskytovania právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi tak, aby nebola v konečnom dôsledku prekážkou v uplatňovaní tých práv, za ktorých ochranu sa vláda a poslanci s takou vervou zasadujú.

Téme sa venujeme v príspevku na s. 8.

JUDr. Martin Friedrich

K fotografii na obálke

Plenárne zasadnutie CCBE 16. a 17. mája 2014 vo Verone (Taliansko). Viac na s. 51. Foto Piero Pecchioli

ROZHOVOR

Slovenská advokácia sa musí pripraviť na nové zákonné a technické požiadavky

konštatuje náhradník predsedníctva komory, regionálny zástupca pre Košický kraj
JUDr. Tomáš Illeš. V jeho kompetencii v rámci pôsobenia v predsedníctve sú procesy elektronizácie – nové preukazy, aktualizácia webovej stránky SAK.

■ Ako s odstupom času vnímate svoju kandidatúru na člena predsedníctva SAK? Čo Vás motivovalo?

Kandidatúra za člena predsedníctva komory bola pre mňa veľkou výzvou z pohľadu možnosti ovplyvniť niektoré procesy v slovenskej advokácii a zároveň získať nové neoceniteľné skúsenosti v oblasti poskytovania právnych služieb. Silnou motiváciou bola taktiež snaha o zvýšenie intenzity diskusie a záujmu advokátov v Košickom kraji o dianie v našej stavovskej organizácii a tiež snaha o zapojenie sa do procesov elektronizácie advokácie ako súčasť elektronizácie celej spoločnosti vrátane justície. Musím sa priznať, že môj odhad pracovného vyťaženia člena predsedníctva nebol optimálny. Bol som veľmi prekvapený obrovským množstvom agendy, ktorú má predsedníctvo a jej členovia v obsahu. Z toho vy-

plýva aj hodnotenie mojej kandidatúry, ktoré na jednej strane reflektuje väčšiu pracovnú zaťaženosť, ako som očakával a na strane druhej veľmi pozitívne hodnotím úroveň diskusie a práce v predsedníctve.

■ Ktorá oblasť z činností predsedníctva SAK spadá v súčasnosti do Vašej kompetencie?

V súčasnosti som okrem funkcie regionálneho zástupcu SAK pre Košický kraj zapojený do činnosti škodovej komisie, vzdelávacieho kolégia a komisie pre elektronizáciu činnosti SAK.

■ Čo všetko zahŕňa pomerne široký pojem „elektronizácia činností SAK“ a aké najzásadnejšie zmeny môžu advokáti v dohľadnej dobe očakávať?

Elektronizácia činnosti Slovenskej advokátskej komory súvisí s prebiehajúcimi procesmi elektronizácie jednotlivých oblastí fungovania spoločnosti, avšak najmä s projektom e-Justice a prijatým zákonom o e-Governmente. V nadväznosti na tieto procesy a novú právnu úpravu sa musí slovenská advokácia pripraviť na nové zákonné a technické požiadavky, ktoré z toho vyplývajú, a ktoré súvisia napr. so zriaďovaním elektronických schránok, elektronickým doručovaním alebo zarúčenou konverziou dokumentov. V súčasnosti je jednou z najdôležitejších úloh výmena advokátskych preukazov za nové elektronické preukazy, ktoré budú advokátom umožňovať elektronickú identifikáciu a komunikáciu v rámci komory, ale aj s príslušnými orgánmi verejnej moci. Okrem uvedeného by som do pojmu elektronizácie zahrnul aj činnosti priamo súvisiace so zlepšovaním štruktúry a obsahu našej web stránky a efektívnejšieho využitia prostriedkov elektronickej komunikácie medzi jej členmi.

■ Čo pozitívne prinesú nové advokátske preukazy?

Nové advokátske preukazy budú spĺňať dve základné funkcie. Prvou z nich je možnosť elektronickej identifikácie členov komory vo vzťahu k potrebám komunikácie s komorou a jej orgánmi, ale aj s orgánmi verejnej moci. Druhou špecifikou a veľmi potrebnou funkciou pre poskytovanie právnych služieb bude možnosť používať tzv. mandátny certifikát, kto-

rý by mal v budúcnosti umožňovať oprávnenie advokáta zastupovať klientov v príslušných konaniach.

■ **Ste jedným z regionálnych zástupcov SAK pre Košický kraj. Ako vnímate aktivity SAK v tejto oblasti a kde možno hľadať priestor na zlepšenie regionálnej spolupráce a zvýšenie jej kvality a zmysluplnosti?**

Aktivity Slovenskej advokátskej komory pre oblasť jednotlivých regiónov sú na jednej strane determinované finančnými a personálnymi kapacitami a na strane druhej záujmom advokátov z jednotlivých regiónov o dianie v SAK. Predsedníctvo SAK sa v tejto súvislosti snaží podporovať všetky zmysluplné

aktivity, ktoré sú z jednotlivých regiónov navrhnuté, pričom ide predovšetkým o rozmanité športové a kultúrne akcie. Ja osobne vidím rezervy aj v počte a rozmanitosti jednotlivých aktivít, a preto by som rád prispel k zvýšeniu spolupráce a komunikácie advokátov z Košického kraja navzájom. Rád by som zvýšil intenzitu najmä vzdelávacích podujatí, ktoré by prispeli k zvýšeniu informovanosti advokátov o otázkach, ktoré súvisia s výkonom ich profesie. Rád by som tiež zvýšil, prípadne spestril počet spoločenských a športových akcií, na ktorých by sa advokáti z Košického kraja mohli vzájomne poznať a diskutovať o aktuálnych odborných, ale aj iných spoločenských témach.

DISKUSIA

Kvalita odôvodnenia vs. odňatie možnosti konať pred súdom (aktuálna judikatúra)

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Väčšina advokátov zaoberajúcich sa civilnou sporovou agendou už bola počas svojej praxe konfrontovaná s problematikou, ktorej venujeme niekoľko nasledujúcich riadkov. V zásade ide o právne posúdenie otázky, či nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu – z hľadiska kritérií stanovených v § 157 ods. 2 OSP – predstavuje postup, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP a teda či takáto vada zakladá bez ďalšieho prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu.

V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že v súlade s právnou doktrínou a ustálenou judikatúrou (R 34/1995, R 117/1999) možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému je inak dovolanie procesne vylúčené, ak v konaní došlo k niektorej z väd podľa § 237 OSP.

Relatívne známym a často citovaným v dovolaniach účastníkov proti rozhodnutiam, kde § 238 OSP a § 239 OSP prípustnosť dovolania vylučujú, je rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. 4. 2006, sp. zn. 4 Cdo 171/2005. V uvedenom rozhodnutí dovolací súd konštatoval, že nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie a že daná vada navyše zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, keď-

že tým bola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom. K identickému záveru dospel Najvyšší súd SR aj v rozhodnutí zo dňa 30. 9. 2008, sp. zn. 4 Cdo 25/2007.

Účelom tohto príspevku, aj vzhľadom na štandardný rozsah rubriky, nie je odborná analýza správnosti načrtnutého právneho názoru. Nevyhnutné je však poukázať na aktuálnu judikatúru Najvyššieho súdu SR v tejto otázke a z hľadiska právnej istoty aj na potrebu definitívneho ustálenia rozhodovacej praxe jednotlivých dovolacích senátov.

Predovšetkým možno konštatovať, že citovaný záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 písm. f) OSP z dôvodu absencie riadneho, preskúmateľného a presvedčivého odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia je objektívne zriedkavý. V súlade s publikovanou judikatúrou predstavuje nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP (R 111/1998), čo môže za určitých okolností zakladať dôvodnosť dovolania, avšak nie jeho prípustnosť ako takú. Pre záver o prípustnosti dovolania predstavuje *conditio sine qua non* predmetná premisa, že nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia má pre účastníka za následok odňatie možnosti konať pred súdom. Táto vada by navyše musela predstavovať natoľko intenzívny zásah do práv dotknutého účastníka konania, že by v podmienkach materiál-

neho právneho štátu odôvodňovala uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku, spojené s revíziou právoplatného a záväzného rozhodnutia a so zásahom do stabilizovaného stavu právnej istoty.

Aplikačná prax Najvyššieho súdu SR dôsledne rozlišuje medzi podmienkami prípustnosti dovolania podľa § 237 OSP a dovolacími dôvodmi podľa § 241 ods. 2 OSP. V absolútnej väčšine svojich jurisdikčných výstupov považoval dovolací súd za neakceptovateľné subsumovať dôvody spočívajúce v nepreskúmateľnosti rozhodnutia pre vady jeho odôvodnenia pod ustanovenie § 237 písm. f) OSP, keďže túto vadu nemožno považovať za odňatie možnosti konať pred súdom. Pokiaľ by samotné dovolanie bolo ako také prípustné z iného dôvodu, prichádza samozrejme do úvahy uplatnenie spornej vady ako dovolacieho dôvodu v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP (iná vada konania). Nie však opačne. Možno pritom odkázať na pomerne presvedčivo odôvodnené uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 97/2010, sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 1 Cdo 181/2010, 2 M Cdo 18/2008, 2 Cdo 83/2010, 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 338/2009, 3 Cdo 97/2010, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 323/2012, 3 Cdo 225/2012, 3 Cdo 84/2012, 3 Cdo 237/2011, 3 Cdo 192/2012, 3 Cdo 56/2013, 3 Cdo 144/2014, 4 Cdo 310/2009, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 290/2008, 5 Cdo 149/2010, 5 Cdo 216/2010, 6 Cdo 25/2012, 6 Cdo 134/2010, 7 Cdo 09/2011, 7 Cdo 36/2011, 7 Cdo 52/2011.

Taktiež Ústavný súd Slovenskej republiky opakovane konštatoval, že prípadná vada konania podľa § 237 písm. f) OSP má za následok porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, to však neznamená, že vo vzťahu k nepreskúmateľnosti rozhodnutia zároveň platí aj opak, teda, že nedostatočné odôvodnenie predstavuje bez ďalšieho odňatie možnosti konať pred súdom (I. ÚS 184/2010, I. ÚS 141/2011, I. ÚS 275/2012, I. ÚS 14/2014, II. ÚS 261/2006, II. ÚS 148/2009, II. ÚS 110/2013, III. ÚS 184/2011, III. ÚS 148/2012, III. ÚS 551/2012, IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 208/2012).

Ako však vyplýva z konkrétneho podnetu advokáta – napriek uvedenej ustálenej judikatúre prezentoval Najvyšší súd SR aktuálne opozitný názor, a to v uznesení zo dňa 14. 5. 2014, sp. zn. 7 Cdo 136/2013, ktorým zrušil potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu z toho dôvodu, že jeho odôvodnenie je nepresvedčivé a nedostatočné, čo podľa názoru dovolacieho súdu samo osebe zakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f) OSP a aj jeho dôvodnosť podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP.

Vzhľadom na to, že nejde „iba“ o odlišné hmotnoprávne posúdenie v skutkovo obdobnej veci, ale o rozpor v zásadnej interpretácii procesného predpisu z hľadiska všeobecnej prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku, nemožno načrtnutú dvojpoľovú názorovosť vnímať pozitívne. Kritériá prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov musia byť na účely efektívneho výkonu spravodlivosti definované jednoznačne a zrozumiteľne.

Súčasne treba zohľadniť, že ak iba samotná (ne)kvalita odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania, možno očakávať značný nárast dovolacej agendy vo všeobecnosti. V rámci štandardnej dvojinstančnej súdnej sústavy sa tým kreuje osobitný prieskum právoplatných rozhodnutí z hľadiska dostatočnosti ich odôvodnenia, s možnými kasačnými dôsledkami. Rozsiahla judikatúra ústavného súdu pritom potvrdzuje, že by prednostne malo ísť o prieskum ústavnoprávny, teda z hľadiska porušenia resp. zachovania základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bolo by teda otáznne, či možno v konaní pred Ústavným súdom SR namietat porušenie uvedených práv v dôsledku nedostatočného odôvodnenia súdneho rozhodnutia, pokiaľ sťažovateľ toto rozhodnutie z identického dôvodu nenapadol dovolaním v zmysle § 237 písm. f) OSP a teda nevyčerpal všetky dostupné opravné prostriedky (§ 53 ods. 1 zákona NR SR č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov).

Ťažisko problematiky celkom zjavne spočíva vo výklade hypotézy právnej normy obsiahnutej v § 237 písm. f) OSP, a to osobitne formulácie „účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom“. Judikatúru Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR, ktorú možno objektívne považovať za ustálenú, aktuálne prelmuje „nové“ zrušujúce uznesenie dovolacieho súdu, ktoré názorovo korešponduje so skoršími rozhodnutiami vo veciach sp. zn. 4 Cdo 171/2005 a 4 Cdo 25/2007. Za daných okolností je nevyhnutné apelovať na Najvyšší súd SR, aby v zmysle § 8 ods. 3 a § 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov prijal za účelom zjednotenia výkladu citovaného ustanovenia stanovisko, ktoré by následne uverejnil aj v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

Uvedená požiadavka je o to aktuálnejšia, že z hľadiska súčasného teoretického nazerania na úlohu, význam a záväznosť mienkotvorných judikátov vrcholných inštitúcií súdnej sústavy nepochybne rastie ich interpretačný vplyv a relevancia. To potvrdzuje napríklad aj rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Cdo 185/2006, ktorý bol uverejnený v periodiku Zo súdnej praxe č. 5/2013 pod č. 41/2013 s nasledujúcou právnou vetou: „Ak bol k určitej právnej otázke vyslovený právny názor v stanovisku Najvyššieho súdu SR, sú všetky súdy všeobecných súdov, vrátane samotného Najvyššieho súdu SR, povinné pri svojom rozhodovaní z neho vychádzať, lebo stanovisko je pre ne záväzné. Vyplýva to z postavenia Najvyššieho súdu SR, ktorý ex lege sleduje a vyhodnocuje právoplatné rozhodnutia súdov v občianskom súdnom konaní a na ich základe, v záujme jednotného rozhodovania súdov, zaujíma stanoviská k ich rozhodovacej činnosti vo veciach určitého druhu alebo charakteru, a tak predurčuje ich následný postup aj v iných obdobných veciach (uplatňuje sa záväznosť súdnej judikatúry erga omnes).“.

Advokátske „nomen omen“ alebo voľba názvu advokátskej kancelárie

Dieťa dostáva pri narodení svoje meno. Spravidla ho vyberajú rodičia, ktorí v nejednom prípade túto záležitosť konzultujú dlho pred jeho narodením.

Iní „odjakživa vedeli“, ako sa má ich budúce dieťa volať.

Takto sa meno dané dieťaťu stáva dokreslením jeho osobnosti, dotvorením individuality, pričom je prirodzené, že súčasne nesie v sebe atribút predkov a predstavy rodičov, a svojím spôsobom potvrdzuje pravdivosť latinského *nomen est omen* (meno je osud).

„Zrod“ advokáta, ktorý začína vykonávať svoju advokátsku prax ako slobodné povolanie je v mnohom podobný narodeniu dieťaťa, a preto predpisy regulujúceho jeho výkon neopomínajú ani túto otázku.

Podľa § 12 ods. 4 zákona o advokácii je pri poskytovaní právnych služieb advokát povinný používať profesijné označenie advokát, advokátka alebo advokátska kancelária. Ak poskytuje advokát právne služby prostredníctvom združenia alebo obchodnej spoločnosti zapísanej v zozname komory, je povinný používať profesijné označenie advokátska kancelária, ku ktorému pripojí aj názov združenia alebo obchodné meno spoločnosti, ktoré *neznižuje dôstojnosť advokátskeho stavu a neporušuje pravidlá profesijnej etiky*.

Advokátsky poriadok SAK dopĺňa § 1 ods. 3 tak, že „označenie advokátskej kancelárie je umiestnené na budove sídla advokátskej kancelárie, prípadne aj budove, v ktorej sa sídlo advokátskej kancelárie nachádza. Tvar, spôsob a rozmery označenia advokátskej kancelárie nemôžu presiahnuť 30×60 cm.“

V § 2 ods. 2 ukladá advokátovi povinnosť pri výkone jeho povolania dodržiavať pravidlá korektnej súťaže a dbať na dôstojnosť advokátskeho stavu.

Paragraf 14 ods. 1 uvádza, že advokáti sa navzájom správajú zdvorilo, sú povinní rešpektovať oprávnené záujmy iných advokátov a § 38 kladie medzi povinnosti advokáta vystupovať voči súdom a úradom slušne a korektne a obsahom svojich písomných, ústnych a *iných prejavov* a svojím vystupovaním vrátane celkovej úpravy zvonjšku prispieva k dôstojnosti a vážnosti úkonov, na ktorých sa zúčastňuje, ako aj k vážnosti advokátskeho povolania.

Výkon advokácie ako slobodného povolania v sebe nesie veľkú dávku individuality.

Práve osobnosť advokáta je určujúca pre smerovanie a vývoj jeho budúcej praxe. Prirodená inteligencia, vzhľad, dosiahnuté vzdelanie, jazykové vedomosti, životné skúsenosti, rozhľad, záľuby, svetonázor, morálna integrita, charakter a temperament, to všetko z neho vytvára nenapodobiteľného sólistu.

Keďže advokátom sa stáva dospelý človek s plne ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, ktorý môže smelo o sebe povedať, že je „právnikom“, je prirodzené, že rozvoj jeho právnickej osobnosti, prvé kroky smerujúce k jeho kariére sa viažu práve s jeho osobným menom, ktoré ho najlepšie vystihuje ako individualitu.

Pod týmto menom je zapísaný aj v zozname advokátskych koncipientov, vykonáva koncipientku prax a advokátske skúšky.

Celé toto obdobie už píše dejiny svojej osobnosti a kladie základné kamene budúcej praxe.

Tu prichádza chvíľa na pomyselnej štartovacej čiare, kedy sa rozhoduje, pod akým menom bude v praxi a výkone povolania advokáta pokračovať.

Prirodená hrdosť na svoju identitu a doterajšie úspechy vedie k záveru, že najvhodnejším sa javí pokračovanie pod svojím vlastným menom, ktoré podľa názoru pisateľa článku najlepšie vystihuje silnú osobnostnú zložku výkonu slobodných povolání, navyše, s tak výrazným „tvorivým až umeleckým“ podtónom, aký v sebe advokácia nesporne má.

Niektorých práve tento podtón alebo prevažujúce komerčné hľadisko výkonu povolania vedie k úvahám o voľbe názvu advokátskej kancelárie, ktorý v sebe nenesie meno a priezvisko advokáta, ale nejaké „posolstvo, odkaz“, vyjadrený či už prevzatím konkrétneho pomenovania určitého javu, vlastnosti, skupiny, hnutia alebo čisto fantazijným, ktorý má svoj odkaz šifrovaný

(v začiatkových písmenách mena alebo inak) alebo nemá žiadny osobitý a je len pretavením osobných preferencií advokáta a jeho predstave o tom, ako zaujať svojou originalitou.

Vzrastajúca popularita zvýrazňovania svojej osobitosti výberom názvu kancelárií, ktoré v sebe neobsahujú odkaz na osobu advokáta a s tým spojenú zvýšenú mieru dezinformácie verejnosti o tom, čo je skutočnou náplňou práce obchodnej spoločnosti, ktorá sa skrýva pod označením „prvá

fantazijná“ s. r. o., vyžiadalo potrebu zákonnej regulácie v tejto oblasti, zavedením povinnosti advokáta, označiť svoju advokátsku kanceláriu profesijným označením advokát, advokátka alebo advokátska kancelária (§ 12 ods. 4 zákona číslo 586/2003 Z. z. o advokácii, novela zákonom číslo 335/2012 Z. z.). Ďalej kladie osobitý dôraz na to, aby označenie kancelárie neznižovalo dôstojnosť advokátskeho stavu a neporušovalo pravidlá profesijnej etiky.

Pripojenie profesijného označenia v sebe nesie aj ďalší, pre advokátov pozitívny, prvok, ktorý na prvý pohľad nemusí byť zrejmý. Pomáha odlíšiť advokátov poskytujúcich právne služby od iných subjektov pôsobiacich na Slovensku a poskytujúcich právne služby, hoci zo zákona toto oprávnenie prináleží, v rozsahu § 1 ods. 3 zákona o advokácii, výlučne advokátom.

Voľba fantazijného označenia advokátskej kancelárie si od budúceho používateľa žiada prehodnotiť vybraný názov tak, aby spĺňal zákonom vyžadované kritériá na zachovanie dôstojnosti advokátskeho stavu a neporušovania profesijnej etiky.

Schopnosť takéhoto výberu si vyžaduje bezchybnú znalosť problematiky profesijnej etiky ako aj vysokú mieru taktu a spoločenského citu pre to, čo môže byť vnímané ako nedôstojné.

Pokiaľ použitie profesijného označenia advokát, advokátska kancelária v zásade nespôsobuje v aplikačnej praxi problémy, výber názvu, ktorý je vhodný a spĺňa aj etické požiadavky, je oveľa problematickejší, pretože sa dostávame na hranicu medzi subjektívnym a objektívnym ponímaním hodnôt.

Čo cudzojazyčné označenia advokátskych kancelárií, ktoré sú slovenské a poskytujú právne služby na našom území? Pri zodpovedaní tejto otázky stojí za úvahu posúdenie ústavou delegovaných oprávnení advokátskemu stavu, zákonnej definície toho, čo výkon advokácie je v § 1 ods. 2 zákona o advokácii, ako aj zodpovedanie otázky používania úradného jazyka pri úradnom styku.

Je potrebné na oslovenie zahraničnej klientely označiť advokátsku kanceláriu v cudzom jazyku, pokiaľ skutočne nejde o kanceláriu, ktorá je rezidentom v krajine, ktorej jazyk vo svojom názve používa? Možno dospieť k záveru, že ide o zámerne vyvolanie dojmu, že kancelária nie je slovenská, ale ide o kanceláriu advokáta z inej krajiny.

V tejto súvislosti môže byť praktickou pripomienka § 14 ods. 2 advokátskeho poriadku, že vyjadrenia advokáta nesmú byť vedome nepravdivé, ako aj § 1 ods. 5, podľa ktorého sa advokát prezentuje kvalitným výkonom povolania.

Korektná a férová súťaž medzi advokátmi do profesijnej etiky nepochybne patrí.

Ďalšou otázkou preto môže byť posúdenie toho, či povinnosť férovej súťaže je dodržaná prisvojením si všeobecného profesijného označenia advokáta v akýchkoľvek podobách, jazykových mutáciách a historických súvislostiach?

To, že tieto obchodné mená a názvy zostali dlhé obdobie existencie samostatnej advokácie „voľné“, neznamená, že by žiadnemu z advokátov nenapadlo, že najlepšie jeho prácu vystihuje názov „Advokát“, „Advokátska kancelária“, „Law Firm“, preto k názvu spoločnosti pripája slovo „advo-

kát“, „advokátska kancelária“, nie však ako jej názov, lež profesijné označenie.

Nepoužitie slova „Advokát“ ako označenia kancelárie, skôr znamená vysokú úctu a rešpekt a porozumenie generácií advokátov tomu, čo je korektná súťaž pri voľbe označenia. V neposlednom rade pri spojení s povinnosťou pripojiť k názvu aj profesijné označenie môže vyznievať bizarne („Advokát“, advokátska kancelária v. o. s.).

Obstojí vo svetle kritéria vzájomnej zdvorilosti advokátov názov, vyjadrený v akomkoľvek jazyku, ktorý určitým spôsobom vyzdvihuje schopnosti a osobnosť advokáta alebo kancelárie nad ostatných? „Liga výnimočných“, „najspravodlivejší“, „múdry a schopný“, „neodolateľne šarmantný“ a iné, určite zaujmú. Jednoznačne nemožno povedať, či spôsobom, akým si to jeho tvorca a užívateľ žela.

Navonok a na prvý pohľad sa javí situácia jednoduchšia, keď označenie obsahuje určité poslanstvo či frázu z právnického prostredia. Ak aj označenie a názov nadchne v určitých historických alebo iných súvislostiach, nie je možné pri dĺžke a rozmanitosti dejín a kultúr vylúčiť, či nebol v minulosti zneužitý, pričom táto informácia nemusí byť všeobecne známa.

Pri každom z posudzovaných kritérií je vždy vhodné si položiť otázku, koho mal názov zaujať, aký typ ľudí, akej morálnej a intelligenčnej úrovne a nielen to.

Advokát, ktorý je vynikajúcim odborníkom sa nemusí obávať toho, že dodržiavaním určitej úrovne nezaujme klientov, práve naopak. Prílišné znižovanie latky aj v očiach ľudí s nižším morálnym a intelligenčným štandardom môže pôsobiť odstrašujúco, pretože osoba advokáta má klienta reprezentovať a klient má potrebu byť na advokáta hrdý a považovať ho za oporu a pre okolie autoritu.

Určite stojí za úvahu, ako bude vyzerať vážnosť vystupovania advokáta pod zvoleným názvom („žraloci“), ako sa bude vynímať podanie advokáta pod hlavičkou fantazijného označenia, a či práve toto označenie a podpis pri ňom, nebudú spôsobilé znížiť alebo spochybniť vážnosť písomného prejavu ako aj dôstojnosti advokáta, či evokovať nedostatok úcty k autoritám, ku ktorým smeruje.

Nebudú podania pod hlavičkou vymysleného označenia kancelárie vyznievať smiešne a nemohol by zvolený názov vyslať signál, že nepovažujem advokátsky stav za dôstojný a vážny?

Záver a názory budú záležať na rôznych faktoroch a životnej filozofii advokáta.

Profesionál, ktorý má úctu k povolaniu ako takému, úctu ku klientovi a súdom, potlačí osobné preferencie a vie sa prikloniť ku konzervatívnejšiemu názvu, aj keď je v rozpore so súčasným trendom jeho prvoplánového odmietania, má väčší potenciál dôstojnosti a vážnosti, ktorá k advokácii nepochybne patrí.

Mgr. Viktória Hellenbart
podpredsedníčka P SAK

XX. Slovenské dni práva

2. – 3. októbra 2014, hotel Devín, Bratislava

Pozvánka

Nosná téma konferencie:

Nemajetková ujma v slovenskej aplikačnej praxi

Konferencia bude rozdelená do troch blokov nasledovne:

■ Nemajetková ujma vo vzťahu k povinnému zmluvnému poisteniu

V rámci bloku vystúpia

JUDr. Imrich Fekete, CSc., *PF Univerzity Komenského*

JUDr. Martin Timcsák, *advokát*

JUDr. Jozefína Žáková,

generálna riaditeľka Slovenskej asociácie poisťovní

■ Nemajetková ujma pri ochrane osobnosti

V rámci bloku vystúpia

prof. JUDr. Ján Cirák, CSc.,

PF Paneurópskej vysokej školy

JUDr. Jozef Vozár, CSc., *Ústav štátu a práva SAV*

JUDr. Jana Bajánková, *Najvyšší súd SR*

■ Nemajetková ujma pri nekalej súťaži

prof. JUDr. Petr Hajn, Dr.Sc.,

PF Masarykovej Univerzity v Brne

JUDr. Andrea Moravčíková,

PF Univerzity Komenského, Krajský súd v Trnave

JUDr. Zuzana Hečko, LL.M., *advokátka*

Účastnícky poplatok pre advokátov je 99 eur (vrátane DPH). Zahŕňa účasť na podujatí, zborník, občerstvenie, obed vo štvrtok a recepciu.

Bližšie informácie uverejní SAK spolu s možnosťou prihlásenia sa na www.sak.sk, prostredníctvom newslettera, ako aj v letnom vydaní *Bulletinu slovenskej advokácie*.

Výročný kongres AIJA – Medzinárodného združenia mladých právnikov

Pozvánka

AIJA bola založená v roku 1962 skupinou mladých nadšených advokátov z viacerých krajín a jej podujatia zaznamenali okamžitý úspech. Je jedinou celosvetovou asociáciou zameranou na mladých právnikov vo veku do 45 rokov. Od svojho vzniku každoročne organizuje výročný kongres. Samozrejme, ani tento rok nie je výnimkou.

V dňoch 26. – 30. augusta 2014 privíta mladých právnikov z celého sveta metropola českej republiky Praha.

Kongres je príležitosťou stretnúť sa s viac ako 500 mladými právnikmi a odovzdať si navzájom skúsenosti, rozšíriť poznatky, vychutnať si vysoko kvalitný vedecký program a v neposlednom rade zažiť neopakovateľnú atmosféru históriou dýchajúceho mesta. Ani tento rok nebude chýbať najobľúbenejšia súčasť spoločenskej časti programu *home hospitality*, v rámci ktorej sú účastníci v skupinkách pozvaní na večeru domov k miestnym právnikom. Či tento večer využijú na nadviazanie obchodných vzťahov, alebo či zostanú len pri priateľskom stretnutí, je na samotných účastníkoch. V každom prípade ide o príležitosť, ktorú môže každý využiť na osobný rozvoj alebo na postupné budovanie siete medzinárodných kontaktov. Práve takýmito podujatiami AIJA napĺňa ciele, ku ktorým patrí rozvíjanie spolupráce a priateľských stykov medzi mladými právnikmi z rôznych kútov sveta, sprostredkovanie výmeny know-how či vzájomné vzdelávanie sa. Pre všetkých (nielen) mladých slovenských advokátov a koncipientov nech je preto tento článok súčasne aj pozvánkou na účasť. Každý je vítaný.

Podrobné informácie o podujatiach AIJA je možné získať na stránke www.ajja.org, kde sú uvedené pokyny pre účastníkov kongresu vrátane programu. Na prípadné otázky k činnosti AIJA rád osobne odpovie JUDr. Ondrej Bukna. Kontakt: 0905 358473, ondrej.bukna@hotmail.com.

NÁZOR

Ad: Odmeňovanie advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi

JUDr. Martin Friedrich

V Bulletin slovenskej advokácie č.3/2014¹ a 4/2014² boli uverejnené články o odmeňovaní advokátov prostredníctvom Centra právnej pomoci v zmysle ustanovení zákona 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“). Na základe oboch publikovaných článkov by som rád poukázal na niektoré aspekty odmeňovania advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. Ide, podľa môjho názoru, o fundamentálne nedostatky v odmeňovaní advokátov, ktoré môžu mať bezprostredný vplyv na kvalitu poskytovaných právnych služieb.

V krátkej reakcii na oba uverejnené články sa pokúsím poukázať na skutočnosť, že konečným výsledkom nastavenia odmeňovania advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, je nespravodlivé tak voči klientovi, ako aj advokátovi. Negatívnym následkom aktuálnej právnej úpravy systému odmeňovania advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi je podľa môjho názoru z pohľadu advokáta výhodnejšie tlačíť klienta do súdneho sporu, než sa pokúsiť veci mimosúdne vyriešiť, následne tento súdny spor v prvom kole prehrať, no a na záver zastupovať klienta v odvolacom konaní, ktoré nebude úspešné.

JUDr. Martin Friedrich je absolventom Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Od roku 2013 pôsobí ako advokát v Košiciach, pričom v rámci svojej činnosti sa venuje

aj poskytovaniu právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

aj poskytovaniu právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

Inými slovami povedané, zastupovanie klienta v materiálnej núdzi je veľkou skúškou profesionality advokáta, najmä či dodrží etické pravidlá výkonu advokácie a štandard kvality vykonanej práce. Tento záver zastávam napriek § 5 ods. 2 Advokátskeho poriadku.³ Ide o to, že aj keď je klient v spore úspešný, advokát sa svojej súdom priznanej odmeny

nemúsí dočkať ani v horizonte niekoľkých rokov. A pokiaľ klient nie je v spore úspešný, odmena, ktorá prináleží advokátovi za jeho právne služby v zmysle vyhlášky 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „vyhláška 655/2004 Z. z.“) nezodpovedá kvalite a kvantite poskytnutých právnych služieb.

Bez ohľadu na to, že nepôjde o správny prístup ku klientovi, zrejme bude dochádzať k situáciám, kedy advokáti pri poskytovaní právnych služieb klientom z Centra právnej pomoci (ďalej len „Centrum“), poskytnú služby len v minimálne potrebnom rozsahu tak, aby čas a úsilie, ktoré budú veci venovať, nešli na úkor platiacich klientov. Takýto prístup nie je dobrou vizitkou advokáta, no teória a prax bývajú od seba niekedy na míle vzdialené. Faktom je, že všetci musíme platiť účty, dane, odvody, poplatky a nikto z nás si nedovolí riskovať nespokojnosť alebo dokonca stratu platiaceho klienta. Neblahým následkom je veľmi obmedzený čas, ktorý je možné venovať klientovi v materiálnej núdzi. Pritom nezabúdajme, že spory klientov v materiálnej núdzi často vôbec nie sú jednoduché. Motivácia advokáta ku kvalitnejšej práci je pritom, čo sa týka výšky paušálnych odmien, mizerná. Nehovoriac o rizikách spojených s reálnym uhradením už aj tak nízkej odmeny.

1 Kerecman, P. – Chrenková, M.: **Odmena advokáta za právnu pomoc osobám v materiálnej núdzi.** Bulletin slovenskej advokácie č. 3/2014, s. 22 a nasl.

2 Adamková, V. – Ondrisová, Ľ. – Oravec, E.: **Odmeňovanie advokátov Centrom právnej pomoci.** Bulletin slovenskej advokácie č. 4/2014, s. 14 a nasl.

3 „Advokát postupuje s rovnakou svedomosťou a starostlivosťou vo veciach, v ktorých bol ustanovený súdom alebo Centrom právnej pomoci, ako vo veciach iných klientov.“ (§ 5 ods. 2 Advokátskeho poriadku)

Situácii nepomáha ani to, že advokát je v zmysle § 20 ods. 2 zákona 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších zmien a doplnkov v spojení s čl. IV ods. 1 Uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 26/10/2011 z 10. novembra 2011 povinný prevziať zastupovanie klienta v materiálnej núdzi v štyroch prípadoch ročne. Vzhľadom na to, aká je súčasná právna regulácia odmeňovania advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, bolo by vhodnejšie, aby boli právne služby poskytované osobám v hmotnej núdzi na báze dobrovoľnosti, t. j. tieto služby by poskytovali len tí advokáti, ktorí o to majú skutočne záujem. A do okamihu, kedy dôjde k zlepšeniu vymožitelnosti odmeny advokátov za poskytovanie právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a k spravodlivejšiemu nastaveniu paušálnych odmien. Pokiaľ je vecou cti advokáta poskytovanie právnej pomoci klientom v materiálnej núdzi, malo by byť vecou zákonodarcu férové nastavenie podmienok poskytovania tejto pomoci tak pre osoby v materiálnej núdzi, ako aj pre advokátov. Takáto rovnováha v súčasnosti neexistuje a advokáti „ťahajú za kratší koniec“.

Systemový problém č. 1: exekúcia

Predstavme si modelovú situáciu: klient v materiálnej núdzi je v spore úspešný, súd prizná klientovi náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré je neúspešná strana povinná uhradiť na účet právneho zástupcu v spore úspešného účastníka konania. Po úvodnej radosť z vyhrateho sporu však na strane advokáta nastáva nepríjemné vytriezvenie.

V zmysle § 15 ods. 1 zákona 327/2005 Z. z., „advokát je oprávnený v mene klienta vymáhať priznané trovy právneho zastúpenia“. Prvý problém s týmto ustanovením nastáva pri otázke úhrady nákladov spojených s vedením exekučného konania, vrátane súdneho poplatku za návrh na exekúciu.

Predovšetkým nerozumiem riešeniu, ktoré zákonodarca zvolil, ak medzi osoby, na ktoré sa vzťahuje oslobodenie od súdneho poplatku za konanie o odvolaní, dovolaní, obnove konania a výkone rozhodnutia alebo exekúciu, nezahrnul aj účastníkov, ktorým bol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa osobitného predpisu. Oslobodenie od platenia súdneho poplatku za konanie o odvolaní, dovolaní, obnove konania a výkone rozhodnutia alebo exekúciu zahŕňa všetky súdne konania, ktoré sú vecne oslobodené od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „zákon 71/1992 Zb.“), ako aj všetky osoby, ktoré sú osobne oslobodené od platenia súdnych poplatkov (§ 4 ods. 2 zákona 71/1992 Zb.). Jediní účastníci konania, ktorí nie sú oslobodení od súdneho poplatku za konanie o odvolaní, dovolaní, obnove konania a výkone rozhodnutia alebo exekúciu, sú osoby v materiálnej núdzi, keďže § 4 ods. 4 zákona 71/1992 Zb. ich do tohto okruhu nezahŕňa. Ide o nedôslednosť zákonodarcu, no táto nedôslednosť spôsobuje, že vzhľadom na znenie § 4 ods. 4 zákona 71/1992 Zb. účastníci konania, ktorí sú v materiálnej núdzi, nemajú výhodu oslobodenia od súdneho poplatku aj v konaní o odvolaní, dovolaní, obnove konania a výkone rozhodnutia alebo exekúciu. Účastník konania v materiálnej núdzi, ktorému bola priznaná právna pomoc, je oslobodený od platenia súdneho poplatku len za konanie v prvom stupni.

Jestvujúca právna úprava zákona 71/1992 Zb. je voči osobám v materiálnej núdzi nespravodlivá a žiada si urýchlenu legislatívnu nápravu. Rozhodnutie Centra o priznaní právnej pomoci bežne zastrešuje zastupovanie klienta až do právoplatného skončenia konania. Okamihom právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej zaniká plnomocenstvo, ktoré na základe rozhodnutia Centra klient udelil advokátovi. Existuje teda rozpor medzi rozsahom právnej pomoci, ktorú poskytuje advokát a rozsahom oslobodenia od povinnosti platiť súdne poplatky v prípade odvolacieho konania. Klient je naďalej zastúpený určeným advokátom, no v odvolacom konaní od platenia súdneho poplatku oslobodený nie je. Oslobodenie od súdneho poplatku by v prípade klientov, ktorým bola priznaná právna pomoc, malo jednoznačne pokrývať aj odvolacie konanie. A pokiaľ nemá byť právna pomoc neúplná, malo by zahŕňať aj vykonávacie a exekučné konanie.

Následkom včlenenia osôb v materiálnej núdzi do okruhu osôb, ktoré sú osobne oslobodené od platenia súdnych poplatkov mimimálne v rozsahu odvolacieho konania a konania o výkone rozhodnutia alebo exekúcie, by boli zvýhodnení právni zástupcovia týchto klientov. Je to z toho dôvodu, že pokiaľ by bol v exekučnom konaní oslobodený od súdneho poplatku samotný klient,

musel by byť pri vymáhaní trov právneho zastúpenia od tohto poplatku oslobodený aj právny zástupca tohto klienta, ktorý v súlade s § 15 ods. 1 zákona 327/2005 Z. z. konaná *ex lege* v mene klienta.

Druhý problém, na ktorý poukázali autori Adamková, Ondrisová a Oravec, sa týka postupu Centra, ktoré odmieta advokátovi preplatiť ním uhradený súdny poplatok za podaný návrh na začatie exekučného konania vo veci vymoženía trov právneho zastúpenia, a to vrátane akýchkoľvek iných nákladov, ktoré mu v súvislosti s exekučným konaním môžu vzniknúť. Vo svojom článku uvádzajú: „Právny poriadok Slovenskej republiky však neumožňuje centru nahradiť advokátovi náklady spojené s vedením exekučného konania.“⁴ S týmto názorom si dovoľím nesúhlasiť.

Vyhláška 655/2004 Z. z. preda v § 13a ods. 2 písm. c) priznáva advokátovi popri nároku na odmenu aj nárok na náhradu hotových výdavkov účelne a preukázateľne vynaložených v súvislosti s poskytovaním právnych služieb, najmä na súdne poplatky a iné poplatky, cestovné a telekomunikačné výdavky a výdavky za znalecké posudky, preklady a odpisy.

Vymáhanie priznaných trov advokátom v mene klienta je poskytovaním právnych služieb klientovi. Na vymáhanie trov právneho zastúpenia v mene klienta advokát nepotrebuje súhlas klienta – toto právo má advokát priamo zo zákona v zmysle § 15 ods. 1 zákona 327/2005 Z. z.. Pohľadávka trov právneho zastúpenia cesiou *ex lege* prechádza na advokáta až okamihom jej úspešného vymoženía. To znamená, že až do okamihu úspešného vymoženía trov právneho zastúpenia má advokát zo zákona a bez súhlasu klienta právo konať v mene a na účet klienta. Vzhľadom na to, že koná v mene a na účet klienta, zároveň mu poskytuje aj právne služby (napr. § 13a ods. 2 písm. c) vyhlášky 655/2004 Z. z.). Len preto, že advokát na vymáhanie trov právneho zastúpenia v mene klienta nepotrebuje osobitné rozhodnutie Centra ani plnú moc od klienta, nemôže sa štát zbaviť zodpovednosti za toto štádium civilného konania.

Mám za to, že rozhodnutím Centra o ustanovení advokáta je pokryté aj zastupovanie klienta v exekučnom konaní vo vzťahu k vymoženiu trov právneho zastúpenia. Zákon 327/2005 Z. z. v § 15 vyslovene rieši otázku ďalšieho postupu advokáta v prípade, ak účastník zaviazaný na náhradu trov konania tieto dobrovoľne neuhradil. Účinky ustanovenia advokáta Centrom sa prenášajú aj do fázy exekučného konania, v ktorom má právo ustanovený advokát vymáhať trovy právneho zastúpenia v mene klienta, a to i bez jeho súhlasu či plnomocenstva.

Po tretie, exekučné konanie, prostredníctvom ktorého advokát vymáha svoje trovy, je v priamej príčinnej súvislosti s rozhodnutím Centra. Nebyť rozhodnutia Centra, nedošlo by ani k poskytovaniu právnych služieb osobe v materiálnej núdzi v zmysle ustanovení zákona 327/2005 Z. z.. Bez rozhodnutia Centra by advokát nemohol v súlade s § 15 ods. 1 zákona 327/2005 Z. z. poskytovať právne služby v mene a na účet klienta v konaní o vymoženiu trov právneho zastúpenia. Úmysel advokáta, ktorým je dosiahnutie uhradenia jeho odmeny, je bez významu, pretože zákonná cesia nastáva až okamihom reálneho vymoženía exekvovanej pohľadávky.

Podľa môjho názoru Centrum nepostupuje správne, ak v prípade neúspešnej exekúcie neuhradza advokátovi ním uhradené náklady exekúcie. Právny základ, prostredníctvom ktorého Centrum má a musí uhradiť tieto náklady sa nachádza v § 15 ods. 1 zákona 327/2005 Z. z., § 24 ods. 2 zákona 586/2003 o advokácii a v § 13a ods. 2 písm. c) vyhlášky 655/2004 Z. z..

Vo vzťahu k vymáhaniu trov právneho zastúpenia advokátom by som rád poukázal na súvisiaci problém nedostatočnej úpravy § 15 ods. 3 zákona 327/2005 Z. z. Ide o to, že zákon bližšie nedefinuje, čo sa pokladá za dostatočné preukázanie toho, „že (advokát – pozn. autora) pohľadávku podľa odseku 1 preukázateľne nevykonal od osoby, ktorej bola náhrada týchto trov uložená.“ Postačí stanovisko exekútora, že nie je predpoklad, aby v dohľadnej dobe došlo k vymoženiu trov právneho zastúpenia, alebo je potrebné, aby procesne došlo k zastaveniu exekúcie pre nedostatok majetku povinného?

Je celkom bežné, že exekúcie trvajú niekoľko rokov bez toho, aby sa čokoľvek vymohlo. Napr. povinný môže mať podiel na nehnuteľnosti alebo v obchodnej spoločnosti, ktorý v konečnom dôsledku nie je možné speňažiť pre jeho nízku hodnotu. Alebo povinný má voči sebe vedené exekučné konanie na prednostné pohľadávky a po vykonaní zrážok neostane na úhradu iných pohľadávok. Hrejivý pocit z úspechu zrejme nebude dostatočný na to, aby na niekoľko rokov kompenzoval skutočnosť, že advokát za svoju prácu bude mať zaplatené so značným časovým odstupom.

Súčasnú zmenu § 15 ods. 3 zákona 327/2005 Z. z. si vyžaduje novelizáciu, ktorej predmetom by bolo jednak spresnenie toho, čo sa rozumie preukázateľným nevykovaním pohľadávky, a zá-

4 Adamková, V. – Ondrisová, Ľ. – Oravec, E.: **Odmeňovanie advokátov Centrom právnej pomoci.**

Bulletin slovenskej advokácie č. 4/2014, s. 24.

roveň by bol zákonne upravený časový limit vedenia exekučného konania ohľadom trov právneho zastúpenia. V prípade, ak by došlo k prekročeniu tohto limitu, automaticky by to zakladalo právo advokáta požadovať úhradu paušálnej odmeny od Centra, resp. jej časti zodpovedajúcej rozdielu medzi výškou paušálnej odmeny a vymoženou časťou trov právneho zastúpenia. Právoplatnosťou rozhodnutia o priznaní paušálnej odmeny by došlo k zmene účastníkov exekučného konania, kedy by Centrum vstúpilo do exekučného konania namiesto oprávneného, ktorým je klient v materiálnej núdzi. Súčasne by došlo aj k zániku zákonného zastúpenia oprávneného Centrom ustanoveným advokátom.

Ďalší nedostatok právnej úpravy súvisiaci s vymáhaním trov a výkonom rozhodnutia vo veci samej, sa týka znášania trov exekúcie v prípade, ak exekučné konanie bude neúspešné. Nie je výnimkou, aby povinný v exekučnom konaní bol v materiálnej núdzi, resp., aby majetok povinného nestačil ani na úhradu trov exekúcie.

Predstavme si nasledujúcu situáciu: žalobca uspeje v konaní o zaplatenie kúpnej ceny. Advokát ustanovený Centrom si v konaní riadne uplatnil svoje trovy, ktoré mu súd aj v konaní priznal. Advokát po právoplatnom ukončení konania pristúpi v zmysle § 15 ods. 1 zákona 327/2005 Z. z. k vymáhaniu trov právneho zastúpenia. Klient po ukončení sporu nemá záujem pristúpiť k výkonu rozhodnutia, pretože počas konania vyšlo najavo, že žalovaný je nemajetný. Pokiaľ advokát chce získať za právne zastúpenie aspoň nejakú odmenu, musí v zmysle § 15 ods. 2 zákona 327/2005 Z. z. pristúpiť k vymáhaniu trov právneho zastúpenia, pretože len v prípade, ak advokát preukázateľne nevyvymohol trovy právneho zastúpenia od osoby, ktorej bola náhrada týchto trov uložená, je oprávnený požiadať Centrum o úhradu odmeny podľa vyhlášky 655/2004 Z. z.. Advokát preto využije zákonné zastúpenie klienta vo veci vymoženia trov právneho zastúpenia, podá návrh na začatie exekúcie a súčasne uhradí za klienta aj súdny poplatok za podanie návrhu. Po uplynutí istého času dôjde k zastaveniu exekúcie v zmysle § 57 ods. 1 písm. h) zákona 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „Exekučný poriadok“) a klient bude v zmysle § 203 ods. 2 Exekučného poriadku zviazaný na náhradu trov exekúcie.

Osobne nie som stotožnený s tým, aby osoba v materiálnej núdzi, ktorej bol priznaný nárok na bezplatnú právnu pomoc, musela znášať trovy exekučného konania vo vzťahu k vymáhaniu trov právneho zastúpenia v prípade, ak bude exekučné konanie zastavené pre nedostatok majetku povinného. Pritom nie je vylúčené, že tieto trovy bude klient znášať dvakrát, pokiaľ aj klient, neúspešne, pristúpi k výkonu rozhodnutia, pričom advokát a klient v materiálnej núdzi vymáhajú svoje pohľadávky nezávisle od seba u dvoch rôznych exekútorov.

Ak má byť jedným z cieľov bezplatnej právnej pomoci zabezpečenie riadneho uplatňovania a ochrany práv osôb v materiálnej núdzi, je veľmi ťažké obhájiť pozíciu, keď na jednej strane štát znáša trovy advokáta v prípade neúspechu v konaní, no na strane druhej nezabezpečuje náhradu trov exekútora v prípade neúspešnej exekúcie. Klient v materiálnej núdzi preto nie je nijakým spôsobom chránený v prípade, ak pristúpi k výkonu rozhodnutia, a exekučné konanie bude zastavené pre nedostatok majetku povinného. Myslím, že spôsob poskytovania bezplatnej právnej pomoci, ktorý chráni osobu v materiálnej núdzi pred tým, aby musela znášať trovy vlastného právneho zástupcu,⁵ by mal poskytovať rovnocennú ochranu aj pri výkone rozhodnutia pre prípad, že exekúcia by bola neúspešná. Bolo by *de lege ferenda* vhodné, aby § 203 ods. 2 Exekučného poriadku bol doplnený tým spôsobom, že v prípade, ak sa exekúcia zastaví z dôvodu, že majetok povinného nestačí ani na úhradu trov exekúcie, znášalo by tieto trovy Centrum. Klient v materiálnej núdzi by sa tak nemusel obávať, že bude znášať trovy exekúcie, pokiaľ bude exekúcia neúspešná. Súčasne by sa aj právna pomoc poskytovaná klientovi v materiálnej núdzi rozšírila aj na vykonávacie konanie.

Systemový problém č. 2: výška odmeny advokáta

Odmena advokáta za zastupovanie klienta v materiálnej núdzi upravuje paušálne § 14a vyhlášky 655/2004 Z. z. Prvou chybou, na ktorú by som rád upozornil, je výška paušálnej odmeny za mimosúdne vyriešenie veci klienta bez podania návrhu na začatie konania na súd (§ 14b ods. 5 vyhlášky 655/2004 Z. z.), ktorá je 100 eur.

⁵ Samozrejme, bezplatná právna pomoc neznamená, že osoba materiálnej núdzi nebude musieť znášať trovy právneho zastúpenia proti-strany, pokiaľ bude v konaní neúspešná.

Pri porovnaní výšky paušálnej odmeny za mimosúdne vyriešenie sporu s ostatnými paušálnymi odmenami za zastupovanie klienta v súdnom spore, zistíme, že paušálna odmena za mimosúdne vyriešenie sporu je neprimerane nízka. Mimosúdne vyriešenie sporu pritom prichádza do úvahy len v tzv. sporových konaniach. V nesporových konaniach, kde je potrebné rozhodnutie súdu, nie je možné vec vyriešiť bez podania návrhu na súd. Odmena za zastupovanie klienta v obchodnoprávných a občianskoprávných veciach je 200 eur za konanie na jednom stupni. To znamená, že advokát získa štyrikrát takú odmenu, ako za mimosúdne vyriešenie sporu, ak vec bude riešiť súdnou cestou a klient v konaní nebude úspešný.

Mimosúdne vyriešenie sporu klienta je jedno z najefektívnejších riešení, ktoré môže advokát ponúknuť klientovi. Predstavuje časovú a finančnú úsporu na strane klienta, pričom súčasne odbreňuje súdny aparát a šetrí finančné prostriedky štátu. Logicky vzaté, malo by byť najmä v záujme štátu, ktorý financuje náklady právnej pomoci, aby sa, v konečnom dôsledku, súdnou cestou riešili len tie veci, ktoré nebolo možné urovnať mimosúdne. Výška paušálnej odmeny za mimosúdne vyriešenie veci však tomuto cieľu nezodpovedá.

Niet pochyb o tom, že mimosúdne vyriešenie veci klienta je časovo náročné, no nikdy nie tak, ako vedenie súdneho sporu. Často je možné spor mimosúdne urovnať len po viacerých rokovaníach s klientom, s protistranou, po vypracovaní a pripomienkovaní návrhu dohody, ktorou sa vec vyrieši. Ak si ako príklad vezmeme 20 hodín celkového času, ktorý advokát pracoval na mimosúdnom vyriešení veci klienta, zistíme, že odmena advokáta je len 5 eur na hodinu. Pri dnešnej právnej úprave paušálnej odmeny za mimosúdne vyriešenie veci klienta bez podania návrhu na začatie konania na súd nemožno očakávať, že advokáti budú motivovaní, aby sa pokúsili vyriešiť klientovu vec mimosúdne. Odmena za vynaložené úsilie a čas nezodpovedá tomu, ako je práca advokáta v konečnom dôsledku ohodnotená. Poukazujem na to, že štát uzavretie dohody o vine a treste pred podaním obžaloby odmeňuje štvornásobkom základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, čo za každých okolností bude prevyšovať sumu 100 eur (najnižšia odmena advokáta v prípade uzavretia dohody o vine a treste pri prečine je 240,44 eur).

Druhý problém, na ktorý chcem upozorniť, je všeobecne nízka hodnota tarifných odmien v prípade neúspechu klienta v spore. Prirodzene, nie je jednoduché nájsť správnu výšku paušálnej odmeny tak, aby vo vzťahu k predmetu sporu a jeho náročnosti nebola prinízka. Otázka, na ktorú treba zodpovedať, znie, či aktuálne výška paušálnej odmeny za zastupovanie klienta v materiálnej núde je adekvátna práci, ktorú advokát pre klienta vykoná.

Bez ohľadu na predmet konania by odmena advokáta mala zodpovedať vykonanej práci a nákladom. Advokát je v každej veci povinný postupovať s odbornou starostlivosťou, pričom „za nekvalitu nepatrí odmena.“⁶ Kvalitu vykonanej práce nemôžeme merať úspechom alebo neúspechom klienta v konaní. Len preto, že klient bol v konaní neúspešný ešte neznamená, že právne služby boli poskytnuté nekvalitne. Advokát nenesie zodpovednosť za skutkový stav, ktorý vyústil do klientovho sporu. Žiadna právna argumentácia nemôže zmeniť skutkový stav. Centrum v súlade s § 6 ods. 1 písm. b) zákona 327/2005 Z. z. pred poskytnutím právnej pomoci posudzuje, či nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu, pričom základom posúdenia je skutkový stav tvrdený klientom. Ak aj Centrum dospeje k záveru, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu, skutkový stav, ktorý bude v konečnom dôsledku podkladom pre právne posúdenie veci, sa ustáli až po tom, ako sa druhá strana vyjadrí k veci a bude v konaní vykonané dokazovanie.

Na druhej strane, aj vec, ktorá sa spočiatku môže zdať triviálna, v konečnom dôsledku bude vyžadovať mnoho hodín práce a náročného dokazovania. Len preto, že konanie sa týka napr. výživného, automaticky nemôže znamenať, že ide o konanie, ktoré čo do časovej a vecnej náročnosti bude podradné v porovnaní so sporovým konaním. I napriek tomu, že konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa spravuje vyšetrovacou zásadou, nezbavuje to dôkaznej povinnosti účastníka konania, ktorý sa niečoho v konaní domáha, aby tieto svoje skutkové tvrdenia preukázal. Účastník konania, ktorý chce dosiahnuť v konaní rozhodnutie v jeho prospech, musí vyvíjať procesnú aktivitu a označovať dôkazy za účelom unesenia dôkazného bremena. Skutočnosť, že pôjde „len“ o nesporové konanie, ktoré sa spravuje vyšetrovacou zásadou, bude z pozície účastníka konania znamenať len toľko, že súd je povinný z úradnej povinnosti a nezávisle na procesných stranách objasniť skutkový stav a nie je viazaný návrhmi účastníkov konania. Nehľadiac na to, o aký typ konania ide, za procesnú aktivitu účastníka konania nesie zodpovednosť advokát, ktorý v mene klienta predkladá súdu návrhy a vyjadrenia vo veci samej.

6 Kerecman, P.: **Zodpovednosť advokáta za škodu.**
2. časť. Bulletin slovenskej advokácie č. 11/2011, s. 21.

Ak vezmem do úvahy všetky aspekty zastupovania klienta v konaní, časovú a vecnú náročnosť, ktoré si zastupovanie klienta vyžaduje, musím dospieť k nevyhnutnému záveru, že, aktuálna výška paušálnych odmien advokáta za zastupovanie klienta v materiálnej núdzi nezodpovedá hodnote práce, ktorú advokát pre klienta v materiálnej núdzi vykoná.

Pretože vyhláška 655/2004 Z. z. je základným predpisom vo vzťahu k odmeňovaniu advokátov, už len letným porovnaním výšky paušálnych odmien v zmysle § 14a tejto vyhlášky s odmenami za „bežné“ zastupovanie zistíme, že rozdiely v spôsobe odmeňovania za tú istú prácu sú markantné. Napríklad odmena za poskytovanie právnych služieb vo veci výživného sa určí v zmysle § 9 ods. 1 vyhlášky v spojení s § 10 ods. 3 vyhlášky. V prípade, že by sa navrhovateľ v konaní domáhal výživného vo výške 50 eur mesačne, tarifná odmena advokáta by bola vo výške 121,17 eur za jeden úkon právnej služby. Odmena za zastupovanie klienta v materiálnej núdzi za predpokladu, že súd náhradu trov konania účastníkom neprizná (napr. § 146 OSP), je 130 eur za zastupovanie klienta na jednom stupni. Tieto zásadné rozdiely sa ešte väčšmi prejavujú pri zastupovaní klienta v občianskoprávných a obchodnoprávných veciach, kde je paušálna odmena 200 eur za jeden stupeň konania (§ 14a ods. 2 písm. a) a písm. d) vyhlášky 655/2004 Z. z.) v prípade neúspechu klienta v konaní.

Záver

Súčasnú nastavenie odmien advokátov za zastupovanie klientov v materiálnej núdzi trpí zásadnými nedostatkami, ktoré majú za následok, že advokát nie je motivovaný k tomu, aby vec klienta mimosúdne vyriešil. Na to, aby bol advokát zaplatený za svoju prácu, je lepšie, ak klient spor prehrá, pretože advokát má istotu, že získa aspoň nejakú odmenu. Právna úprava, ktorá nabáda advokáta, aby sa vôbec zaoberal takýmito úvahami, je zlá od samého počiatku a akútne vyžaduje nápravu. Je nespravodlivá nie len voči advokátom, ale aj voči klientom, ktorým reálne hrozí, že budú musieť znášať náklady neúspešnej exekúcie dvakrát: prvýkrát vedenej pre vymoženie trov konania a druhýkrát pre vymoženie priznanej istiny.

Bolo by taktiež vhodné, aby sa zastupovanie klientov v materiálnej núdzi, za platného právneho stavu, vrátilo opäť na bázu dobrovoľnosti. Právnu pomoc osobám v materiálnej núdzi za tých podmienok, ktoré v súčasnosti existujú, by poskytovali len advokáti, ktorí budú túto právnu pomoc poskytovať aj s tým rizikom, že v konečnom dôsledku odmenu za vykonanú prácu dostanú až o niekoľko rokov.

Som presvedčený, že nie je dobré, ak v otázke výšky odmeňovania klientov v materiálnej núdzi a „bežných“ klientov sú také zásadné rozdiely. Advokát pristupuje ku všetkým klientom rovnako, nie je udržateľné odmeňovanie, ktoré za rovnakú prácu priznáva rozdielnu odmenu len preto, že ide o klientov štátu. Jedným z prejavov solidarity je aj poskytovanie právnych služieb za zníženú odmenu. Položme si však otázku, či súčasná výška paušálnych odmien nie je príliš nízka vo vzťahu k rozsahu a kvalite právnych služieb, ktoré advokát klientovi v hmotnej núdzi poskytuje. Aktuálny systém poskytovania právnej pomoci preto vyžaduje zmenu aj vo vzťahu k výške odmeňovania advokátov, ktoré je neprimerane nízke vo vzťahu k práci, ktorú advokát pre klienta vykoná. ■

RESUMÉ

Ad: Odmeňovanie advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. Autor článku poukazuje na deficit súčasnej právnej úpravy poskytovania právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. Nedostatočná právna úprava má negatívny dopad aj na vymožitelnosť odmeny, ktorá je advokátovi v konaní priznaná. Autor preto v článku navrhuje legislatívne zmeny, ktoré by jednoznačne stanovili oslobodenie osôb v hmotnej núdzi od povinnosti platiť súdny poplatok za odvolacie konanie a za exekučné konanie. Záverom autor polemizuje o výške paušálnej odmeny za poskytovanie právnych služieb osobám v hmotnej núdzi, ktorú považuje za nezodpovedajúcu rozsahu a kvalite právnych služieb, ktoré advokát klientovi poskytne.

SUMMARY

Ad: Attorneys' Fees for Legal Aid Services Provided to Indigent and Impoverished Litigants

The author points to drawbacks of legislation currently governing provision of legal aid services to indigent and impoverished litigants. Unsatisfactory legislation has a negative impact also on the recovery of fees awarded to attorneys in particular proceedings. The author therefore proposes legislative changes that would unambiguously set the rules of exempting the indigent or impoverished litigants from paying the court fees in appeal proceedings and enforcement proceedings. The author in the end deals with the amounts of the attorneys' fees for the provision of legal aid services, which he deems to be inadequately low when compared to the scope and quality of legal services provided by lawyers to the indigent and impoverished litigants.

ZUSAMMENFASSUNG

Ad: Vergütung der Rechtsanwälte für die Rechtshilfe für Menschen in materieller Not

Im Artikel wird vom Autor auf das Defizit in der derzeitigen Rechtsregelung der Rechtshilfeleistungen für Personen in materieller Not hingewiesen. Die mangelnde Rechtsregelung hat negative Auswirkung auf die Eintreibungsfähigkeit der Vergütung, die dem Rechtsanwalt im Verfahren zuerkannt wurde. Der Autor schlägt deswegen solche legislative Änderungen vor, durch die die Personen in materieller Not von der Pflicht der Gerichtsgebührrzahlung im Berufungs- oder im Zwangsvollstreckungsverfahren befreit werden. Abschließend polemisiert der Autor über die Höhe der Pauschalvergütung für die Rechtshilfeleistungen für Personen in materieller Not, die seinem Ermessen nach dem Umfang und der Qualität der vom Rechtsanwalt erbrachten Rechtsdienstleistungen nicht angemessen ist.

Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike¹

2. časť

JUDr. Štefan Zeman

Autor pokračuje v analýze aplikácie peňažného trestu z predchádzajúceho čísla, a tentoraz sa zaoberá predmetným druhom trestu najmä z procesného hľadiska. Zároveň podáva zaujímavú komparáciu slovenskej a českej právnej úpravy peňažného trestu s poukazom na ich pozitíva a negatíva.

1 Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0179-12.

2 Na rozdiel od súčasnej praxe, pred novelou TZ a TP vo forme zákona č. 262/2011 Z. z., výzva predsedu senátu upozorňovala, že ak odsúdený v lehote peňažný trest nezaplatí, bude sa jeho zaplatenie vymáhať v zmysle § 251 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a v zmysle zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, čo spôsobovalo značné praktické problémy. Novela v tomto smere priniesla významnú procesnú zmenu a zjednodušenie postupu.

3 MAŠLANYOVÁ, D. a kol.: **Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť.** Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 157.

Výkon peňažného trestu v právnom poriadku SR

Postup pri výkone peňažného trestu je upravený v ustanovení §§ 429 až 432 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj TP).

Potom, čo sa rozsudok, príp. trestný rozkaz, ktorým bol uložený peňažný trest, stal vykonateľným, v zmysle § 429 ods. 1 TP predseda senátu (resp. samosudca) vyzve odsúdeného, aby ho zaplatil do pätnástich dní, pričom lehota začína plynúť deň po dni, kedy predseda senátu vyzval odsúdeného, aby peňažný trest zaplatil.

K učinieniu tejto výzvy je v zmysle ustanovenia § 406 ods. 2 TP príslušný súd, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni. Výzva, ktorá má formu opatrenia, musí obsahovať upozornenie, že ak odsúdený peňažný trest v lehote nezaplatí, nariadi sa náhradný trest odňatia slobody.² Na tento účel sa vo výzve na zaplatenie peňažného trestu uvedie číslo účtu súdu a ďalšie informácie (názov banky, kód banky, špecifický symbol, variabilný symbol). Ak dôjde k preplatku, alebo sa peňažný trest vracia, súd ho vráti na účet oprávnenej osoby.³

Ustanovenie § 430 ods. 1 TP umožňuje odsúdenému podať návrh na odklad výkonu peňažného trestu alebo povolenie jeho splácania po častiach ešte pred tým, ako bol vyzvaný na zaplatenie peňažného trestu, o čom musí súd rozhodnúť primárne.⁴ Povolenie odkladu resp. splátok je pre súd fakultatívne a je podmienené:

- a) návrhom odsúdeného, a
- b) existenciou dôležitých dôvodov, na základe ktorých sa na strane odsúdeného nie jeho zavinením vyskytnú prekážky, ktoré mu zabraňujú zaplatiť peňažný trest hneď, alebo v celej sume, pričom nejde o snahu odsúdeného vyhnúť sa zaplateniu peňažného trestu. Ide o dôvody, ktoré sa vyskytli po vyhlásení rozsudku, keďže podľa § 57 ods. 1 TZ peňažný trest nemôže súd uložiť, ak je zrejme, že ho odsúdený nebude schopný zaplatiť.

Ak súd vyhovie návrhu odsúdeného, tak v zmysle § 430 ods. 1 písm. a) TP môže vo vykonávaní konaní „odložiť výkon peňažného trestu, a to na čas najviac troch mesiacov odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť“. Táto lehota môže byť aj kratšia, v žiadnom prípade ju však

JUDr. Štefan Zeman
vyštudoval Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave (2011), kde zložil aj rigoróznú skúšku (2012), a na ktorej pôsobí aj v súčasnosti ako interný doktorand na Katedre trestného práva a kriminológie. Ako aktívny účastník sa zúčastnil na viacerých medzinárodných konferenciách, publikuje doma i v zahraničí. V rámci svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zameriava najmä na trestné právo hmotné a kriminológiu.

nemožno prekročiť. Nie je vylúčené ani opakované odloženie, ak je splnená podmienka neprekročenia trojmesačnej lehoty od právoplatnosti rozsudku.⁵

Druhá alternatíva, ak súd vyhovie návrhu odsúdeného spočíva v tom, že v zmysle § 430 ods. 1 písm. b) TP povolí „splácať peňažný trest po častiach tak, aby bol celý zaplatený najneskôr do jedného roka, a ak bol peňažný trest uložený vo vyššej sume ako 16 590 eur, do dvoch rokov odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť“. Trestný poriadok tak v tomto ustanovení na rozdiel od Trestného zákona (§ 56 ods. 3 TZ) rozlišuje dve lehoty, avšak len v tom v prípade, keď bolo povolené splácanie uloženého peňažného trestu po častiach, výlučne predsedom senátu (resp. samosudcom) za podmienok uvedených v § 430 ods. 1 písm. b) TP.⁶ Trestný zákon v ustanovení § 56 ods. 3 TZ umožňuje, aby súd už pri ukladaní peňažného trestu v rozsudku rozhodol, že odsúdený ho zaplatí v splátkach, pričom zo zákona vyplýva, že musí ísť o mesačné splátky a celková lehota, dokedy musí byť peňažný trest zaplatený, je najviac jeden rok od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku. Lehota dvoch rokov je upravená len v TP, čiže pri ukladaní peňažného trestu odsudzujúcim rozsudkom (príp. trestným rozkazom), ktorý ukladá súd, sa môže v zmysle § 56 ods. 3 TZ povoliť splácanie peňažného trestu maximálne počas jedného roka. Ak sú však na to dôležité dôvody, napr. dodatočná insolventnosť odsúdeného, ktorá nastala až po právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku, ktorým sa uložil peňažný trest, môže vo vykonávacom konaní podľa § 430 ods. 1 písm. b) TP aj bez predchádzajúceho určenia mesačných splátok v odsudzujúcom rozsudku (či trestnom rozkaze) predseda senátu alebo samosudca rozhodnúť, že sa povoľuje splácanie peňažného trestu po častiach tak, aby bol celý zaplatený najneskôr do jedného roka. Ak bol peňažný trest uložený vo vyššej sume ako 16 590 eur, tak do dvoch rokov odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť. Predseda senátu musí zároveň určiť jednotlivé splátky a ich výšku (tu už nemusia byť mesačné ako pri postupe podľa § 56 ods. 3 TZ) tak, aby boli dané lehoty dodržané. Lehota jedného, resp. dvoch rokov na zaplatenie uloženého trestu podľa § 430 ods. 1 písm. b) TP, či troch mesiacov podľa § 430 ods. 1 písm. a) TP, začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy rozhodnutie o povolení odkladu či mesačných splátok nadobudlo právoplatnosť.⁷ Samozrejme, lehota môže byť aj kratšia (napr. súd povolí štyri dvojmesačné splátky), nemožno prekročiť len jej hornú hranicu.

Nie je však vylúčené ani to, aby predseda senátu rozhodol v prípade toho istého odsúdeného aj o odklade a neskôr aj o splácaní peňažného trestu po častiach, ak sú na to dané dôvody.⁸

Podľa § 430 ods. 2 TP „ak zaniknú dôvody, pre ktoré bol výkon peňažného trestu odložený, alebo ak odsúdený nedodržiava bez závažného dôvodu splátky, môže predseda senátu povolenie odkladu alebo splátok peňažného trestu odvolať“. Ide opätovne o fakultatívnu možnosť predseda senátu, resp. samosudcu, ktorý v uznesení o odložení výkonu peňažného trestu alebo povolení jeho splácania po častiach, vždy poučí odsúdeného o dôvodoch na odvolanie povolenia odkladu alebo splátok. V prípade odvolania splátok sa musí peňažný trest alebo jeho zvyšok zaplatiť jednorazovo.⁹ Podľa tohto ustanovenia však nemožno postupovať vtedy, ak boli splátky umožnené už samotným rozsudkom podľa § 56 ods. 3 TZ.¹⁰

Pri ukladaní peňažného trestu sme poukázali na nevyhnutnosť spoľahlivého zistenia osobných a majetkových pomerov páchatela, vrátane jeho záväzkov,¹¹ ktoré tvoria dôležitú časť úvahy súdu, či sú vôbec splnené predpoklady na uloženie peňažného trestu, či ho bude obvinený schopný zaplatiť, a v akej výmere sa má určiť. Súd totiž v zmysle § 57 ods. 1 TZ peňažný trest nemôže uložiť, ak je zrejme, že ho odsúdený nebude schopný zaplatiť. Zákonodarca však musí počítať aj so situáciou, kedy až po uložení trestu dôjde k takej zmene stavu, ktorá bez vedomého pričinenia odsúdeného a nezávisle od jeho vôle objektívne bráni, aby peňažný trest zaplatil.

Ustanovenie § 432 ods. 1 TP preto upravuje obligatórnu povinnosť súdu upustiť od výkonu peňažného trestu alebo jeho zvyšku, ak v rámci vykonávacieho konania nastanú nasledovné zákonom predpokladané skutočnosti:

- a) ak sa odsúdený v dôsledku okolností nezávislých od jeho vôle stal dlhodobo neschopným peňažný trest zaplatiť, alebo
- b) ak by výkonom peňažného trestu bola vážne ohrozená výživa alebo výchova osoby, o ktorú je odsúdený podľa zákona povinný sa starať.

Pokiaľ ide o prvý z uvedených dôvodov pre upustenie od výkonu peňažného trestu, ten nemôže byť naplnený v dôsledku špekulatívneho konania odsúdeného s cieľom vyhnúť sa zaplateniu trestu, ale ako sme to naznačili už vyššie, musí mať základ v objektívnych príčinách, ktoré odsúdený svojou vôľou nemohol ovplyvniť, napr. v prepustení zo zamestnania bez vlast-

4 MINÁRIK, Š. a kol.: **Trestný poriadok. Stručný komentár.** Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 1005.

5 MINÁRIK, Š. a kol.: **Trestný poriadok. Stručný komentár.** Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 1007.

6 R 5/1974.

7 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 429.

8 MINÁRIK, Š. a kol.: **Trestný poriadok. Stručný komentár.** Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 1008.

9 MAŠĽANYOVÁ, D. a kol.: **Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť.** Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 157.

10 MINÁRIK, Š. a kol.: **Trestný poriadok. Stručný komentár.** Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 1008.

11 R 22/1977-II.

- 12 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternativní řešení trestních věcí v praxi**. Praha : C. H. Beck, 2000, s. 345.
- 13 MINÁRIK, Š. a kol.: **Trestný poriadok. Stručný komentár**. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 1011.
- 14 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě**. Praha : Leges, 2011, s. 260.
- 15 **R 22/1977-II.**
- 16 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě**. Praha : Leges, 2011, s. 260.
- 17 **R 32/1967.**
- 18 MINÁRIK, Š. a kol.: **Trestný poriadok. Stručný komentár**. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 1012.
- 19 **R 5/1974.**
- 20 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel**. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 432.
- 21 MAŠLANYOVÁ, D. a kol.: **Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť**. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 157.
- 22 Dôvodová správa k zákonu č. 262/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

ného zavinenia, v trvalej strate pracovnej schopnosti v dôsledku úrazu alebo vážnej choroby, v strate podstatnej časti majetku v dôsledku živeľnej pohromy alebo trestného činu, atď.¹² Takou okolnosťou však nie je výkon trestu odňatia slobody uložený tým istým rozsudkom ako peňažný trest alebo v inom konaní, keďže nemožno hovoriť o okolnosti nezávislej od vôle odsúdeného, pretože trestná zodpovednosť je vybudovaná na zásade zodpovednosti za zavinenie.¹³ Zároveň je potrebné zdôrazniť, že dlhodobú neschopnosť zaplatiť peňažný trest treba posudzovať v kontexte s inštitútom odkladu výkonu peňažného trestu a povolenia splátok podľa § 430 ods. 1 TP, t. j., že úplne upustiť od výkonu peňažného trestu by mal súd až keď by odklad výkonu či povolenie splátok nepredstavovalo dostatočné riešenie problémov odsúdeného.¹⁴

Účelom druhého dôvodu pre upustenie od výkonu peňažného trestu je záujem na riadnej výžive a výchove osôb, voči ktorým má odsúdený takúto zákonnú povinnosť v zmysle zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov. K upusteniu od výkonu trestu z tohto dôvodu by malo prísť vtedy, keď okolnosti ohrozujúce výživu a výchovu nastali až po právoplatnosti uloženia trestu, keďže ich preukázaná existencia v dobe ukladania trestu by mala znamenať, že súd uloží peňažný trest v podstatne nižšej výmere, resp. ho neuloží vôbec. Vyživovacia a výchovná povinnosť je totiž súčasťou osobných pomerov páchatela, o ktorých sme sa už viackrát zmienili, a ktoré súd berie obligatórne do úvahy pri vymeriavaní peňažného trestu, pretože majú zásadne prednosť pred jeho zaplatením.¹⁵ V určitých prípadoch môžu byť tieto povinnosti signálom, že odsúdený daný trest nebude môcť zaplatiť, a v tom prípade mu súd peňažný trest v zmysle ustanovenia § 57 ods. 1 TP ani nebude môcť uložiť.¹⁶ V tejto súvislosti však treba poukázať aj na ten fakt, že od výkonu peňažného trestu nemožno upustiť v tom prípade, ak obvinený podporuje zo svojho príjmu rodinu družky, no k jej deťom nemá zákonnú vyživovaciu povinnosť.¹⁷

Pri rozhodovaní súdu o upustení od výkonu peňažného trestu podľa ustanovenia § 432 ods. 1 TP musí súd vychádzať z okolností existujúcich v čase rozhodovania o upustení.¹⁸ Ak bol peňažný trest uložený napriek tomu, že bolo zrejme, že ho odsúdený nebude schopný zaplatiť a táto okolnosť trvá aj v čase rozhodovania o upustení od výkonu tohto trestu, resp. ak takéto okolnosti nastali z objektívnych dôvodov až po uložení peňažného trestu, treba od jeho výkonu upustiť,¹⁹ bez možnosti výkonu náhradného trestu odňatia slobody.²⁰

O upustení od výkonu peňažného trestu alebo jeho zvyšku rozhoduje uznesením senát, resp. samosudca súdu určeného podľa § 406 ods. 2 TP, čiže súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni, proti ktorému je prípustná sťažnosť s odkladným účinkom. Upustenie od výkonu peňažného trestu alebo jeho zvyšku znamená, že pokiaľ ide o tento trest, už nebudú uskutočnené žiadne úkony smerujúce k výkonu trestu. Dovtedy zaplatená časť peňažného trestu je vlastníctvom Slovenskej republiky.

V zmysle ustanovenia § 92 ods. 2 TZ sa peňažný trest zahladzuje jeho vykonaním, čiže ak ho odsúdený zaplatil, resp. ak sa od výkonu takéhoto trestu upustilo, hľadá sa na páchatela tak, akoby nebol odsúdený.²¹ Vykonaný peňažný trest sa zároveň podľa § 56 ods. 4 TZ započítava do nového peňažného trestu uloženého páchatelovi „pre ten istý skutok, alebo do tohto trestu, ak bol uložený ako súhrnný trest alebo úhrnný trest“.

V nadväznosti na predchádzajúce, v zmysle ustanovenia § 432 ods. 2 TP, nariadenie výkonu náhradného trestu odňatia slobody prichádza do úvahy, ak:

- a) peňažný trest alebo jeho časť nebola zaplatená, alebo
- b) ak neprichádza do úvahy postup podľa § 432 ods. 1 TP – teda upustenie od výkonu peňažného trestu alebo jeho zvyšku, resp. postup podľa § 430 ods. 1 TP – čiže odloženie výkonu peňažného trestu alebo povolenie jeho splácania po častiach.

Zákon č. 262/2011 Z. z., ktorým sa novelizoval Trestný zákon a Trestný poriadok vypustil z ustanovenia § 432 ods. 2 TP inštitút vymáhania peňažného trestu pred rozhodnutím súdu o nariadení náhradného trestu odňatia slobody a určuje, že ak odsúdený peňažný trest nezaplatí, nariadi sa náhradný trest odňatia slobody.

Podmienkou nariadenia výkonu náhradného trestu odňatia slobody teda už nebude zistenie súdu, že „vymáhanie by nevedlo k výsledku“ (viď § 432 ods. 2 TP v predchádzajúcom znení).²² Zmena postupu pri výkone peňažného trestu vychádza z princípu, že k peňažnému trestu nie je možné pristupovať ako k výkonu pohľadávky napr. z občianskoprávneho vzťahu. Právoplatným uložením tohto trestu totiž vzniká zákonná povinnosť odsúdeného podrobiť sa jeho výkonu, teda zaplatiť peňažnú sumu vo výške, v ktorej bol trest uložený. V opačnom prípade nie je dôvod neu-

platní voči odsúdenému náhradnú formu postihu, t. j. nariadiť výkon náhradného trestu odňatia slobody. Dovtedajšia právna úprava odsúdenému umožňovala výkon peňažného trestu blokovat alebo svojvoľne predlžovať, keďže jeho vymáhanie bolo v praxi veľmi problematické, čo viedlo k neustálemu nárastu nezaplatených peňažných trestov.

Predmetná novela zároveň precizovala znenie § 432 ods. 2 TP tak, že z neho vypustila obligatórnu povinnosť súdu vyslychnúť odsúdeného pred nariadením výkonu náhradného trestu odňatia slobody, či výkon peňažného trestu zmaril úmyselne. Zákonodarca tak sledoval ten cieľ, aby nevznikli pochybnosti, kedy a či vôbec možno na verejnom zasadnutí rozhodnúť o nariadení náhradného trestu odňatia slobody alebo jeho časti aj v neprítomnosti odsúdeného, ak sú na to inak splnené zákonné podmienky. Trestný poriadok v platnom znení už len ustanovuje povinnosť súdu, ktorý nariadi výkon náhradného trestu odňatia slobody alebo jeho časti, aby rozhodol aj o spôsobe výkonu náhradného trestu, t. j. o zaradení odsúdeného do príslušného typu ústavu na výkon trestu²³ (§ 48 ods. 2 a 3 TZ; § 117 ods. 4 TZ). Ak bol uložený peňažný trest popri nepodmienečnom treste odňatia slobody, nariadi sa rovnaký spôsob výkonu náhradného trestu odňatia slobody ako v pôvodnom rozsudku.²⁴

O nariadení výkonu náhradného trestu odňatia slobody pritom rozhoduje na verejnom zasadnutí senát, resp. samosudca súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni uznesením, proti ktorému je prípustná sťažnosť s odkladným účinkom.

V zmysle ustanovenia § 432 ods. 3 TP, výkon náhradného trestu odňatia slobody, resp. jeho pomernej časti, môže odsúdený kedykoľvek odvrátiť zaplatením peňažného trestu alebo jeho časti či už pred nástupom do výkonu náhradného trestu odňatia slobody alebo aj počas jeho výkonu.²⁵ Ak odsúdený využije tento postup, avšak len čiastočne, t. j. nezaplatí celú stanovenú čiastku peňažného trestu, predseda senátu (samosudca) rozhodne o tom, akú časť náhradného trestu odňatia slobody treba vykonať.

Právna úprava a aplikácia peňažného trestu v podmienkach ČR

Právnu úpravu peňažného trestu v ČR nájdeme jednak v ustanoveniach §§ 67 až 69 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v znení neskorších predpisov (ďalej aj TrZ), ako aj v ustanoveniach §§ 341 až 344 zákona č. 141/1961 Sb. o trestnóm řízení soudním (trestní řád) v znení neskorších predpisov (ďalej aj TrŘ). Právna úprava ukladania peňažného trestu mladistvým je na rozdiel od slovenskej úpravy obsiahnutá v osobitnom zákone v §§ 27 až 30 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

V zmysle českej úpravy možno peňažný trest uložiť až v troch prípadoch²⁶:

- ak páchatel úmyselným trestným činom pre seba či iného získal alebo sa snažil získať majetkový prospech – § 67 ods. 1 TrZ, alebo
- ak trestný zákon vo zvláštnej časti uloženie tohto trestu za spáchaný trestný čin dovoľuje – § 67 ods. 2 písm. a) TrZ, alebo
- ak páchatel spáchal prečin a vzhľadom na povahu a závažnosť tohto prečinu a na osobu a pomery páchatela súd súčasne neukladá nepodmienečný trest odňatia slobody – § 67 ods. 2 písm. b) TrZ.

Tieto podmienky sú v princípe obdobné ako v našej právnej úprave. Rozdiel oproti českému je, že náš Trestný zákon uvádza vo svojej osobitnej časti u jednotlivých skutkových podstát len jeden druh trestu, a to trest odňatia slobody v určitom rozpätí, kým český Trestní zákoník aj ďalšie druhy trestov. Rovnako ako u nás je však možné peňažný trest uložiť vo všetkých prípadoch ako trest samostatný, alebo vedľa iného trestu.²⁷ Pre svoju majetkovú povahu je však samozrejme nezlučiteľný s trestom prepadnutia majetku (§ 53 ods. 1 TrZ), a v prípade ukladania na základe § 67 ods. 2 písm. b) TrZ aj s nepodmienečným trestom odňatia slobody. Kým však česká úprava výslovne hovorí len o nepodmienečnom treste odňatia slobody, čiže kombináciu s podmienečne odloženým trestom odňatia slobody pripúšťa,²⁸ náš Trestný zákon v tomto kontexte hovorí o celkovej nezlučiteľnosti s trestom odňatia slobody, a nerozlišuje, či pôjde o jeho podmienečnú alebo nepodmienečnú formu.

23 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.**

Praha : Leges, 2011, s. 262.

24 MINÁRIK, Š. a kol.: **Trestný poriadok. Stručný komentár.** Druhé, prepracované a doplnené vydanie.

Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 1 011.

25 **Č. 25/2000**

– II. Sb. Rozh. tr.

26 Na rozdiel od 2 možností podľa nášho právneho poriadku v zmysle ustanovenia § 56 ods. 1 a ods. 2 TZ.

27 V tomto kontexte je však potrebné uviesť korektív uvedený v ustanovení § 67 ods. 3 TrZ, v zmysle ktorého prichádza peňažný trest ako samostatný do úvahy len vtedy, ak vzhľadom k povahe a závažnosti činu a k osobe a pomerom páchatela nie je uloženie iného trestu potrebné.

28 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.**

Praha : Leges, 2011, s. 249.

- 29 ŠÁMAL, P. a kol.: **Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář.** 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 777.
- 30 V zmysle ustanovení § 66 až 72 TrZ ide o trest prepadnutia majetku, peňažný trest a trest prepadnutia veci alebo inej majetkovej hodnoty.
- 31 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 247.
- 32 ŠÁMAL, P. a kol.: **Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář.** 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 783.
- 33 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 250.
- 34 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 252.

Obdobne ako u nás, aj v českej úprave pritom ide o fakultatívnu možnosť súdu uložiť peňažný trest, čo vyplýva z dikcie uvedených ustanovení „súd môže uložiť...“, a takisto platí, že aj české súdy musia pri ukladaní peňažného trestu primárne zisťovať, či nejde o úmyselný trestný čin a majetkový motív páchatela (§ 67 ods. 1 TrZ), a až pri nespĺnení týchto podmienok je možné uložiť peňažný trest podľa § 67 ods. 2 TrZ.²⁹

Význam peňažného trestu pri postihovaní trestnej činnosti smerujúcej k majetkovému prospachu je v českej úprave zvýraznený tým, že ustanovenie § 39 ods. 7 TrZ prikazuje súdu v prípadoch, keď páchatel svojím činom získal alebo sa snažil získať majetkový prospech, uložiť mu niektorý z trestov, ktorý ho postihne na majetku,³⁰ s prihliadnutím na výšku takéhoto majetkového prospachu, pokiaľ to nevyučujú majetkové alebo osobné pomery páchatela.³¹

Najvýraznejším rozdielom v porovnaní slovenskej a českej právnej úpravy peňažného trestu a zároveň novinkou, ktorú priniesol do českej legislatívy rekodifikovaný Trestní zákoník je vymeriavanie tohto druhu trestu prostredníctvom denných sadziieb. Podľa predchádzajúcej českej právnej úpravy účinnej do 31. 12. 2009 sa peňažný trest ukladal stanovením finálnej čiastky, ktorú bol odsúdený povinný zaplatiť, obdobne ako to je v súčasnosti v SR.

Vychádzajú z § 68 ods. 3 TrZ, podstata systému denných sadziieb spočíva v tom, že súd v rámci zákonného rozpätia stanoví:³²

- a) počet denných sadziieb – čím vyjadrí prísnosť peňažného trestu vo vzťahu k povahe a k závažnosti činu, vrátane osoby páchatela, a následne
- b) stanoví výšku každej jednej dennej sadzby – pričom týmto krokom zohľadňuje osobné a majetkové pomery páchatela.

Výsledná výška peňažného trestu je potom daná súčinom stanoveného počtu denných sadziieb a výškou jednej sadzby.

Český zákonodarca k takejto zmene pristúpil pre viaceré negatívne vlastnosti pôvodnej úpravy ukladania peňažného trestu stanovením finálnej čiastky, ktorú bol odsúdený povinný zaplatiť. Nevýhody videla odborná verejnosť v tom, že súd musí zohľadniť nielen závažnosť spáchaného činu a osobu páchatela, resp. možnosti jeho nápravy, ale tiež majetkové pomery páchatela. Pri stanovení peňažného trestu v podobe konečnej čiastky však nebolo zrejmé, v akej miere súd pri výmere trestu zohľadnil tieto dve hlavné kritériá. Navyše, ani samotný súd nemal stanovené pravidlá, v akej miere tieto faktory zohľadňovať, a preto bolo stanovenie adekvátnej výšky peňažného trestu ad hoc zložitejšie.³³

Systém denných sadziieb, ktorý zaviedol nový český Trestní zákoník je pritom jediným, t. j. obligatónym spôsobom vymeriavania peňažného trestu a rovnakou zmenou v tejto veci prešiel aj zákon o súdnictve vo veciach mládeže.

V zmysle ustanovenia § 68 ods. 1 TrZ sa teda peňažný trest ukladá v denných sadzbách, pričom počet denných sadziieb u dospelých sa môže pohybovať v rozmedzí od 20 do 730 celých denných sadziieb. Výška jednej dennej sadzby podľa § 68 ods. 2 TrZ je najmenej 100 Kč a najviac 50 000 Kč. Celková výmera peňažného trestu sa tak pohybuje v rozpätí od 2000 Kč do 36,5 milióna Kč. Podľa právnej úpravy ustanovenia § 53 ods. 1 zákona č. 140/1961 Sb. Trestní zákoník, v znení účinnom do 31. 12. 2009, bolo možné uložiť peňažný trest výlučne konečnou čiastkou vo výške od 2000 Kč do 5 miliónov Kč, z čoho je evidentné, že rekodifikovaný Trestní zákoník razantne zvýšil maximálnu možnú výmeru peňažného trestu. Literatúra to hodnotí ako správny krok, najmä vzhľadom na to, že pôvodná horná hranica nepredstavovala dostatočne citelnú ujmu pre veľmi majetných páchatelov, ako aj s prihliadnutím na funkciu peňažného trestu spočívajúcu v možnom legálnom nástroji na odčerpanie trestnou činnosťou získaných príjmov, kde nová maximálna výmera peňažného trestu predstavuje vhodnejší prostriedok k ich odčerpaniu.³⁴ Len pre porovnanie, podľa slovenského Trestného zákona možno peňažný trest uložiť v rozmedzí od 160 eur do 331 930 eur, čo pri kurze 1 euro = 25 Kč činí v prepočte 4 000 Kč až 8 298 250 Kč. Podľa nášho právneho poriadku teda maximálna výmera peňažného trestu nedosahuje ani jednu štvrtinu maximálnej výmeru predmetného druhu trestu podľa českej právnej úpravy.

Treba zdôrazniť, že systém denných sadziieb nijako neurčuje spôsob platenia peňažného trestu, iba spôsob jeho výmery. Aj v českej právnej úprave je odsúdený naďalej povinný zaplatiť celú výslednú čiastku naraz. V tomto kontexte možno podotknúť, že súd v rozsudku, ktorým ukladá peňažný trest, musí výslovne uviesť len počet a výšku denných sadziieb (§ 68 ods. 5 TrZ – prvá veta), nemusí však uvádzať aj celkovú výšku peňažného trestu. *De lege ferenda* preto možno odporučiť zmenu takejto praxe, čo by podľa nášho názoru sprehľadnilo súdne rozhodnutia v ta-

kýchto prípadoch a zvýšilo právnu istotu. Zákon však v zmysle § 68 ods. 5 TrZ umožňuje, aby v situácii, keď nemožno od páchatela očakávať, že peňažný trest zaplatí celý ihneď, rozhodol súd o povolení zaplata peňažného trestu v primeraných mesačných splátkach, pričom môže v rámci tohto rozhodnutia fakultatívne určiť, že výhoda splácania peňažného trestu odpadá, ak páchatel nezaplatil hoci len jedinú splátku včas. Tým by sa stal splatným celý dosiaľ nezaplatený zvyšok peňažného trestu a odsúdený by bol povinný doplatiť ho naraz, ak nebudú v rámci vykonávacieho konania dodatočne zistené okolnosti odôvodňujúce odklad peňažného trestu alebo upustenie od jeho výkonu v zmysle § 342 ods. 1 písm. a) a § 344 ods. 1 TrŘ.

Rozdiel s našou právnou úpravou v tomto bode spočíva v tom, že ak súd rozhodne o možnosti zaplatiť peňažný trest v splátkach podľa § 68 ods. 5 TrZ (čiže priamo v rozsudku, ktorým ukladá peňažný trest), potom nie je daná nutnosť jeho zaplata do jedného roku od nadobudnutia právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku,³⁵ ako tak činí náš Trestný zákon v ustanovení § 56 ods. 3 TZ. Povolí splácanie peňažného trestu až v rámci vykonávacieho konania (§ 342 ods. 1 písm. b) TrŘ), kedy musí byť zaplatený síce po častiach, no najneskôr do jedného roku odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, je tak pre odsúdeného v právnom poriadku ČR menej výhodné, než povolenie splátok, o ktorom bolo rozhodnuté už priamo v rozsudku, ktorým mu bol peňažný trest uložený.³⁶ Slovenská úprava naproti tomu nerozlišuje maximálnu jednoročnú lehotu na zaplata peňažného trestu prostredníctvom mesačných splátok, či už sa splátky umožnili samotným rozsudkom súdu, ktorým sa tento trest uložil (§ 56 ods. 3 TZ), alebo ak sa splácanie po častiach povolilo až v rámci vykonávacieho konania z dôležitých dôvodov na návrh odsúdeného (§ 430 ods. 1 písm. b) TP). Dokonca náš Trestný poriadok, ako sme to už uviedli vyššie, počíta až s dvojnásobnou maximálnou lehotou na zaplata peňažného trestu, ak sa splátky povolili v rámci vykonávacieho konania a výška trestu presahuje 16 590 eur (§ 430 ods. 1 písm. b) TP), čo je z nášho pohľadu výhodnejšie jednak pre odsúdeného, ako aj pre zvýšenie pravdepodobnosti, že odsúdený bude chcieť alebo vedieť peňažný trest zaplatiť.

Na druhej strane, české súdy môžu fakultatívne určiť už v samotnom odsudzujúcom rozsudku, ktorým ukladajú peňažný trest, že výhoda splátok odpadá, ak páchatel nezaplatí splátku včas (§ 68 ods. 5 TrZ), kým u nás Trestný zákon s takouto alternatívou neráta a do úvahy prichádza len možnosť predsedu senátu (samosudcu) odvolať povolenie splátok pre ich nedodržanie bez závažného dôvodu, aj to až v rámci vykonávacieho konania podľa § 430 ods. 2 TP. Rozdiel spočíva v tom, že pokiaľ súd už v rozsudku či trestnom rozkaze bude predpokladať stratu výhody splátok, tak táto sankcia nastane pri omeškaní splátky automaticky, bez nutnosti ďalšieho rozhodnutia súdu.

V otázke náhradného trestu odňatia slobody obligatórne stanoveného pre prípad, že peňažný trest nebude v stanovenej lehote vykonaný, sú takisto viaceré odlišnosti medzi našimi právnymi úpravami. Maximálna výška náhradného trestu odňatia slobody môže podľa českej úpravy činiť až 4 roky (§ 69 ods. 1 TrZ), na rozdiel od úpravy v našom Trestnom zákone, ktorý v ustanovení § 57 ods. 3 TZ počíta dokonca až s 5 - ročným náhradným trestom. Do určitej miery to možno chápať ako neprimerané aj vzhľadom na podstatne nižšiu maximálnu výmeru peňažného trestu podľa nášho Trestného zákona, z inej perspektívy to však môže mať pozitívny vplyv na dostatočné odstrašenie odsúdeného, ak by nechcel uložený peňažný trest bezo zvyšku vykonať.

Ďalším zásadným rozdielom v súvislosti s náhradným trestom odňatia slobody sú až tri obligatórne podmienky, ktoré musia byť pre jeho nariadenie podľa českého právneho poriadku naplnené kumulatívne (§ 344 ods. 2 TrŘ):

- a) peňažný trest nebol zaplatený;
- b) neprichádza do úvahy upustenie od výkonu peňažného trestu, odklad výkonu trestu, ani povolenie splátok;
- c) je zjavné, že výkon peňažného trestu by mohol byť zmarený.

Slovenská právna úprava (§ 432 ods. 2 TP), na rozdiel od českej, vyžaduje pre nariadenie výkonu náhradného trestu odňatia slobody kumulatívne splnenie len prvých dvoch vyššie uvedených podmienok, z čoho vyplýva neporovnateľne silnejšia pozícia náhradného trestu odňatia slobody ako sankcie za nevykonanie peňažného trestu v podmienkach SR, nakoľko jeho nezaplata priamo povedie k nariadeniu výkonu náhradného trestu odňatia slobody, ak, samozrejme, nie sú dané podmienky pre upustenie, odklad, alebo splátky.

Nezaplata peňažného trestu má však v ČR primárne za následok vymáhanie jeho zaplata (§ 343 TrŘ), pričom nariadenie výkonu náhradného trestu odňatia slobody je chápané až

35 ŠÁMAL, P. a kol.: **Trestní zákoník I. § 1 až 139.**

Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 786.

36 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.**

Praha : Leges, 2011, s. 254.

37 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.**

Praha : Leges, 2011, s. 256.

38 NOVOTNÝ, O. – DOLENSKÝ, A. – JELÍNEK, J. – VANDUCHOVÁ, M.: **Trestní právo hmotné. Obecná část.** Praha : Codex, 1997, s. 209.

39 NOVOTNÝ, O.: **Alternativy uvěznění (K problematice reformy trestněprávních sankcí v ČR).** In: Právní praxe, 1993, č. 2, s. 72.

40 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 257.

ako krajný prostriedok.³⁷ Model uprednostňovania vymáhania peňažného trestu pred okamžitým nariadením náhradného trestu odňatia slobody možno preto vnímať ako krok nesprávnym smerom, keďže vymáhanie ako také je zdĺhavým procesom, v prípade pasivity alebo neochoty páchatela zaplatiť peňažný trest musí byť najprv vymáhaný ako pohľadávka v občianskoprávnom konaní,³⁸ resp. prostredníctvom exekúcie, a navyše aj preukázanie nebezpečenstva zmarenia je problematické, dôkazy o tejto skutočnosti je ťažké zadovážiť.³⁹

Dôvod takejto zmeny úpravy, s účinnosťou od 1. januára 2010, spočíva podľa českých autorov v pravdepodobnom zvýšení príjmov štátneho rozpočtu, ako aj v znížení počtu nariadených náhradných trestov odňatia slobody, čiže v určitom znížení počtu väznených osôb.⁴⁰ Podľa nášho názoru to však nie je ani systémové, ani konštruktívne riešenie.

Určitý rozdiel je možné badať aj pri úprave zahľadania peňažného trestu. Pre slovenskú právnu úpravu platí, že peňažný trest sa zahladzuje jeho vykonaním, t. j. ak odsúdený peňažný trest zaplatil, alebo ak sa od výkonu takéhoto trestu upustilo, hľadá sa na páchatela tak, akoby nebol odsúdený (§ 92 ods. 2 TZ). Táto fikcia však v českej úprave nenastáva pri vykonaní peňažného trestu vždy, ale v zmysle § 69 ods. 2 TrZ len vtedy, keď bol peňažný trest uložený za prečin spáchaný z nedbanlivosti. V prípade mladistvých sú naše úpravy v tomto smere rovnaké.

Z hľadiska procesnej úpravy výkonu peňažného trestu sú takisto viaceré inštitúty v našich právnych poriadkoch v princípe veľmi podobné, až identické, predsa však existujú určité odlišnosti. Aj v českej úprave len čo sa stal vykonateľným rozsudok, podľa ktorého je odsúdený povinný zaplatiť peňažný trest, vyzve predseda senátu odsúdeného na jeho zaplatenie do 15 dní, a upozorní ho, že inak bude zaplatenie vymáhané (§ 341 TrŘ). Na rozdiel od tohto však podľa slovenskej právnej úpravy predseda senátu upozorní odsúdeného, že ak v danej lehote peňažný trest nezaplatí, bude nariadený priamo výkon náhradného trestu odňatia slobody (§ 429 ods. 1 TP). V tomto teda vidieť rozhodne slabšie miesto českej úpravy, ktorá bola však v tomto bode úplne identická so slovenskou až do rekodifikácie nového českého Trestného zákoníka a s tým súvisiacej novely Trestného rádu s účinnosťou od 1. januára 2010.

V možnosti predĺžiť danú lehotu, či už prostredníctvom inštitútu odkladu najviac na tri mesiace odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť (§ 342 ods. 1 písm. a) TrŘ), alebo prostredníctvom povolenia splácania peňažného trestu po častiach, tak, aby bol celý zaplatený najneskôr do jedného roku odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku (§ 342 ods. 1 písm. b) TrŘ), sa naše úpravy takisto nelíšia. Určitý rozdiel, ktorý sme však opísali už vyššie, spočíva v možnosti súdu umožniť splácanie peňažného trestu určeného vo výmere presahujúcej 16 590 eur, do dvoch rokov, čo česká úprava bez ohľadu na výšku peňažného trestu neumožňuje.

Ustanovenie § 343 ods. 1 TrŘ ukladá predsedovi senátu povinnosť nariadiť vymáhanie peňažného trestu, pokiaľ ho odsúdený nezaplatil:

- do 15 dní potom, čo bol na zaplatenie vyzvaný;
- do 15 dní potom, čo mu bolo oznámené rozhodnutie, ktorým bolo odvolané povolenie odkladu alebo splácania po častiach, alebo
- do uplynutia doby, na ktorú bol výkon trestu odložený.

Peňažný trest však smie byť podľa § 343 ods. 2 TrŘ vymáhaný, len pokiaľ tým nebude zmarené uspokojenie priznaného nároku poškodeného na náhradu škody. Poškodený je však týmto spôsobom chránený len vtedy, keď sám vyvinie aktivitu smerujúcu k uspokojeniu svojho nároku, pretože, ak v lehote troch mesiacov odo dňa, keď rozsudok, ktorým bol uložený peňažný trest, nadobudol právoplatnosť, poškodený nepriekročí k vymáhaniu svojho nároku na náhradu škody, môže byť peňažný trest vymáhaný bez ohľadu na tento nárok. To možno považovať opäť za určité negatívum, pretože, ak odsúdený dobrovoľne zaplatí peňažný trest na úkor uspokojenia nárokov poškodeného, zákon nedokáže jeho oprávnené nároky ochrániť. *De lege ferenda* by preto mala aj česká právna úprava zamedziť súdu už v rovine hmotnoprávnej uložiť peňažný trest, ak by sa tým zmarila možnosť náhrady škody spôsobenej trestným činom, tak, ako to činí slovenská úprava v ustanovení § 56 ods. 5 TZ. Išlo by o skutočne vhodný a dôležitý krok v duchu restauratívnej justície.

V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že pokiaľ nastane situácia predvídaná § 343 ods. 2 TrŘ a vymáhanie peňažného trestu bude neprípustné z dôvodu zmarenia uspokojenia priznaného nároku na náhradu škody, k vymáhaniu ktorého poškodený včas pristúpil, nie je možné v takom prípade nariadiť výkon náhradného trestu odňatia slobody, keďže na základe tejto samotnej okolnosti nemožno robiť záver, že by výkon peňažného trestu mohol byť odsúdeným zmarený.⁴¹

41 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 259.

Záver o hroziacom zmarení výkonu peňažného trestu možno však urobiť najmä v situácii, keď odsúdený bez závažného dôvodu nepracuje, mení zamestnania alebo ukončí svoju zárobkovú činnosť a nemožno preto uskutočniť zrážky z jeho odmeny za prácu alebo mzdy, alebo keď odsúdený špekulatívne koná s cieľom vyhnúť sa zaplateniu peňažného trestu, napríklad dlhodobým či trvalým odchodom do zahraničia, zbavovaním sa svojho majetku, jeho ukrývaním alebo úmyselným ničením, alebo ak úmyselne bez závažného dôvodu koná tak, aby majetok nenadobúdal.⁴² Iba neochota alebo nečinnosť odsúdeného zaplatiť peňažný trest preto nepostačuje.⁴³

Ako sme uviedli už vyššie, nariadenie výkonu náhradného trestu odňatia slobody prichádza v českej právnej úprave do úvahy až vtedy, keď peňažný trest nebol zaplatený a neprichádza do úvahy upustenie od jeho výkonu, odklad výkonu alebo povolenie splátok, a zároveň, ak by výkon peňažného trestu mohol byť zmarený (§ 344 ods. 2 TrŘ).

Možnosť upustenia od výkonu peňažného trestu (§ 344 ods. 1 TrŘ), ako aj odvrátenie výkonu náhradného trestu odňatia slobody či jeho pomernej časti dodatočným zaplatením peňažného trestu (§ 344 ods. 3 TrŘ) je upravená v princípe identicky v oboch právnych poriadkoch.⁴⁴

Domnievame sa však, že súčasné rigidné trvanie slovenskej aj českej úpravy na výlučnom náhradnom treste odňatia slobody nie je v súlade s modernými zahraničnými trendmi.⁴⁵ Inšpiráciou by nám mohla byť napríklad rakúska alebo nemecká právna úprava, ktorá k odvráteniu výkonu náhradného trestu odňatia slobody pripúšťa využitie alternatívneho trestu verejnoprospešných prác,⁴⁶ ktorý by v praxi mohol byť nielen dostatočným nástrojom k formovaniu páchatelovej osobnosti,⁴⁷ ale aj finančne podstatne výhodnejším riešením pre zaťažené štátne rozpočty.

Napokon, k odlišnostiam úpravy peňažného trestu ako sankcie ukladanej mladistvým treba uviesť, že česká úprava vychádza z už spomenutého osobitného zákona č. 218/2003 Sb. o zodpovednosti mládeže za protiprávny čin a o súdnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ktorý v tomto kontexte používa pojem „peněžité opatření“, a ku ktorému je Trestní zákoník v pozícii subsidiarity.⁴⁸ Výmera peňažného trestu je oproti dospelým logicky výrazne znížená. Súd môže uložiť peňažný trest v rozsahu od 10 do 365 denných sadziieb, pričom výška jednej dennej sadzby môže byť stanovená v rozpätí od 100 Kč do 5000 Kč (§ 27 ods. 2 a 3 zákona o soudnictví ve věcech mládeže). Celková výška peňažného trestu sa tak môže pohybovať od 1000 Kč do 1 825 000 Kč. Pre porovnanie, slovenská úprava (§ 14 ods. 1 TZ) pripúšťa výmeru od 30 eur do 16 590 eur, čo pri kurze 1 euro = 25 Kč, činí 750 Kč až 414 750 Kč.

Ďalší rozdiel spočíva vo výmere náhradného trestu odňatia slobody, ktorá sa v ČR môže pohybovať od 1 do 5 rokov (§ 27 ods. 4; § 31 ods. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže), kým u nás je možné rozpätie náhradného trestu odňatia slobody 2 až 7 rokov (§ 117 ods. 1 TZ). Ostatné inštitúty, ako podmienený odklad výkonu peňažného trestu, skúšobná doba, možnosť vykonať všeobecne prospešnú prácu, atď., sú v oboch úpravách veľmi podobné.

Štatistický prehľad ukladania peňažného trestu v podmienkach SR a ČR

Tabuľka č. 1: Celkový počet uložených peňažných trestov a ich pomer k počtu odsúdených za roky 2008–2012 v Slovenskej republike

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Počet odsúdených	23 004	24 160	31 367	25 271	36 163
Peňažné tresty	1 511	1 433	1 637	1 720	3 145
Celkový podiel	6,5 %	5,9 %	5,2 %	6,8 %	8,7 %

Zdroj: Generálna prokuratúra SR – Štatistický prehľad trestnej činnosti za roky 2008–2012.

42 R 4/1988.

43 ŠÁMAL, P. a kol.: **Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář.** 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 789.

44 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 267.

45 SOLNAŘ, V. – FENYK, J. – ČÍSAŘOVÁ, D. – VAN-UCHOVÁ, M.: **Systém českého trestního práva.** Praha : Nakladatelství Novatrix, 2009, s. 144.

46 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternativní řešení trestních věcí v praxi.** Praha : C. H. Beck, 2000, s. 347.

47 SOUKUP, P.: **Peněžité trest.** In: Trestněprávní revue, roč. XII., 2007, č. 9, s. 29.

48 ŠTIAVNICKÁ, J.: **Nad novým zákonem o soudnictve vo veciach mládeže v Českej republike.** In: Justičná revue, roč. 57, 2005, č. 731.

Tabuľka č. 2: Celkový počet uložených peňažných trestov a ich pomer k počtu odsúdených za roky 2008–2011 v Českej republike

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Počet odsúdených	75 761	73 685	70 651	70 160	—
Peňažné tresty	5 307	5 270	3 461	3 078	—
Celkový podiel	7 %	7,15 %	4,9 %	4,39 %	—

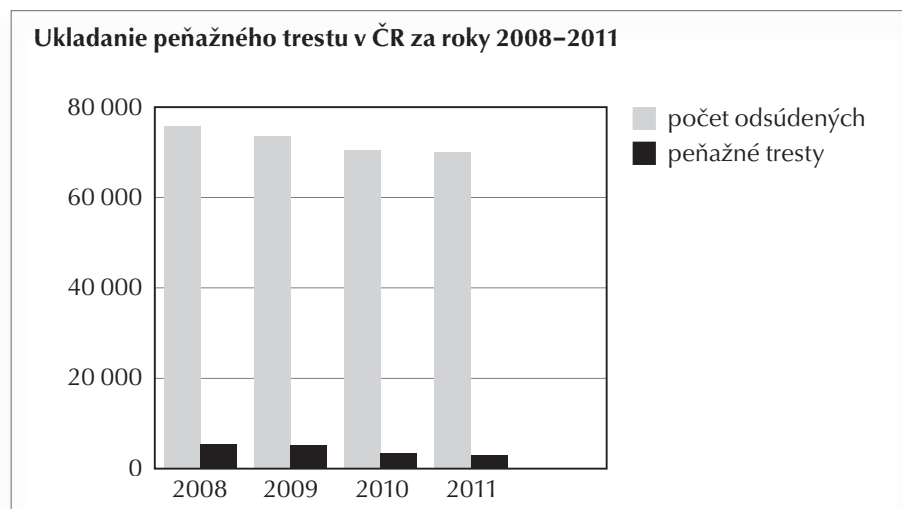
Zdroj: Verejný portál štatistiky a vykazovania Ministerstva spravodlivosti ČR.

Graf č. 1: Celkový počet uložených peňažných trestov a ich pomer k počtu odsúdených za roky 2008–2012 v Slovenskej republike

Zdroj: Generálna prokuratúra SR – Štatistický prehľad trestnej činnosti za roky 2008–2012.

Graf č. 2: Celkový počet uložených peňažných trestov a ich pomer k počtu odsúdených za roky 2008 – 2011 v Českej republike

Zdroj: Verejný portál štatistiky a vykazovania Ministerstva spravodlivosti ČR, dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>, cit. 12. 12. 2013.

RESUMÉ

Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike. 2. časť.

Príspevok je dokončením rozsiahlej analýzy peňažného trestu ako sankcie ukladanej za spáchanie trestného činu z predchádzajúceho čísla bulletinu. Autor sa v tejto časti zaoberá najmä výkonom peňažného trestu v zmysle príslušných ustanovení Trestného poriadku, ako aj detailnou komparáciou právnej úpravy peňažného trestu v Českej a Slovenskej republike. Poukazuje najmä na odlišnosti, ich dôvody a možné výhody. V závere sú pripojené aj štatistické údaje o ukladaní peňažného trestu v SR a ČR., z ktorých vyplýva v priemere približne rovnaký percentuálny pomer uložených peňažných trestov v uplynulých rokoch.

SUMMARY

Application of Financial Penalty in the Slovak Republic and Czech Republic. 2nd Part

The article finalizes an extensive analysis of a financial penalty as a sanction for the commission of a crime, which was published in the previous Bulletin. The author in this part deals mainly with the recovery of the financial penalty under relevant provisions of the Criminal Procedure Code, as well as with a detailed comparison of legislation governing financial penalties in the Czech Republic and Slovak Republic. He points mainly to their differences, reasons for such differences and their possible advantages. He also provides statistical details of imposing financial penalties in Czech Republic and Slovak Republic, and he concludes that the percentage proportion of financial penalties imposed in previous years is in average about the same.

ZUSAMMENFASSUNG

Anwendung der Geldbuße in der Slowakischen und in der Tschechischen Republik. 2. Teil

Im Beitrag wird die umfangreiche Analyse der Geldbuße als einer Sanktionierung für Begehung einer strafbaren Handlung, die in der letzten Nummer des Bulletins veröffentlicht wurde, beendet. Der Autor befasst sich in diesem Teil insbesondere mit der Vollstreckung der Geldbuße im Sinne der einschlägigen Bestimmungen der Strafprozessordnung sowie mit einer detaillierten Komparation der Rechtsregelung der Geldbuße in der Tschechischen und in der Slowakischen Republik. Er verweist auf die Unterschiedlichkeiten, deren Beweggründe und mögliche Vorteile. Abschließend sind statistische Angaben über die Verhängung der Geldbuße in der Slowakischen und in der Tschechischen Republik beigelegt, aus welchen sich durchschnittlich ungefähr ein gleiches prozentuelles Verhältnis der verhängten Geldbußen in den vergangenen Jahren ergibt.

Prípád Melloni a Ústavný súd Španielska: Praktická ukážka viacúrovňovej ochrany základných práv a slobôd v kontexte prednosti a účinnosti práva Únie¹

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

Právnická obec s napätím očakávala odpoveď Súdneho dvora na historicky prvé prejudiciálne otázky Ústavného súdu Španielska (ďalej len „ŠpÚS“), ktoré boli vedené v registri Súdneho dvora pod číslom C-399/11. Dôvodom očakávaní boli skôr vážne ústavné problémy nastolené v týchto otázkach, než to, že išlo o prvotinu v podaní ŠpÚS.

1 Tento príspevok vznikol v rámci riešenia projektu „Závaznosť a aplikovateľnosť Charty základných práv EÚ pre členský štát a v členskom štáte s osobitným zreteľom na súdnu moc v SR“ podporovaného Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0814-12.

2 Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. EÚ L 190, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 34), zmenené a doplnené rámcovým rozhodnutím 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (Ú. v. EÚ L 81, s. 24).

3 Rámcové rozhodnutie Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 o zmene a doplnení rámcových rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV

Podstatu troch prejudiciálnych otázok predložených ŠpÚS zhrnieme, s rizikom určitého zjednodušenia, nasledovne:

V prvej a druhej otázke išlo o výklad a platnosť čl. 4a ods. 1 rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV v platnom znení² (ďalej len „RR“). Sporný výklad sa týkal možnosti vnútroštátneho súdu podriaďiť výkon európskeho zatykača vydaného na účely výkonu trestu podmienke opätovného preskúmania odsudzujúceho rozsudku vydaného v neprítomnosti v štáte, ktorý vydal zatykač. Platnosť tohto článku RR sa mala preskúmať so zreteľom na čl. 47 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), t. j. so zreteľom na obsah základného práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces a práva na obhajobu.

Tretia otázka, ktorú Súdny dvor sčasti preformuloval, požadovala odpoveď, či sa má čl. 53 Charty vykladať tak, že umožňuje vykonávajúcemu členskému štátu podmieniť odovzdanie osoby odsúdenej v neprítomnosti možnosťou preskúmania odsudzujúceho rozsudku v štáte, ktorý vydal zatykač, aby sa predišlo porušeniu práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu zaručených jeho ústavou.

Zaoberať sa prípadom Melloni na stránkach tohto časopisu má za účel objasniť niektoré právne inštitúty, ktoré boli relevantné pri riešení tejto dlhotrvajúcej kauzy (prvé zatykače na Melloniho boli v Taliansku vydané už v roku 1993). Sústredíme sa na tie, ktoré majú svoj význam pre úspešné vykonávanie advokácie vo všeobecnosti, ako aj pri obhajobe obvinených či odsúdených osobitne, majúci pri tom na zreteli, že Charta sa stala súčasťou primárneho práva EÚ a je, splnením predpokladov uvedených v jej čl. 51 ods. 1, aplikovateľná aj v členských štátoch Únie. Od objasnenia týchto čiastkových problémov pristúpime k formulovaniu, hoci všeobecnému, niekoľkých poučení a odporúčaní, ktoré by bolo vhodné premietnuť do právnej praxe.

V ďalšom texte sa preto venujeme prípustnosti prejudiciálnych otázok so zreteľom na tvrdenú retroaktivitu novely RR z roku 2009. Pozornosti neujde ani potvrdenie harmonizácie predpokladov, za splnenia ktorých možno vydať odsúdeného v neprítomnosti (čl. 4a RR). Chceme sa

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

pôsobí na Ústave európskeho práva a oddelenia medzinárodného práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach; v rokoch 2000 až

2006 sudca a predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky; člen Súdneho dvora Európskej únie vo funkcii generálneho advokáta v rokoch 2006 až 2012.

venovať aj otázke viacúrovňovej ochrany základných práv v EÚ a v jej členských štátoch, pričom zdôrazníme vzťah medzi Súdnyim dvorom a ústavnými (všeobecnými) súdmi členských štátov, v ktorom zohráva rozhodujúcu úlohu princíp prednosti práva Únie ako aj princíp plnej účinnosti tohto právneho poriadku.

Výsledok prípadu Melloni pred Súdnyim dvorom EÚ: problém s prípustnosťou prejudiciálnych otázok a odpovede na ne

Niektoré členské štáty chceli zabrániť odpovedi Súdneho dvora na položené prejudiciálne otázky, tvrdiac, že článok 4a RR, ktorý bol vložený do RR v roku 2009 rámcovým rozhodnutím 2009/299/SVV,³ sa z hľadiska časovej pôsobnosti nevzťahuje na konanie o odovzdaní sťažovateľa vo veci samej, a preto je návrh na začatie prejudiciálneho konania neprípustný.

Súdny dvor túto námietku neprijal a odkázal na svoju stabilizovanú judikatúru, ktorú je však vhodné na tomto mieste zopakovať, pretože v skutočnosti ide o jedno zo „zlatých“ pravidiel, ktoré sa vzťahuje na časovú pôsobnosť práva Únie.

Súdny dvor najprv citoval čl. 8 ods. 2 rámcového rozhodnutia 2009/299/SVV, kde sa ustanovuje, že od 28. marca 2011 sa toto rozhodnutie „uplatňuje na uznávanie a výkon rozhodnutí vydaných v neprítomnosti dotknutej osoby na konaní“ bez toho, aby sa akokoľvek rozlišovalo podľa toho, či tieto rozhodnutia boli vydané pred týmto dátumom alebo po ňom.⁴

Tento doslovný výklad je, podľa Súdneho dvora, potvrdený aj tým, že ustanovenie článku 4a RR treba považovať za **procesný predpis**, ktorý sa vzťahuje na **neskončené** konanie o odovzdaní S. Melloniho. Z ustálenej judikatúry totiž vyplýva, že procesné predpisy sa všeobecne považujú za uplatniteľné na všetky spory alebo iné právne veci prejednané v čase nadobudnutia ich účinnosti na rozdiel od hmotnoprávných predpisov, ktoré sa spravidla⁵ vykladajú tak, že sa nevzťahujú na skutočnosti existujúce pred nadobudnutím svojej účinnosti.⁶

Súdny dvor nechal do úvahy výklad čl. 24 ods. 2 Ústavy Španielskeho kráľovstva, podľa ktorého sa osoba odsúdená v neprítomnosti vydá len vtedy, ak sa jej v dožadujúcom štáte zaručí nové konanie vo veci samej. Podľa Súdneho dvora čl. 53 Charty neumožňuje členskému štátu podriaďiť odovzdanie osoby odsúdenej v neprítomnosti podmienke možnosti preskúmania odsudzujúceho rozsudku v štáte, ktorý vydal zatykač z dôvodu, aby sa predišlo porušeniu práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu zaručených jeho ústavou, hoci by sa javilo, že ide o poskytnutie vyššej úrovne ochrany základných práv, než je úroveň poskytovaná Chartou.

Súdny dvor k tomu zásadnému záveru v bode 60 rozsudku *Melloni* uviedol: „...článok 53 Charty potvrdzuje, že ak si akt práva Únie vyžaduje vnútroštátne vykonávacie opatrenia, vnútroštátne orgány môžu uplatniť vnútroštátne štandardy ochrany základných práv, pokiaľ toto uplatnenie neohrozí úroveň ochrany vyplývajúcu z Charty, ako ju vykladá Súdny dvor, ani prednosť, jednotnosť a účinnosť práva Únie.“

Článok 4a ods. 1 RR teda bráni podriaďiť výkon európskeho zatykača vydaného na účely výkonu trestu podmienke možnosti preskúmania odsudzujúceho rozsudku vydaného v neprítomnosti v členskom štáte, ktorý vydal zatykač. Napriek tomu je citovaný článok zlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z článku 47 a článku 48 ods. 2 Charty. Takýmto spôsobom Súdny dvor potvrdil harmonizáciu predpokladov na vydanie uvedených v čl. 4a RR. Inak povedané vylúčil ich dopĺňanie na základe vnútroštátnych úprav alebo výkladových pravidiel vnútroštátnej judikatúry, ktoré by ohrozilo úroveň ochrany vyplývajúcu z Charty a tiež princíp prednosti, jednotnej aplikácie a plnú účinnosť práva Únie, a to aj v situácii, ak by vnútroštátna úprava viedla k vyššiemu štandardu ochrany základných práv osoby, ktorá bola odsúdená v neprítomnosti.

Takýto výsledok konania o prejudiciálnej otázke vo veci *Melloni* viedol okamžite k formulovaniu výhrad, otázok a pochybností o ústavnej korektnosti rozsudku Súdneho dvora.

V skutočnosti Súdny dvor v rozsudku *Melloni* nepoprel možnosť členského štátu poskytovať vyšší štandard ochrany základných práv ako je predvídaný Chartou. Prípustnosť takejto ochrany vo veciach, ktoré nepatria do pôsobnosti práva Únie, je takmer absolútna. Ak však konkrétna vec je v pôsobnosti práva Únie v zmysle čl. 51 ods. 1 Charty, potom je členský štát povinný rešpektovať princípy prednosti, jednotnosti a účinnosti práva Únie. Charta v takom prípade má

a o posilnení procesných práv osôb, podpore uplatňovania zásady vzájomného uznávania, pokiaľ ide o rozhodnutia vydané v neprítomnosti dotknutej osoby na konaní.

4 Rozsudok z 26. februára 2013, *Melloni*, C-399/11, zatiaľ neuverejnený v Zbierke, bod 31.

5 Píšeme spravidla, pretože z ustálenej judikatúry vyplýva, že hmotnoprávne pravidlá Spoločenstva, teraz Únie, musia byť na účely zabezpečenia dodržiavania zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery vykladané ako pravidlá vzťahujúce sa na situácie vzniknuté pred nadobudnutím ich účinnosti iba vtedy, ak z ich znenia, účelu alebo štruktúry jasne vyplýva, že im má byť takýto účinok priznaný (pozri najmä rozsudky z 10. 2. 1982, *Bout*, 21/81, Zb. s. 381, bod 13; z 15. 7. 1993, *GruSa Fleisch*, C-34/92, Zb. s. I-4147, bod 22; z 29. 1. 2002, *Pokrzeptowicz-Meyer*, C-162/00, Zb. s. I-1049, bod 49, a z 12. 11. 2009, *Elektrownia Pątnów II*, C-441/08, Zb. s. I-10799, bod 33). Pozri k tomu rozsudok z 24. 3. 2011, *ISD Polska a i./Komisia* (C-369/09 P, Zb. s. I-2011, bod 98).

6 Rozsudok z 26. 2. 2013, *Melloni*, C-399/11, zatiaľ neuverejnený v Zbierke, bod 32;

K tomu v literatúre pozri napríklad: *Mazák, J.*: *Rozsudok „GOICOECHEA“*, Výber z rozhodnutí Súdneho dvora Európskych spoločenstiev 2008, s. 53–55; *Fernández Arribas, G.*: *TJCE – Sentencia de 12. 8. 2008, Santesteban Goicoechea, C-296/08 PPU – Orden de detención europea – Solicitud extradición –*

Aplicación de convenio anterior, Revista de Derecho Comunitario Europeo 2009, s. 291–306;

Valentini, A.: Commento alla sentenza C-296/08 PPU: il caso Goicoechea e il secondo rinvio pregiudiziale d'urgenza, Studi sull'integrazione europea 2009 no. 1, s. 267–277; Savy, D.: La tutela dei diritti fondamentali ed il rispetto dei principi generali del diritto dell'Unione nella disciplina del mandato d'arresto europeo, Diritto penale contemporaneo. 2012–2012, s. 1–22.

7 V tomto prípade je znenie čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v zmysle ktorého majú právne záväzné akty ES/EÚ prednosť len pred zákonmi, v rozpore s princípmi, na ktorých vznikol a existuje právny poriadok Európskej únie. Pravda však je, že princíp prednosti Charty pred našou ústavou sa vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti práva Únie, uplatní bez ohľadu na to, či to máme alebo nemáme upravené v základnej norme štátu.

8 Z poslednej doby pozri napríklad: Ritleng, D.: De l'articulation des systèmes de protection des droits fondamentaux dans l'Union, Revue trimestrielle de droit européen 2013 s. 267–292; Barbier De La Serre, É.: L'empire grandissant de la Charte des droits fondamentaux, Revue Lamy de la Concurrence: droit, économie régulation. 2013. no. 36, s. 87–90; Dubout, E.: Le niveau de protection des droits fondamentaux dans l'Union européenne: unitarisme constitutionnel versus pluralisme constitutionnel. Réflexions autour de l'arrêt Melloni, Cahiers de droit européen. 2013, s. 293–317.

prednosť pred ústavou členského štátu.⁷ Ak právny akt Únie nie je v rozpore s Chartou, potom nie je možné, aby sa neuplatnil len preto, že je v rozpore s ústavou členského štátu alebo s výkladom ústavy vykonaným ústavným súdom.

Z hľadiska týchto záverov a úvah sa preto s určitou netrepezivosťou očakával výsledok konania pred ŠpÚS, ktoré začalo na základe ústavnej sťažnosti Stefana Melloniho a bolo prerušené predložením prejudiciálnych otázok.

Postup Ústavného súdu Španielska po rozsudku Súdneho dvora EÚ

Napriek výhradám voči rozsudku *Melloni*, ktoré zazneli najmä z akademických kruhov,⁸ ŠpÚS nezávažal⁹ a 20. februára 2014 zamietol ústavnú sťažnosť S. Melloniho, zmeniac svoj doktrinálny prístup k otázke vydanie osoby odsúdenej v neprítomnosti¹⁰ tak, že takéto vydanie, ak sa vykonáva na základe európskeho zatýkacieho rozkazu podľa RR, nemôže podliehať podmienke nového konania v dožadujúcom štáte.

Plénum ŠpÚS v celom rozsahu akceptovalo výsledok konania o prejudiciálnej otázke, citujúc rozsudok Melloni a, osobitne, bod 49 tohto rozhodnutia,¹¹ v ktorom Súdny dvor uviedol: „*Pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti práva na účinný opravný prostriedok a na spravodlivý proces podľa článku 47 Charty, ako aj práva na obhajobu zaručeného jej článkom 48 ods. 2, treba spresniť, že hoci právo obvinenej osoby byť prítomná na konaní je podstatným prvkom práva na spravodlivý proces, toto právo nie je absolútne (pozri najmä rozsudok zo 6. septembra 2012, Trade Agency, C-619/10, zatiaľ neuverejnený v Zbierke, body 52 a 55). Obvinená osoba sa ho môže z vlastnej slobodnej vôle výslovne alebo konkludentne vzdať pod podmienkou, že takéto vzdanie sa bude jednoznačne preukázané, sprevádzané minimálnymi zárukami zodpovedajúcimi jeho závažnosti a nebude odporovať nijakému dôležitému verejnému záujmu. Konkrétne, k porušeniu práva na spravodlivý proces nedôjde, hoci sa obvinená osoba konania osobne nezúčastnila, ak bola informovaná o stanovenej termíne a mieste konania alebo splnomocnila právneho zástupcu, aby ju na tento účel obhajoval.*“

Historicky prvá predložená prejudiciálna otázka teda priniesla pre ŠpÚS nevyhnutnosť zmeny vlastnej, stabilizovanej judikatúry. Možno prekvapujúci výsledok z dielne Súdneho dvora, ale z hľadiska princípov, na ktorých spočíva právo Únie, celkom pochopiteľný a ako vidno, aj akceptovateľný jedným z ozaj vplyvných ústavných súdov členských štátov Únie. Takýto prístup ŠpÚS však dovoľuje položiť nasledujúcu otázku.

Exempla trahunt alebo ideme po vlastnej ceste, občas aj ústavného vzdoru?

Taká „poslušnosť“ ústavných súdov členských štátov, aká v podstate vyplýva z citovaného rozhodnutia ŠpÚS, nie je niečo samozrejmé. Pre príklady stačí siahnuť do neďalekej minulosti.

Na rozsudok Súdneho dvora vo veci *Landtová*¹² zareagoval Ústavný súd Českej republiky rozhodnutím, v ktorom konštatoval, že zo strany Súdneho dvora došlo k *ultra vires* postupu. Tento nález Ústavného súdu sa dočkal ostrej kritiky; prekvapujúco, išlo o kritiku najmä z vlastných radov.¹³ Súhlasíme predovšetkým s názorom, podľa ktorého, ak ústavný súd členského štátu konštatuje *ultra vires* postup Súdneho dvora, tak to musí náležite a vysoko profesionálne odôvodniť.¹⁴ Evidentne sa tak v rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky nestalo.

Nemecký ústavný súd (Bundesverfassungsgericht) sa nedávno vyslovil o rozsudku *Åklagaren Fransson*,¹⁵ ktorý bol vynesenej v ten istý deň ako rozsudok *Melloni*, a bolo to dosť silné vyjadrenie.¹⁶ Podľa tohto súdu rozsudok *Åklagaren Fransson* sa svojimi účinkami obmedzuje iba na tento prípad a nemožno ho aplikovať na iné prípady, v ktorých vnútroštátne opatrenie (právny akt) sa týka len abstraktne pôsobnosti práva Únie, resp. má len faktické účinky na toto právo. Na tomto prístupe nemeckého ústavného súdu najviac zaujalo, že tento súd vykladá rozsudok Súdneho dvora, hoci nebol súdom, ktorý predložil prejudiciálnu otázku v prípade *Åklagaren Fransson*.

Ak mal nemecký ústavný súd pochybnosti o obsahu rozsudku *Åklagaren Fransson*, mohol predložiť vlastnú prejudiciálnu otázku (porovnaj čl. 104 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora z 25. septembra 2012).

Z takých a podobných postojov ústavných súdov členských štátov (príkladov by bolo viac a mohli by sme začať so známou ságou *Solange I a II*).¹⁷ Vidno, že ústavné súdy neprijímajú rozhodnutia Súdneho dvora pasívne, bez uvažovania o ich dosahu a skúmajú, predovšetkým, či nimi nedošlo k prekročeniu limitov určených kompetenciami Súdneho dvora/Európskej únie alebo k zásahu do národnej identity členských štátov, čo je osobitne zaujímavá téma, otvorená naplno po prijatí Lisabonskej zmluvy.¹⁸

Takéto prístupy sú dostatočne známe¹⁹ a aj preto je postoj ŠpÚS v prípade *S. Melloniho* ukázkou toho, ako je možné vyrovnať sa s rozsudkom Súdneho dvora bez emócií a zbytočných ústavných napätí. Inak povedané, ŠpÚS pochopil rozsudok *Melloni* ako **výsledok spolupráce** medzi ním a Súdnyim dvorom a nie ako diktát. Nesporne k tomuto vnímaniu citovaného rozsudku prispelo aj jeho odôvodnenie, ktoré je síce, ako obvykle, stručné, ale pritom presvedčivé i v tak zložitom kontexte, ako je ochrana základných práv podľa Charty a ochrana rovnakých základných práv podľa vnútroštátnej ústavy. Obzvlášť treba oceniť, že ŠpÚS v konečnom dôsledku uznal, že na plný účinok čl. 4a RR je potrebné vrátiť sa k základu tohto článku, ktorým bola **vzájomná dôvera členských štátov pri uznávaní ich rozhodnutí**, vrátane takých, ktorými boli osoby odsúdené, za splnenia predpokladov uvedených v citovanom článku, v ich neprítomnosti.²⁰

Domnievame sa, že prístup ŠpÚS v *Melloniho* prípade je nasledovaniahodný. Neznamená to, že by sme úplne vylúčili ústavný vzdor voči niektorým rozhodnutiam Súdneho dvora, ale v takom prípade je nevyhnutné dôsledne preskúmať nielen **obsah** vzdorovitého postoja toho ktorého ústavného súdu, ale súčasne aj zafinovať **účel a cieľ** takého judikovania. Nejde o príliš jednoduchú úlohu a na jej splnenie nestačí akademické rozhorčenie nad rozsudkom Súdneho dvora.

Poučenia a odporúčania

Vyznať sa v spleti viacúrovňovej ochrany základných práv,²¹ ktorá sa aktualizuje v rozmanitých situáciách, otvárajúcich zložité výkladové a aplikačné problémy je ozajstná výzva nielen pre ústavné a všeobecné súdy členských štátov.²² Je to súčasne aj podnet pre tých, ktorí zastupujú osoby, ktorým sa táto ochrana má alebo by sa mala poskytnúť, aby túto ťažkú úlohu začali zvládať v nových podmienkach viacdimenzionálnej ochrany základných práv (Charta, Dohovor a vnútroštátna ústava).

Z prípadu *Melloni* a nadväzujúceho postupu ŠpÚS preto vyplývajú viaceré všeobecnejšie poučenia a odporúčania.

V tomto rozsudku je opätovne podčiarknutá nevyhnutnosť **riadne rozlišovať medzi procesno-právnymi predpismi a hmotno-právnymi normami** v práve Únie. Schopnosť tohto rozlíšenia je mimoriadne dôležitá z hľadiska časovej pôsobnosti právnych aktov Únie. Súčasne je namieste opatrnosť, pretože pri zákaze retroaktivity, ktorý sa v zásade vzťahuje na hmotné právo, si treba byť vedomý výnimiek (pozri rozsudok vo veci C-369/09 P, citovaný v poznámke 7). A ako vidno, správne posúdenie tejto otázky má priamy vzťah k prípustnosti prejudiciálnych otázok, čo je výzva nielen pre vnútroštátne súdy, ale aj pre právnych zástupcov.

Východiskom pre správne pochopenie ochrany základných práv je náležité rozlíšenie či **vec patrí alebo nie do pôsobnosti práva Európskej únie** (pozri čl. 51 ods. 1 Charty). Nie je to jednoduché a nedávny rozsudok *Siragusa*,²³ v ktorom sa konalo o vzťahoch patriacich do životného prostredia, to dokazuje plným priehrštím.

Ďalším náročným úkonom je pochopenie správneho fungovania takých pilierov právneho poriadku Únie, akými sú **princíp prednosti, jednotnosti a plnej účinnosti práva Únie**. Ich správne uplatnenie môže totiž viesť k výsledkom, ktoré, na prvý pohľad, nie sú logicky pochopiteľné ako to bolo v prípade *Melloni*, ale v skutočnosti ide o prirodzenú aplikáciu stabilnej doktríny Súdneho dvora.²⁴

Ako vidno na príklade *Melloni*, ani **stabilizovaná judikatúra ústavného súdu členského štátu nie je nedotknuteľný fenomén**. Iste, to neznačí, že treba atakovať rozhodnutia ústavného

9 Azda to nie je celkom správne slovo – traža sudcovia totiž vyjadrili svoje disidentujúce stanoviská (sudcovia Ollero, Asua a sudkyňa Roca, ktorá bola sudkyňa spravodajkyňa). Obsah ich odlišných stanovísk by sám osebe zasluhoval analýzu, na ktorú však v tomto príspevku niet miesto.

10 ŠpÚS rozhodnutím č. 91/2000 z 30. 3. 2000 judikoval, pri výklade čl. 24 ods. 2 španielskej ústavy, že rozhodnutie španielskych súdov o súhlase s odovzdaním do štátov, v ktorých je v prípade veľmi závažného trestného činu možné právoplatne odsúdiť osobu v neprítomnosti bez toho, aby odovzdanie tejto osoby podliehalo podmienke, že bude môcť napadnúť daný odsudzujúci rozsudok s cieľom zachovať si právo na obhajobu, predstavuje „nepriame“ porušenie požiadaviek práva na spravodlivý proces, pretože zasahuje do základného obsahu spravodlivého procesu spôsobom porušujúcim ľudskú dôstojnosť.

11 Por su parte, el Tribunal de Justicia de la Unión Europea ha afirmado que “en lo que atañe al alcance del derecho a la tutela judicial efectiva y a un proceso equitativo previsto en el artículo 47 de la Carta y de los derechos de la defensa garantizados por el artículo 48, apartado 2, de ésta, se ha de precisar que, aunque el derecho del acusado a comparecer en el juicio constituye un elemento esencial del derecho a un proceso equitativo, aquel derecho no es absoluto (véase, en particular, la Sentencia de 6 de septiembre de 2012, Trade Agency, C-619/10, Rec. p. I-0000, apartados 52 y 55). El acu-

sado puede renunciar a ese derecho por su libre voluntad, expresa o tácitamente, siempre que la renuncia conste de forma inequívoca, se acompañe de garantías mínimas correspondientes a su gravedad y no se oponga a ningún interés público relevante. Más concretamente, no se produce una vulneración del derecho a un proceso equitativo, aun si el interesado no ha comparecido en el juicio, cuando haya sido informado de la fecha y del lugar del juicio o haya sido defendido por un letrado al que haya conferido mandato a ese efecto”

[Sentencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea de 26 de febrero de 2013, C-399/11, asunto *Melloni*, apartado 49].

- 12 Rozsudok z 22. 6. 2011, Landtová (C-399/09), Zb. 2011, s. I-05573.
- 13 Král, R.: Questioning the Recent Challenge of the Czech Constitutional Court to the ECJ, *European Public Law* 2013, s. 271–280; Pítrova, L.: The Judgment of the Czech Constitutional Court in the „Slovak Pensions“ Case and its Possible Consequences (In Light of the Fortiter In Re Suaviter In Modo Principle), *The Lawyer Quarterly* 2013, Vol. 3 no. 2, s. 86–101; Zbiral, R.: A Legal revolution or negligible episode? Court of Justice decision proclaimed ultra vires. *Common Market Law Review*, 2012, 49, s. 1475–1492; Komárek, J.: Playing with Matches, 8 *EuConst* (2012), s. 323–334.
- 14 Zbiral, R.: A Legal revolution or negligible episode? Court of Justice decision proclaimed ultra vires. *Common Market Law Review*, 2012, 49, s. 1483.

súdu len preto, že subjektívne nezodpovedajú požadovanej alebo predpísanej úrovni ochrany základných práv a slobôd, ktorá sa začala komplikovať prijatím Charty ako súčasť primárneho práva Únie. V prípade, v ktorom sa ukazuje, že by mohol byť priestor na uplatnenie ochrany poskytovanej Chartou a tá sa ústavným súdom neposkytuje podľa vnútroštátnej ústavy, je potrebné predovšetkým preskúmať, či je Charta aplikovateľná. Ak áno, potom treba argumentovať **princípom prednosti Charty pred vnútroštátnou ústavou**. Taký prístup by mohol viesť k zmene judikatúry ústavného súdu členského štátu alebo, v optimálnom prípade, k jej obohateniu o nový rozmer.

Napokon, ak vzniknú pochybnosti o aplikovateľnosti Charty a o úrovni ochrany základných práv a slobôd vo vzťahu k tomuto ústavnému dokumentu, je potrebné navrhovať **predloženie prejudiciálnej otázky**. Takýto postup vnútroštátneho súdu je viac ako žiaduci a výsledkom môže byť výkladové rozhodnutie Súdneho dvora, ktoré prispeje k právnej istote pri používaní Charty a k určitej prevencii, že sa vylúči zmiešavanie úrovni ochrany základných práv a slobôd. Skvelým príkladom takého výsledku je konečné rozhodnutie ŠpÚS vo veci *Melloni*. ■

RESUMÉ

Prípad *Melloni* a Ústavný súd Španielska: Praktická ukážka viacúrovňovej ochrany základných práv a slobôd v kontexte prednosti a účinnosti práva Únie

Autor sa venuje významnému rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci *Melloni*, v ktorom sa Súdny dvor EÚ vyslovil nielen o otázke používania rámcového rozhodnutia 2002/854 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi, ale vyložil aj niektoré všeobecné ustanovenia Charty základných práv EÚ. Ťažiskom tohto rozsudku je záver, podľa ktorého členský štát môže poskytovať vyšší štandard ochrany základných práv len za predpokladu, že sa tým nenaruší prednosť, jednotnosť a plná účinnosť práva Únie. Po tomto rozsudku, ktorý bol vydaný v prejudiciálnom konaní na základe návrhu Ústavného súdu Španielska, tento súd zamietol ústavnú sťažnosť S. Melloniho. Rozhodnutie Ústavného súdu Španielska v plnom rozsahu akceptovalo rozsudok *Melloni*, čo viedlo k zmene jeho doterajšej judikatúry. Z rozsudku *Melloni* a nadväzujúceho rozhodnutia Ústavného súdu Španielska autor vyvodzuje niekoľko poučení a odporúčaní pre právnu prax.

SUMMARY

The case *Melloni* and the Constitutional Court of Spain: A practical example of multileveled protection of fundamental rights and freedoms in the context of primacy and full effectiveness of EU law

Author deals with the landmark judgment of the Court of Justice of the EU in the case *Melloni* in which the Court of Justice has interpreted Article 4a of the Framework Decision 2002/854 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States and at the same time has explained some of general provisions of the Charter of Fundamental Rights of the EU. The core of this judgment is a conclusion according to which a Member State remains free to apply higher national standards of protection of fundamental rights, provided that the level of protection provided for by the Charter, as interpreted by the Court, and the primacy, unity and effectiveness of EU law are not thereby compromised. The Constitutional Court of Spain, which was the referring court in the case *Melloni*, has complied with the judgment of the Court of Justice and rejected the constitutional complaint submitted by S. Melloni changing its previous case law. Both the *Melloni* judgment and the decision of the Constitutional Court of Spain allow to formulate a couple of lessons and recommendations for legal practice.

ZUSAMENFASSUNG

**Der Fall *Melloni* und das Verfassungsgericht Spaniens:
Praktisches Muster eines mehrstufigen Schutzes der Grundrechte
und Freiheiten im Kontext der Vorteile und der Effektivität des Unionsrechtes**

Der Autor widmet sich dem bedeutenden Urteil des Gerichtshofes der EU in der Sache *Melloni*, in dem sich der Gerichtshof der EU nicht nur zur Frage der Anwendung der Rahmenverordnung 2002/854 über den europäischen Haftbefehl und die Übergabeverfahren zwischen den Mitgliedsstaaten geäußert, sondern auch einige allgemeine Bestimmungen der Charta der Grundrechte der EU ausgelegt hat. Der Schwerpunkt dieses Urteils liegt in der Schlussfolgerung, gemäß der ein Mitgliedsstaat einen höheren Standard des Schutzes der Grundrechte lediglich unter der Voraussetzung gewähren kann, dass dadurch die Priorität, Einheitlichkeit und volle Rechtswirksamkeit des Rechtes der Union nicht verletzt wird. Nach diesem Urteil, das im Präjudizverfahren aufgrund des Antrags des Verfassungsgerichtes Spaniens erlassen wurde, hat dieses Gericht die Verfassungsbeschwerde von S. *Melloni* zurückgewiesen. Die Entscheidung des Verfassungsgerichtes Spaniens hat im vollen Umfang das Urteil *Melloni* akzeptiert, was zur Änderung seiner bisherigen Judikatur geführt hat. Aus dem Urteil *Melloni* und der anschließenden Entscheidung des Verfassungsgerichtes Spaniens hat der Autor einige Belehrungen und Empfehlungen für die Rechtspraxis abgeleitet.

...poznámky (pokračovanie)

- 15 Rozsudok Súdneho dvora z 26. 2. 2013, Åklagaren Fransson, C-617/10, zatiaľ neuvěřený v Zbierke.
- 16 Rozsudok 1 BvR 1215/07 z 24. 4. 2013; v anglickom jazyku je zhrnutie celého rozsudku vrátane časti týkajúcej sa rozsudku Åkerberg Fransson (body 88 až 91) ako aj celé rozhodnutie v nemeckom jazyku na <www.jusline.de/index.php?cpid=8d-9dec3ece36c05c3417a89eec877615&feed=15351>.
- 17 Pozri rozsudky nemeckého Bundesverfassungsgericht z 29. 5. 1974, nazývaný „Solange I“ (2 BvL 52/71), a z 22. 10. 1986, nazývaný „Solange II“ (2 BvR 197/83), ale aj rozsudok talianskeho Corte Costituzionale z 21. 4. 1989 (No 232, Fragd, in Foro it., 1990, I, 1855) a vyhlásenie španielskeho Tribunal Constitucional z 13. 12. 2004 (DTC 1/2004).
- 18 Pozri k tomu: Konstadinides, T.: Constitutional Identity as a Shield and as a Sword: The European Legal Order within the Framework of National Constitutional Settlement. (2011) 13 *Cambridge Yearbook of European Legal Studies* 195; Besselink, L. F. M.: National and Constitutional Identity before and after Lisbon, (2010) 6 (3) *Utrecht Law Review*. Dostupné na: <www.utrechtlawreview.org>.
- 19 Iste, chyba nám materiálna skúsenosť z Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý len v jednom prípade sa venoval takým a podobným otázkam a aj to len so zreteľom na Zmluvu o ústave pre Európu, ktorá v čase rozhodovania Ústavného súdu už bola dávno „pochovaným“ projektom. (nálež z 28. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 171/05)
- 20 Vervaele, J.: The European Arrest Warrant and Applicable Standards of Fundamental Rights in the EU, *Review of European administrative law*. 2013, s. 52 a 53.
- 21 Vo vzťahu k rozsudku *Melloni* pozri úvahy na túto tému: Brkan, M.: L'arrêt Melloni: nouvelle pierre dans la mosaïque de la protection des droits fondamentaux dans l'Union européenne, *Revue des affaires européennes*. 2013, s. 139–145;
- Lavranos, N.: The ECJ's Judgments in *Melloni* and *Åkerberg Fransson*: Un ménage à trois difficulté, *European Law Reporter* 2013 p. 133–141;
- Vecchio, F.: I casi *Melloni* e *Akerberg*: il sistema multilivello di protezione dei diritti fondamentali, *Quaderni costituzionali* 2013 s. 454–456;
- Skouris, V.: Développements récents de la protection des droits fondamentaux dans l'Union européenne: les arrêts *Melloni* et *Åkerberg Fransson*, *Il diritto dell'Unione Europea*. 2013. s. 229–243;
- Lanzoni, Lisa: Livello di tutela dei diritti fondamentali e art. 53 dalla Carta dei diritti fondamentali dell'Unione europea: nuove indicazioni della Corte di giustizia sulla nozione di interpretazione conforme, *Diritto pubblico comparato ed europeo*. 2013, s. 620–625.
- 22 K tomu pozri vo všeobecnosti: Besselink, L. F. M.: The protection of fundamental rights post-Lisbon: the interaction between the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the European Convention on Human Rights and national constitutions. In: J. Laffranque (Ed.), *Reports of the FIDE Congress Tallinn 2012*. – Vol. 1: (pp. 1–62). Tallinn: Tartu University Press.
- 23 Rozsudok zo 6. marca 2014, *Siragusa*, C-206/13, zatiaľ neuvěřený v Zbierke, v ktorom Súdny dvor uzavrel: „...žiadny prvok neumožňuje dospieť k záveru, že ustanovenia legislatívneho dekrétu č. 42/04, relevantné vo veci samej, patria do pôsobnosti práva Únie. Tieto ustanovenia totiž nepredstavujú vykonanie noriem práva Únie... (bod 30). Preto niet právomoci Súdneho dvora vykladať v tomto prípade čl. 17 Charty (bod 33).“
- 24 Vtipne, hoci nesúhlasne, na to poukazuje: Van Bockel, B. – Wattel, P.: New Wine into Old Wineskins: The Scope of the Charter of Fundamental Rights of the EU after Åklagaran v Hans Åkerberg Fransson. *European Law Review*, December 2013, č. 4, passim.

Obnova konania na základe rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o „neústavnosti asperačnej zásady“

JUDr. Viktória Pagáčová

Od nadobudnutia účinnosti Trestného zákona¹ vznikajú mnohé aplikačné problémy súvisiace s ukladaním trestov a vyplývajú najmä z toho, že z jeho ustanovení nie je celkom zrejmé, ako postupovať pri úpravách trestných sadzieb, najmä v súvislosti s aplikáciou asperačnej zásady. Napriek mnohým novelizáciám Trestného zákona, vydaniu množstva polemizujúcich odborných článkov,² prijatiu niekoľkých stanovísk a nálezov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky,³ nebol doteraz tento nejasný právny stav odstránený a opakovane sú prijímané rozdielne rozhodnutia.

1 Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

2 Napr. Balažiková, A.: **Asperačná zásada v slovenskom trestnom práve.** In Justičná revue. ISSN 1335-6461, 2006, roč. 58, č. 11, s. 1593–1598; Kordík, M.: **Asperačná zásada a procesný spôsob jej riešenia.** In Mílniky práva v stredoeurópskom priestore 2010. 2. časť. Bratislava: PraF UK, 2011. ISBN 978-80-7160-308-5, s. 757–761; Prokejinová, M.: **Mimoriadne zníženie trestu v konaní o dohode o vine a treste.** In Justičná revue. ISSN 1335-6461, 2009, roč. 61, č. 4, s. 552–554; Sojka, S.: **Asperačná zásada a nezodpovedané otázky.** In Justičná revue. ISSN 1335-6461, 2006, roč. 58, č. 1, s. 21–23; Šamko, P.: **Zásady ukladania trestov – polemika s judikatúrou.** [online]. 2011. [cit. 2014-03-03]. Dostupné na internete: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a28-zasady-ukladania-trestov-polemika-s-judikaturou>; Šamko, P.: **Znižovanie a zvyšovanie trestných**

Nové svetlo do riešenia problematiky nepriniesol ani nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej Ústavný súd SR) z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, vyhlásený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 428/2012 21. decembra 2012 (ďalej ako „Nález Ústavného súdu“), ktorý upravil používanie asperačnej zásady a rozhodol, že v § 41 ods. 2 Trestného zákona, konkrétne slová v texte za bodkočiarkou „súd uloží páchateľovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.⁴ Pri ukladaní „úhrnného trestu odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaného dvoma alebo viacerými skutkami“ dochádza naďalej k zvyšovaniu hornej hranice trestnej sadzby trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu, súd už nie je povinný ukladať trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby, ale má možnosť zväziť konkrétne okolnosti trestného činu a uložiť nielen spravodlivý trest, ale aj taký, ktorý bude spĺňať účel vymedzený v § 34 ods. 1 Trestného zákona. Na jednej strane sa súdu otvorila možnosť uložiť primeraný trest, ale na druhej strane môže dochádzať k neželaným rozdielom pri ukladaní trestov, čo môže viesť k porušeniu právnej istoty. Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (I. ÚS 87/93, III. ÚS 356/06). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010).

Modifikácia asperačnej zásady Ústavným súdom SR v kontexte ďalších ustanovení Trestného zákona

Pri ukladaní zvýšeného úhrnného alebo súhrnného trestu podľa § 41 ods. 2 alebo podľa § 42 umožňuje Trestný zákon v § 38 ods. 7 nepoužiť § 38 ods. 4 až 6 Trestného zákona, pokiaľ prevažuje pomer priťažujúcich okolností, alebo ide o opätovné spáchanie zločinu, či obzvlášť závažného zločinu, „ak by súčasné použitie týchto ustanovení bolo pre páchateľa neprimerane prísne.“

JUDr. Viktória Pagáčová

je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 2011 pôsobí ako interná doktorandka na Katedre trestného práva a kriminológie na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje najmä problematike recidívy a ukladania trestov. Momentálne pracuje ako hovorkyňa Krajského súdu v Trnave.

Ak však nepoužijeme § 38 ods. 5 Trestného zákona a nebudeme zvyšovať v dôsledku opätovného spáchania zločinu dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu polovicu, môže dôjsť k veľkému rozdielu medzi uloženými trestami. Pokiaľ by súd napríklad odsudzoval páchatela iba za zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona a predtým by už bol za zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona právoplatne odsúdený, musel by použiť ustanovenie podľa § 38 ods. 5 Trestného zákona a zvýšiť dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu polovicu. Ukladal by (v prípade rovnakého pomeru poľahčujúcich a priťažujúcich okolností) trest v rozmedzí 5 rokov a 6 mesiacov až 8 rokov. Súd by sa nemohol rozhodnúť, či to nie je pre páchatela neprimerane prísne. Ak by však súd odsudzoval páchatela za zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona a prečin krádeže a boli by splnené podmienky pre postup podľa asperačnej zásady a páchatel by už bol za zločin lúpeže odsúdený, mohol by súd zvážiť prísnosť trestu a uložiť trest v rozpätí 3 rokov až 10 rokov a 8 mesiacov. „V rámci požiadavky primeranosti trestu zohráva významnú úlohu sudcovská individualizácia trestu, ktorá je prostriedkom dosiahnutia primeranosti trestu. Druh a výmera trestu musia byť súdom v každom konkrétnom prípade stanovené tak, aby zodpovedali všetkým zvláštnostiam daného prípadu.“⁵ To, že súd sám rozhoduje, kedy je takýto trest pre páchatela neprimerane prísny, však nezaručuje rovnaké zaobchádzanie s obžalovanými, keďže vnímanie, resp. posudzovanie prísnosti trestu je značne subjektívne a môže viesť k nepredvídateľnosti súdneho rozhodovania.

Paragraf 38 ods. 2 Trestného zákona stanovuje, že „pri určovaní druhu trestu a jeho výmery musí súd prihliadnuť na pomer a mieru závažnosti poľahčujúcich okolností a priťažujúcich okolností“. V súvislosti s aplikáciou asperačnej zásady je dôležité spomenúť stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. júna 2010, sp. zn. Tpj 104/2009, v ktorom sa uvádza, že „spáchanie zbiehajúceho sa trestného činu sa v súlade so zásadou ne bis in idem, vyjadrenou v § 38 ods. 1 Trestného zákona nepoužije ako priťažujúca okolnosť podľa § 37 písm. h) Trestného zákona, ak by išlo zároveň o okolnosť, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby, pričom môže ísť aj o okolnosť podľa ustanovenia všeobecnej časti Trestného zákona“,⁶ pretože by tak došlo k dvojitému pričítaniu tej istej okolnosti a duplicitnému zvýšeniu trestnej sadzby trestu odňatia slobody.⁷ Bude teda táto okolnosť započítaná, resp. dôjde k uplatneniu priťažujúcich okolností aj v prípade, že súd bude trest ukladať v zákonnej nezvýšenej sadzbe?

Obnova konania

V súvislosti s nálezom Ústavného súdu SR sa objavuje aj ďalšia otázka a tou je rozhodnutie o povolení obnovy konania. Rozdielne sú momentálne v Slovenskej republike vnímané dve ustanovenia. V zmysle § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej ako „zákon o organizácii Ústavného súdu“) „ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť v zmysle čl. 125 Ústavy Slovenskej republiky, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku“.⁸ Na základe § 394 ods. 1 Trestného poriadku „obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli samy osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatela, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatela, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.“ Problematickou sa javí otázka, či má súd povoľovať obnovu konania automaticky na základe existencie nálezu Ústavného súdu v zmysle § 41b zákona o organizácii Ústavného súdu bez skúmania podmienok uvedených v § 394 alebo má skúmať aj tieto podmienky? V prvom prípade súdy považujú nález Ústavného súdu za „skutočnosť súdu skôr neznámu...“⁹ zakladajúcu dôvod na opätovné preskúmanie veci v rámci obnovy konania s tým, že pri skúmaní príslušných zákonných podmienok zohľadňujú zákonné kritériá v § 394 ods. 1 Trestného poriadku v tom

sadzieb pri ukladaní trestu odňatia slobody. In Justičná revue. ISSN 1335-6461, 2006, roč. 58, č. 8-9, s. 1111-1115;

Toman, P. – Samaš, O.:

Ukladanie trestu odňatia slobody v dohodovacom konaní a asperačná zásada. [online]. 2008. [cit. 2014-01-21]. Dostupné

na internete: www.ja-sr.sk/files/Ukladanie_trestu.rtf;

Trylč, M.: **K problematike ukladania trestov v dohodovacom konaní.**

In Mířníky práva v stredo-európskom priestore 2010. 2. časť. Bratislava: PraF UK, 2011.

ISBN 978-80-7160-308-5, s. 936-942.

- 3 Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 1964, sp. zn. 5 Tz 10/64, Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. júna 2008, sp. zn. 2 Tošs 1/2008, Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. januára 2011, sp. zn. 6 Tdo 44/2010, Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. mája 2011, sp. zn. 2 Tdo 20/2011, Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 8. apríla 2009, sp. zn. 23 To 1/2009, Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. mája 2012, sp. zn. 2 Tdo 19/2012.
- 4 Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
- 5 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. Pl. ÚS 106/2011.
- 6 Uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2011 ako Rozhodnutie č. 1.

- 7 Judikát Jtk 13/2010 - Asperačná zásada (§ 41 ods. 2 Tr. zák.) – výpočet trestnej sadzby; Asperačná zásada a prirážajúca okolnosť podľa § 37 písm. h) Tr. zák. [online]. 2010. [cit. 2014-02-23]. Dostupné na internete: http://www.ucps.sk/Jtk_13_2010.
- 8 Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.
- 9 Napr. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. októbra 2013, sp. zn. 3 Tost 24/2013.
- 10 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júla 2013, sp. zn. 2Tost 21/2013.

smere, či pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatela, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu. K spomínanému názoru sa priklonil aj Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí z 13. novembra 2013, sp. zn. I. ÚS 673/2013. Podľa stanoviska predsedu trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky k základnému postupu súdu prvého stupňa vo vzťahu k vykonaniu nálezu Ústavného súdu z 28. 11. 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 je Nález Ústavného súdu „dôvodom na podanie návrhu na povolenie obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku“. Druhý názor tvrdí, že existencia Nálezu Ústavného súdu je len na základe dikcie § 41b zákona o organizácii Ústavného súdu sama osebe dôvodom na povolenie obnovy konania, a to už bez ohľadu na skúmanie ďalších podmienok prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku, ako je napríklad primeranosť uloženého trestu v pôvodnom konaní. „Na reparáciu takej situácie je potrebné v novom konaní rozhodnúť podľa ustanovenia, ktorého znenie už nekoliduje s právnou normou vyššieho stupňa právnej sily.“¹⁰

Odpoveď na otázku, resp. výklad ustálilo Stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. novembra 2013, sp. zn. Tpj 44/2013, podľa ktorého „§ 394 ods. 1 Trestného poriadku upravuje podmienky obnovy konania, ktoré sa týkajú nedostatkov skutkových zistení, vrátane osoby páchatela – ako skutočností alebo dôkazov súdu skôr neznámych, ktoré vyšli najavo až po právoplatnosti rozhodnutia. Netýkajú sa zmeny právneho stavu, t. j. zákonných podkladov posudzovania trestnosti činu a ukladania trestu. Nález Ústavného súdu preto nemôže byť „novou skutočnosťou súdu skôr neznámou“ v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku, ale je dôvodom obnovy konania „ex lege“, t. j. na základe § 41b ods. 1 zákona o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky.“ „Z dikcie § 41b ods. 1 zákona o organizácii Ústavného súdu je evidentné, že určuje dôvod konania, nie procesnú formu konania a rozhodnutia o návrhu na povolenie obnovy konania. Spôsob konania a rozhodnutia predpisuje Trestný poriadok, na ktorý vyššie uvedené ustanovenie odkazuje slovami ... „podľa ustanovení Trestného poriadku“.“

Je v súlade so zásadou hospodárnosti, aby súd obligatórne povolil každú obnovu konania, v ktorom bola použitá tzv. asperačná zásada a potom o primeranosti trestu rozhodoval súd opätovne? Nebolo by aj v súlade so zásadou rýchlosti konania a právnej istoty pre senát jednoduchšie, nakoľko je zrejme, že konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch je vždy určitým zásahom do právnej istoty, aby súd, ktorý rozhoduje o povolení obnovy konania zväzil na základe spisového materiálu primeranosť trestu a až v prípade, že tento sa mu bude zdať zrejme neprimeraný, rozhodol o povolení obnovy konania? Už v rámci konania o návrhu na povolenie obnovy konania je súd schopný dostatočne zhodnotiť nové skutočnosti a dôkazy z hľadiska ich významu vo vzťahu k preskúmanému právoplatnému rozsudku. Rovnaký názor prezentoval vo svojom uznesení aj Ústavný súd Slovenskej republiky zo dňa 13. novembra 2013, sp. zn. I. ÚS 673/2013-13, podľa ktorého by „v dôsledku opačného výkladu došlo k nadbytočnému, formálnemu a neúčelnému prehodnocovaniu právoplatných rozhodnutí v trestných veciach, ktoré by boli na základe návrhov odsúdených bez ďalšieho preskúmané, napriek tomu, že už v konaní o obnove konania je zo všetkých okolností zrejme, že obnovenie konania nemôže pre odsúdeného privodiť iný, resp. priaznivejší výsledok.“ V neposlednom rade je potrebné pripomenúť, že v prípade, ak súd povolí obnovu konania, vedie sa vec v zmysle § 152 ods. 5 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov v súdnom registri pod pôvodnou spisovou značkou a v konaní rozhoduje senát alebo samosudca, ktorý rozhodol vo veci pred konaním o povolení obnovy konania a tak predpoklad, že uloží iný trest je minimálny.

Obnova konania a mimoriadne zníženie trestu

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky „ak bolo použité ustanovenie podľa § 39 ods. 1 alebo ods. 2 písm. a) až c) alebo písm. e) Trestného zákona o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody vo vzťahu k trestnej sadzbe trestu odňatia slobody upravenej podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 21. decembra 2012, § 41b ods. 1 zákona o organizácii Ústavného súdu v spojitosti s nálezom Ústavného súdu sa nepoužije.“ Napriek tomu, že daný

výklad môže vyznievať logicky, pretože z gramatického výkladu § 39 Trestného zákona je zřejmé, že aj keď súd ukladá trest pod „dolnú hranicu trestu ustanoveného zákonom“, t. j. pod dolnú hranicu už aj prípadne upravenú v zmysle príslušných ustanovení všeobecnej časti Trestného zákona, výšku minimálnej hranice uloženého trestu odňatia slobody upravujú podmienky v § 39 ods. 3 písm. b) až písm. e) Trestného zákona¹¹ podľa „výšky dolnej hranice trestnej sadzby odňatia slobody uvedenej v osobitnej časti Trestného zákona“.¹² Pokiaľ ale Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom stanovisku tvrdí, „aby sa naplnil účel § 41b zákona o organizácii Ústavného súdu, musí dôjsť k opätovnému rozhodovaniu o treste“, nakoľko „v nadväznosti na potenciálnu zmenu rozhodnutia, popísaná zmena sadzby vždy môže vyvolať zmenu rozhodnutia o treste. Trest totiž primárne určuje zákon (zákonná trestná sadzba), a až sekundárne aplikačná úvaha súdu o primeranosti výšky uloženého trestu, avšak len v rámci sadzby ustanovenej Trestným zákonom“. „Kritéria § 394 ods. 1 Trestného poriadku podmieňujú obnovu konania vo vzťahu k uloženému trestu zrejším nepomerom pôvodne uloženého trestu k závažnosti činu alebo pomerom páchatel'a. Splnenie tejto podmienky je v právnom režime naposledy označeného ustanovenia potrebné posúdiť, čo je však aplikovateľné len pri rovnakých zákonných podmienkach ukladania trestu v pôvodnom a v novom konaní, predovšetkým pri rovnakej trestnej sadzbe.“ „Možnosť zmeny rozsudku vo výroku o treste nemožno už v štádiu konania o povolení obnovy konania odmietnuť, keď sa má pri novom rozhodovaní vychádzať z (dokonca významne) odlišnej trestnej sadzby.“¹³

Nemohla ale výmeru trestu napriek stanovenej minimálnej výške dolnej hranice trestnej sadzby ovplyvniť hrozba vysokého trestu? V konečnom dôsledku, môže byť páchatel'ovi trestného činu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona, za ktorý je v osobitnej časti Trestného zákona upravená trestná sadzba odňatia slobody 3 až 8 rokov a páchatel'ovi, ktorého súd odsúdil za zločin lúpeže a prečin krádeže, ktorému bol uložený úhrnný trest za použitia asperačnej zásady a trestná sadzba bola v rozpätí 6 rokov a 10 mesiacov – 10 rokov a 8 mesiacov, uložený rovnaký trest a to nie kratší ako šesť mesiacov. Napriek tomu, že v oboch prípadoch má súd rovnakú minimálnu hranicu, pod ktorú nemôže znížiť trest odňatia slobody, vychádza súd z inej trestnej sadzby. Podľa nášho názoru súd inak využije možnosť mimoriadneho zníženia trestu v prípade, keď je dolná hranica trestnej sadzby 3 roky a keď 6 rokov a 10 mesiacov.

Obnova konania a (ne)možnosť obrátiť sa na Najvyšší súd Slovenskej republiky, Ústavný súd Slovenskej republiky alebo Európsky súd pre ľudské práva

Samotné rozhodnutie a uloženie trestu s použitím asperačnej zásady nie je možné napadnúť dovolaním, pretože dovolací súd je viazaný právnym stavom v čase rozhodovania v napadnutom rozhodnutí.¹⁴ Rovnako nie je možné napadnúť dovolaním uznesenie, ktorým súd rozhodol o návrhu na povolenie obnovy konania. Z § 368 ods. 1 Trestného poriadku vyplýva, že „dovolanie je možné podať proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo ak boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371 Trestného poriadku“. Z taxatívneho výpočtu rozhodnutí v § 368 ods. 2 Trestného poriadku, proti ktorým možno podať dovolanie vyplýva, že sem uznesenie, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu na povolenie obnovy konania, nepatrí.

Podľa rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky „vzhľadom na to, že súdy rozhodovali o použití asperačnej zásady v čase platného a účinného znenia § 41 ods. 2 Trestného zákona, je vylúčená možnosť porušenia čl. 13 ods. 1, 3 a 4 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1 a 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.¹⁵ Ústavný súd SR v tejto súvislosti poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej postup a rozhodnutie súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v trestnoprávnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

V prípade rozhodovania všeobecných súdov o návrhu na povolenie obnovy konania podľa § 398 a nasl. Trestného poriadku vrátane zohľadnenia zákonných podmienok umožňujúcich tento

11 Použitie § 39 ods. 3 písm. b) až písm. e) Trestného zákona v ďalšom priebehu konania v preskúmanej veci nezakladá nárok obvineného na trest odňatia slobody uložený na spodnej hranici uvedenej v tomto ustanovení, len rozširuje zníženie sadzby, v rozsahu ktorého je možné trest uložiť. (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. mája 2012, sp. zn. 2 Tdo 19/2012).

12 Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 9. mája 2012, sp. zn. 2 Tdo 19/2012, Uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2013 ako Rozhodnutie č. 13.

13 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júla 2013, sp. zn. 2Tost 21/2013.

14 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. septembra 2013, sp. zn. 3 Tdo 31/2013.

15 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. júla 2013, sp. zn. IV. ÚS 439/2013.

- 16 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. júla 2013, sp. zn. II. ÚS 397/2013.
- 17 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. októbra 2013, sp. zn. IV. ÚS 623/2013.
- 18 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. januára 2011, sp. zn. IV. ÚS 8/2011.
- 19 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 13. novembra 2009, sp. zn. IV. ÚS 403/2009.
- 20 Repík, B.: **Ľudské práva v súdnom konaní**. Bratislava : MANZ, 1999. ISBN 80-85719-24-X, s. 62–63.
- 21 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. októbra 2013, sp. zn. IV. ÚS 623/2013-18.
- 22 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. apríla 2009, sp. zn. 5 Ndt 8/2009.
- 23 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. apríla 2009, sp. zn. 5 Ndt 8/2009.
- 24 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. júla 2012, sp. zn. III. ÚS 528/2011-87.
- 25 Delcourt v. Belgicko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 17. januára 1970.
- 26 Padovani v. Taliansko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 26. februára 1993.
- 27 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. júla 2012, sp. z. III. ÚS 528/2011-87.

postup podľa § 393 a nasl. Trestného poriadku nejde o typ súdneho konania spadajúceho pod ochranu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podaním ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky.¹⁶ Ústavný súd SR zdôrazňuje, že v takomto konaní sa nerozhoduje o vine alebo nevine trestne stíhanej osoby, ale zisťuje sa existencia niektorého z právom predpokladaných dôvodov, na základe ktorých môže príslušný všeobecný súd navrhovanú obnovu konania povoliť.¹⁷ V tejto súvislosti Ústavný súd SR poukázal na svoju stabilizovanú judikatúru, v ktorej zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha Ústavného súdu SR sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s Ústavou Slovenskej republiky, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).¹⁸

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva možno vyvodiť, že pod ochranu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nespadá konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch, za ktoré treba bezpochyby považovať aj obnovu konania (IV. ÚS 382/09, m. m. I. ÚS 5/02, A. B. v. Slovenská republika, rozsudok zo 4. marca 2003 a v ňom odkaz na ďalšiu judikatúru), pretože rozhodnutia o povolení obnovy konania alebo zamietnutí návrhu na povolenie obnovy konania priamo nesúvisia s rozhodnutím o oprávnenosti trestného obvinenia proti adresátom práv podľa tohto ustanovenia dohovoru.¹⁹ „Pôsobnosť (aplikovateľnosť) článku 6 zásadne nepresahuje okamih konečného, právoplatného rozhodnutia o vine a treste. Nevzťahuje sa teda na konanie o obnove... a článok 6 ani nezaručuje právo na revíziu procesu.“²⁰

Nemohlo ale dôjsť k porušeniu základných práv rozdielnym výkladom? Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012). Každý má právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav vecí.²¹

Sudca oprávnený rozhodovať o návrhu na povolenie obnovy konania

Požiadavka nestrannosti súdu vyplýva tak z čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. **„Nestrannosť je neodmysliteľným atribútom pojmu súd. Nestrannosť sa obvyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti).“**²² V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktorú nadväzuje aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky, sa rozlišuje nestrannosť subjektívna a nestrannosť objektívna. Subjektívne chápanie nestrannosti je posudzovaním správania súdu (sudcu). Objektívna nestrannosť sa naproti tomu neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov, t. j. či sú v danom prípade poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek pochybnosti. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranné, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával.²³ V tomto smere ide o zvažovanie zisiteľných skutočností, ktoré môžu nestrannosť sudcu spochybniť. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán²⁴ a **predovšetkým obvineného**. „Spravodlivosť má byť nielenže vykonávaná, ale sa aj musí javiť, že je vykonávaná.“²⁵ Preto by mal byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnenne obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať sudy pri stranách v demokratickej spoločnosti.^{26,27} „Tieto aspekty nestrannosti súdu rozlíši

Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozhodnutí Piersack c. Belgicko z 1. októbra 1982, v ktorom posudzoval nestrannosť predsedu súdu, ktorý v počiatočnom štádiu konania v danej veci pôsobil ako verejný prokurátor. Podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva „objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania.“ Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu.^{28, 29}

Podľa § 397 ods. 2 Trestného poriadku o návrhu na povolenie obnovy konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, rozhoduje iný samosudca, alebo iný senát súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni „Dôvodom tejto úpravy je prehĺbenie objektivity konania a odstránenie prípadných pochybností o nezávislosti a nestrannosti vo veci rozhodujúcich sudcov v ďalšom priebehu konania o povolení obnovy konania.“³⁰ Úprava § 397 ods. 2 reflektuje skutočnosť, že sudca, resp. sudcovia ako členovia senátu, ktorí sa zúčastnili na rozhodnutí v pôvodnom konaní, nedisponujú potrebnou nestrannosťou, pretože v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku by sa mali opäť zaoberať meritom veci aj z hľadiska opätovného posudzovania dôkazov, ktoré slúžili ako podklad ich rozhodnutia v pôvodnom konaní.³¹ Možno však označiť sudcov, ktorí vo veci konali ako sudcovia druhého stupňa za nestranných?

Uvedeným problémom sa zaoberal aj Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí zo dňa 20. januára 2011, sp. zn. IV. ÚS 8/2011, kedy vyslovil, že „námetka sťažovateľa má racionálny základ, pričom vo svojej podstate smeruje proti nesúladu zákonnej úpravy s požiadavkami vyplývajúcimi z Ústavy Slovenskej republiky a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, z toho hľadiska, že platná zákonná úprava (Trestný poriadok) nezakazuje sudcom, ktorí sa v určitej trestnej veci podieľali na rozhodovaní nielen na prvom stupni, ale aj na druhom stupni, aby sa nemohli zúčastňovať rozhodovania o povolení obnovy konania v tejto veci.“³² Ako vyplýva z Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky „zrejým zámerom zákonodarcu bolo zabezpečiť čo najväčšiu objektivitu pri rozhodovaní o návrhoch na povolenie obnovy konania a práve pre tento účel chcel zákonodarca vylúčiť možnosť, aby o povolení obnovy konania rozhodoval ten istý sudca, resp. ten istý senát, ktorý rozhodoval predtým vo veci samej, teda ten istý sudca, resp. ten istý senát, ktorý predtým rozhodol o vine a treste.“³³ Kým sudcovia, ktorí vo veci rozhodovali v prvom stupni nedisponujú potrebnou nestrannosťou, pretože v konaní o obnove konania sa opäť zaoberajú meritom veci, nezaoberali sa meritom veci aj sudcovia súdu druhého stupňa? Ak krajský súd rozhodol o odvolaní obžalovaného a potvrdil trest ako zákonný a primeraný v zmysle § 34 Trestného zákona, bude v prípade rozhodovania o sťažnosti odsúdeného proti uzneseniu o návrhu na povolenie obnovy konania považovať trest za neprimeraný? Nie sú tým znížené „šance odsúdeného“?

„Európska komisia pre ľudské práva v rozhodnutí z 9. decembra 1987 vo veci Schmid proti Rakúsku konštatovala, že „sudcovská nestrannosť môže byť ohrozená, ak sa sudca zúčastní na rôznych za sebou idúcich stupňoch konania. ...tieto princípy sa uplatnia len tam, kde ide o účasť na rôznych stupňoch toho istého konania.“ Špecifickou skupinou sú prípady, keď súd alebo sudcovia rozhodovali o správnosti ich skoršieho rozhodnutia alebo postupu. Vo veci San Leonard Band Club proti Malte Európsky súd pre ľudské práva posudzoval situáciu, keď sťažovateľ podal podnet odvolaciemu súdu na opätovné prerokovanie veci, o ktorej tento odvolací súd rozhodol a uviedol, že „v prejednávanej veci obavy týkajúce sa nestrannosti odvolacieho súdu pochádzali zo skutočnosti, že senát rozhodujúci o podnete na opätovné prejednanie veci bol zložený z tých istých troch sudcov, ktorí predtým meritórne prejednali prípad a prijali napadnutý rozsudok“. Európsky súd pre ľudské práva pripustil, že táto situácia mohla vyvolať pochybnosti v mysli sťažovateľa o nestrannosti odvolacieho súdu. Napriek tomu konštatoval, že musí rozhodnúť, či tieto pochybnosti boli objektívne opodstatnené, s tým, že odpoveď na túto otázku závisí od okolností prípadu.“³⁴ Európsky súd pre ľudské práva rozhodol o porušení zásady nestrannosti súdu aj vo veci Indra proti Slovensku z 1. mája 2005. V predmetnej veci súd rozhodol o sťažnosti sťažovateľa, ktorý bol prepustený z pracovného pomeru pre obzvlášť závažné porušenie pracovnej disciplíny. Súd prvého stupňa zamietol návrh sťažovateľa na určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru. Odvolací súd odmietol odvolanie sťažovateľa a potvrdil rozsudok prvostupňového súdu. Členkou senátu odvolacieho súdu bola aj sudkyňa S. Sťažovateľ v roku 1993 podal spolu s manželkou žalobu podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych

28 Pullar v. Spojené kráľovstvo, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 10. júna 1996.

29 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 16. júla 2009, sp. zn. IV. ÚS 38/09-59.

30 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. januára 2011, sp. zn. IV. ÚS 8/2011.

31 Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. februára 2006, sp. zn. 2 Ndt 5/2006.

32 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. januára 2011, sp. zn. IV. ÚS 8/2011.

33 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 4. septembra 2013, sp. zn. II. ÚS 413/2013-7.

34 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. mája 2013, sp. zn. IV. ÚS 71/2013-36.

rehabilitáciách v znení neskorších predpisov a domáhali sa, aby súd určil, že pracovný pomer bol skončený z politických dôvodov. Súd prvého stupňa návrh zamietol ako neopodstatnený a odvolací súd jeho rozsudok potvrdil, vyslovil ale prípustnosť dovolania. Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol dovolanie bez nariadenia pojednávania. Členkou dovolacieho senátu bola aj sudkyňa S., ktorá bola členkou odvolacieho senátu, ktorý potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. V tejto súvislosti Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozhodnutí uviedol, že je pravdou, že z technického hľadiska, predmet pôvodného konania z 80. rokov bol odlišný od predmetu konania o rehabilitáciách. Napriek tomu sa v danom prípade domnieval, že je potrebné vziať do úvahy skutočnosť, že aj pôvodné konanie a aj rehabilitačné konanie sa vzťahujú na tie isté skutkové okolnosti. Konštatoval, že preskúmanie výpovede podľa kritérií zákona o mimosúdnych rehabilitáciách by do istej miery mohlo znamenať opakované prehodnocovanie súdneho rozhodnutia prijatého v pôvodnom konaní. Z pohľadu súdu táto skutočnosť mohla vyvolať u sťažovateľa legitímne obavy, že sudkyňa S. chýba požadovaná nestrannosť. V dôsledku toho Európsky súd pre ľudské práva konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ ide o požiadavku nestranného súdu.

Záver

Rozdielna aplikačná prax § 394 ods. 1 Trestného poriadku o obnove konania v súvislosti s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky spôsobuje výkladové problémy a porušuje základný princíp právneho štátu, princíp právnej istoty, z ktorého vyplýva požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď. Po prijatí nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sa objavili ďalšie možnosti rozdielneho výkladu ustanovení Trestného zákona, najmä ak v súvislosti s aplikáciou asperačnej zásady súviselo aj použitie, resp. nepoužitie ustanovení o priťažujúcich okolnostiach, či ustanovení o zvyšovaní dolnej hranice zákonom ustanovenej trestnej sadzby pri opätovnom spáchaní zločinu, resp. obzvlášť závažného zločinu. Právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky. Napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu princípu právnej istoty, ale ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 300/06).³⁵ Za diskriminačný možno považovať postup, ktorý rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, ktorý nemožno objektívne a rozumne odôvodniť (PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04). Páchatelia podobných trestných činov majú právo očakávať, že ich prípad bude rozhodnutý podobne ako iné, a v súlade s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Na zachovanie právnej istoty a zhodného rozhodovania by bolo vhodné v Trestnom zákone určiť presné pravidlá ukladania trestov, ako aj jednotlivé podmienky, za ktorých sa bude možné od jednotlivých ustanovení odkloniť, resp. ich nepoužiť, pretože vychádzajúc zo zásady legality trestu nemožno v žiadnom prípade pripustiť pochybnosti pri stanovovaní konkrétnej trestnej sadzby.

Navyše, táto interpretačná nejasnosť a právna neistota pôsobí v tak citlivej a zásadnej oblasti, akou je osobná sloboda, čo len zvyšuje nevyhnutnosť jasnej a zrozumiteľnej úpravy, bez možností rôznorodého až účelového výkladu. ■

35 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. októbra 2013, sp. zn. II. ÚS 171/2013.

RESUMÉ

Obnova konania na základe rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o „neústavnosti asperačnej zásady“

Autorka v príspevku poukazuje na aplikačné problémy súvisiace s rozhodovaním o návrhu na povolenie obnovy konania, ak v predchádzajúcom konaní bola použitá asperačná zásada. Rozdielna aplikačná prax § 394 ods. 1 Trestného poriadku v súvislosti s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 spôsobuje problémy a porušuje základný princíp právneho štátu, princíp právnej istoty. Po prijatí nálezu sa objavili ďalšie

možnosti rozdielneho výkladu ustanovení Trestného zákona, najmä, ak v súvislosti s aplikáciou asperačnej zásady súviselo aj použitie, resp. nepoužitie ustanovení o priťažujúcich okolnostiach, či ustanovení o zvyšovaní dolnej hranice zákonom ustanovenej trestnej sadzby pri opätovnom spáchaní zločinu, resp. obzvlášť závažného zločinu. Záverečná časť príspevku sa venuje otázke nestrannosti súdu pri rozhodovaní o návrhu na povolenie obnovy konania.

SUMMARY

Retrial on the Basis of the Judgement of the Constitutional Court of the Slovak Republic on the “Unconstitutionality of the Principle of Asperatio”

The author points to application problems arising in connection with decisions on ordering retrials if in the previous proceedings the principle of asperatio was applied. Different application practice under Sec. 394(1) of the Criminal Procedure Code and Ruling of the Constitutional Court of the Slovak Republic of 28 November 2012, Case No. PL. ÚS 106/2011 causes a number of problems, and it violates the basic principle of the state governed by the rule of law, being the principle of legal certainty. The Ruling brought about other possibilities of different interpretation of Criminal Code provisions, mainly in those cases where alongside the principle of asperatio, provisions on aggravating circumstances or provisions on increasing the base statutory sentence levels applicable to reoffending or to particularly serious crimes were or were not applied. The final part of the article deals with the issue of impartiality of the court when ruling on the proposal to order retrial.

ZUSAMENFASSUNG

Wiederaufnahme des Verfahrens aufgrund der Entscheidung des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik über die „Nichtverfassungsmäßigkeit des Asperationsgrundsatzes“

Die Autorin verweist in ihrem Beitrag auf Schwierigkeiten bei der Anwendung, die mit der Entscheidungsfindung zum Antrag auf die Genehmigung der Wiederaufnahme des Verfahrens zusammenhängen, wenn im vorhergehenden Verfahren der Asperationsgrundsatz angewendet wurde. Die unterschiedliche Anwendungspraxis § 394 Abs. 1 der Strafprozessordnung in Zusammenhang mit dem Befund des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik vom 28. November 2012, Aktenzeichen PL. ÚS 106/2011, verursacht Probleme und Verletzungen des grundlegenden Grundsatzes eines Rechtsstaates – des Grundsatzes der Rechtssicherheit. Nach Annahme des Befundes traten weitere Möglichkeiten der unterschiedlichen Auslegung der Bestimmungen des Strafgesetzes insbesondere dann auf, wenn mit der Anwendung des Asperationsgrundsatzes auch die Anwendung bzw. Nichtanwendung der Bestimmungen über Belastungsumstände oder der Bestimmungen über die Erhöhung der gesetzgemäß festgehaltenen niederen Grenze des Strafsatzes bei einer wiederholten Begehung eines Verbrechens bzw. schweren Verbrechens, zusammenhängt. Der abschließende Teil des Beitrages ist der Frage der Unparteilichkeit des Gerichtes bei der Entscheidung zum Antrag auf die Genehmigung der Verfahrenswiederaufnahme gewidmet.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu ČR

K opomenutiu advokáta predložiť súdu listinné dôkazy prevzaté od klienta a zodpovednosť advokáta za škodu

1 § 24 ods. 1 zákona
č. 85/1996 Sb.

o advokácii:

„(1) Advokát zodpovedá klientovi za škodu, ktorú mu spôsobil v súvislosti s výkonom advokácie. Advokát zodpovedá za škodu spôsobenú klientovi aj vtedy, ak škoda bola spôsobená v súvislosti s výkonom advokácie jeho zástupcom alebo iným jeho zamestnancom ako zamestnaným advokátom; zodpovednosť týchto osôb za škodu spôsobenú zamestnávateľovi podľa zvláštnych právnych predpisov tým nie je dotknutá.“

Obdobne § 26 ods. 1
zákona č. 586/2003 Z. z.
o advokácii:

(1) Advokát zodpovedá klientovi za škodu, ktorú mu spôsobil v súvislosti s výkonom advokácie; zodpovednosť advokáta sa vzťahuje aj na škodu spôsobenú jeho koncipientom alebo jeho zamestnancom, ak advokát vykonáva advokáciu ako spoločník spoločnosti podľa tohto zákona, povinnosť podľa tohto ustanovenia sa vzťahuje iba na túto spoločnosť.

K povinnostiam advokáta patrí riadne a svedomito chrániť práva a oprávnené záujmy klienta. Medzi ne možno zaradiť aj povinnosť predkladať súdu listinné dôkazy, ktoré advokát od klienta prevezme (aj vo forme faxu) a ktoré by mohli mať vplyv na výsledok konania.

*Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky
sp. zn. 23 Cdo 1082/2011 zo dňa 25. apríla 2013*

Dotknuté ustanovenia:

– § 18, § 26 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii

Podanou žalobou sa žalobca domáhal proti žalovanému advokátovi náhrady škody, ktorá mu mala byť spôsobená v súvislosti so zastupovaním v súdnom konaní. Poukázal na to, že medzi účastníkmi konania bola uzatvorená mandátna zmluva na právne zastúpenie žalobcu žalovaným advokátom v konaní vedenom pred Mestským súdom v Prahe. Ešte pred rozhodnutím vo veci samej žalovaný advokát právne zastupovanie žalobcu ukončil z dôvodu, že počas zastupovania ukončil činnosť ako samostatný advokát, pričom k ďalšiemu zastúpeniu žalobcu bolo potrebné uzavretie novej mandátnej zmluvy, ktorú však žalobca so žalovaným neuzavrel, hoci o nevyhnutnosti takéhoto postupu ho žalovaný upovedomil. Porušenie povinností žalovaným videl žalobca okrem iného v tom, že advokát nepredložil súdu listinné dôkazy súvisiace s predmetom konania, ktoré mu boli doručené žalobcom prostredníctvom faxu ešte dva mesiace pred prevzatím právneho zastupovania vo veci.

Súd prvého stupňa žalobu zamietol s odôvodnením, že žalobca nepreukázal porušenie povinností žalovaným, ktoré by bolo v príčinnej súvislosti so vznikom škody.

Odvolačný súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil s tým, že nepredloženie predmetných listín do spisu vo veci vedenej pred Mestským súdom v Prahe nebolo porušením povinností advokáta, ktoré by bolo v príčinnej súvislosti so vznikom tvrdenej škody. Poukázal na to, že tieto listiny boli advokátovi zaslané faxom dva mesiace pred prevzatím právneho zastúpenia vo veci a tiež pred podaním návrhu na začatie konania. Konštatoval, že žalobca bol v dobe, kedy mu bolo známe, že ho žalovaný viac nezastupuje, informovaný o obsahu predmetného spisu, pričom následne mal možnosť súdu tieto listinné dôkazy predložiť.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie z dôvodu podľa § 237 O. s. p. Za otázku zásadného právneho významu považoval, či nezaloženie listín advokátom do spisu počas štyroch rokov je možné kvalifikovať ako porušenie právnej povinnosti, ktorá splnením ďalších predpokladov zakladá zodpovednosť advokáta za škodu podľa § 24 zákona o advokácii.¹ Žiadal, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Českej republiky ako dovolací súd považoval podané dovolanie za prípustné s poukazom na to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na neúplnom, a teda nesprávnom právnom posúdení veci v otázke porušenia povinností žalovaným spočívajúcim v nepredložení listín získaných od žalobcu súdu.

Najvyšší súd na začiatok poukázal na § 16² a § 24 zákona o advokácii. S poukazom na svoju predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť (napr. uznesenie sp. zn. 25 Cdo 2992/2007 z 26. 11. 2009) konštatoval, že predpokladmi zodpovednosti advokáta za škodu sú pochybenie pri výkone advokácie, vznik škody a príčinná súvislosť medzi chybným výkonom advokácie a vznikom škody. K vzniku nároku na náhradu škody je potrebné, aby boli splnené všetky tieto predpoklady súčasne; ak chýba niektorý z nich, nárok na náhradu škody nevzniká. Zodpovednosť advokáta za škodu je pritom tzv. objektívnou zodpovednosťou, advokát teda zodpovedá za samotný výsledok (za škodu) bez toho, aby bolo posudzované jeho zavinenie.

Podľa Najvyššieho súdu: „K povinnostiam advokáta patrí riadne a svedomito chrániť práva a oprávnené záujmy klienta. Medzi ne možno zaradiť aj povinnosť predkladať súdu listinné dôkazy, ktoré advokát od klienta prevezme (aj vo forme faxu) a ktoré by mohli mať vplyv na výsledok konania.“ Najvyšší súd poukázal na to, že hoci žalobca odovzdal žalovanému predmetné listiny na predloženie súdu, ten ich súdu nepredložil. Záver odvolacieho súdu, podľa ktorého mohol tieto listiny predložiť súdu sám žalobca neobstojí, pretože to nijako neovplyvňuje povinnosť žalovaného predložiť takéto listiny súdu ako dôkaz v rámci riadneho výkonu právneho zastúpenia klienta. Žalovaný tým, že súdu predmetné listiny nepredložil, ani o tom včas neinformoval žalobcu, podľa Najvyššieho súdu porušil svoje povinnosti podľa § 16 zákona o advokácii.

Príčinná súvislosť medzi porušením povinností advokátom pri výkone advokácie a vznikom škody je podľa Najvyššieho súdu daná vtedy, ak by, nebyť pochybenia advokáta, bol jeho klient v súdnom konaní úspešný. Dôkazné bremeno v tomto smere spočíva na poškodenom, ktorý musí preukázať, že jeho právo na plnenie proti jeho dlžníkovi existovalo a že pri riadnom výkone advokácie by sa svojho práva na súde domohol. V konaní o náhradu škody spôsobenej advokátom tak súd ako predbežnú otázku rieši, či by pri riadnom postupe advokáta poškodený so svojou žalobou na súde skutočne uspel (porov. aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25 Cdo 2533/2007 z 29. 09. 2009).

Keďže v posudzovanej veci sa odvolací súd nezaoberal predmetom konania vedeným pred Mestským súdom v Prahe a nezaoberal sa ani obsahom predmetných listín, nemohol podľa Najvyššieho súdu dospieť k správne právne záveru o príčinnej súvislosti medzi nepredložením listín žalovaným advokátom a výsledkom konania vo veci vedenej pred Mestským súdom v Prahe.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Českej republiky napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní uložil odvolaciemu súdu zaoberať sa obsahom listín, ktoré advokát nepredložil súdu v konaní pred Mestským súdom v Prahe a ich vplyvom na výsledok tohto konania, t. j. príčinnou súvislosťou so vznikom tvrdenej škody.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

*Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: JUDr. Zuzana Fabianová
advokátska koncipientka*

2 § 16 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii:

„(1) Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.

(2) Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

Obdobne § 18 ods. 1, 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii:

„(1) Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.

(2) Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

INZERAT SBERBANK

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory rokovalo **22. mája 2014 v Olomouci**, kde sa 23. mája 2014 konalo aj spoločné rokovanie s predstavenstvom Českej advokátskej komory. Vzhľadom na miesto zasadnutia a sprievodné aktivity bol program skrátený.

Rokovanie viedol predseda komory JUDr. Hrežďovič. Privítal prítomných členov P SAK a JUDr. Straku, ktorý sa na rokovaní zúčastnil na základe splnomocnenia predsedu revíznej komisie. Za overovateľku zápisnice bola určená JUDr. Havelková.

Predseda komory sa v rámci správy venoval predovšetkým Dňu advokácie a informoval o stretnutí komisie pre rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku a o iniciatívach Notárskej komory SR v tejto oblasti. Členovia predsedníctva informácie **vzali na vedomie**.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informáciu o súdnych konaniach v statusových veciach, správu o stave všetkých konaní v súvislosti s vymáhaním pohľadávok a informácie o ostatných súdnych konaniach, ktorých účastníkom je SAK.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** aj písomnú správu mediálnej agentúry Devon o mediálnych aktivitách komory za mesiac apríl, vyhodnotenie imidžovej kampane a monitoring mediálnych výstupov z Dňa otvorených dverí a Dňa advokácie.

Predsedníctvo SAK **prerokovalo** a **vzalo na vedomie** ekonomické otázky a predloženú audítorskú správu za rok 2013.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov predsedníctvo **pooverilo** zástupcov komory účasťou na vybraných medzinárodných podujatiach a vzalo na vedomie informáciu o príprave Stretnutia advokátov v slovensko-maďarskom pohraničí.

Predsedníctvo SAK **prerokovalo** aj dopyty súvisiace s výkonom advokácie, resp. s výkonom koncipientskej praxe, ktorými sa zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie s inými povolaniami.

Predsedníctvo napokon **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich so zoznamami vedenými komorou.

Zapísala -no-

Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže advokátsky koncipient vykonávať činnosť správcu konkurznej podstaty popri výkone praxe advokátskeho koncipienta?

Činnosť správcu konkurznej podstaty so sídlom kancelárie správcu konkurznej podstaty mimo sídla školiteľa nie je v súlade s výkonom praxe advokátskeho koncipienta z dôvodu kolízie regulovaných úradných hodín kancelárie správcu a pracovného času advokátskeho koncipienta.

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie
vyhlásila aj pre rok 2014

**XII. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie
pre študentov právnických fakúlt,
advokátskych koncipientov
a mladých advokátov do 35 rokov**

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať na adresu kancelárie SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava, resp. e-mailom na ondrisova@sak.sk s označením „Publikačná súťaž BSA“. **Termín uzávierky je 30. november 2014.**

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2014. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu. Ceny budú autorom odozvané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v Bratislave v januári 2015.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Účasť advokátskeho koncipienta na poskytovaní právnych služieb v čase pozastavenia výkonu advokácie školiteľovi

Postup advokátskeho koncipienta, spočívajúci v zastupovaní klienta svojho školiteľa na súdnom pojednávaní v čase pozastavenia výkonu advokácie školiteľa, ktorý v súlade s § 17 ods. 1 zákona o advokácii ustanovil za seba zastupujúceho advokáta, a to na základe substitučnej plnej moci na zastupovanie na tomto pojednávaní, udelenej mu zastupujúcim advokátom, nie je disciplinárnym previnením, pretože zastupujúci advokát vykonáva v mene zastúpeného advokáta aj práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávných vzťahov priamo súvisiacich s výkonom advokácie, ku ktorým patrí aj právo splnomocniť advokátskeho koncipienta svojím zastúpením.

*Rozhodnutie II. odvol. disc. senátu SAK z 14. októbra 2013,
sp. zn. II. ODS-17/13: 13:3488/12*

*Rozhodnutie III. disciplinárneho senátu SAK z 30. mája 2013,
sp. zn. DS III.-13/13:3488/12*

Dotknuté ustanovenia:

- § 9 ods. 1 písm. a), § 17 ods. 1 a § 64 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení,
- § 2 ods. 3, § 33 Advokátskeho poriadku SAK z 19. júna 2010

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu SAK z 30. mája 2013, sp. zn. DS III.-13/13:3488/12 v spojení s rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 14. októbra 2013, sp. zn. II. ODS-17/13: 13:3488/12 bol disciplinárne obvinený advokátsky koncipient

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii pre porušenie povinností uložených v § 9 ods. 1 písm. a) a § 64 ods. 3 zákona o advokácii¹ a § 2 ods. 3 v spojení s § 33 Advokátskeho poriadku SAK,² ktorého sa mal dopustiť

tým, že

napriek skutočnosti, že Slovenská advokátska komora pozastavila jeho školiteľovi – advokátovi JUDr. A. B. dňa 25. 7. 2012 výkon advokácie, zúčastnil sa na poskytovaní právnych služieb klientovi advokáta JUDr. A. B. v konaní vedenom na okresnom súde tým, že zastupoval klienta na pojednávaní konanom v uvedenej veci dňa 25. 9. 2012 o 10:15 hod., pretože v zmysle § 24 písm. b) Disciplinárneho poriadku SAK skutok

nie je disciplinárnym previnením.

Z odôvodnenia:

Revízná komisia SAK podala proti disciplinárne obvinenému advokátskemu koncipientovi návrh na začatie disciplinárneho konania pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia s poukazom na sťažnosť sťažovateľa – protistrany v dotknutom konaní, v ktorej namietal, že advokát JUDr. A. B. aj v čase pozastavenia výkonu advokácie v tejto veci poskytoval právne služby svojmu klientovi, keďže vo veci podal písomné vyjadrenie a na pojednávaní dňa 25. 9. 2012 sa

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2014

Odberateľ:

.....

.....

IČO: IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

.....

.....

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + DPH (vrát. poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo faktúrovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli pred doručením objednávky, je možné dohodnúť individuálne.
7. **Advokáti zapísaní v zozname advokátov SAK budú bulletin naďalej dostávať bezplatne, bez osobitnej objednávky.**

Závazne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2014 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Dátum: Podpis:

Vybavuje:

Telefón:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:

Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava,
alebo odfaxujte na číslo **02/5292 4056, 5296 1554**

zúčastnil jeho koncipient. Vzhľadom na to Revízná komisia SAK dospela k jednoznačnému záveru, že zo strany disciplinárne obvineného došlo k závažnému porušeniu povinností advokátskeho koncipienta, keďže disciplinárne obvinený sa podieľal na poskytovaní právnych služieb osoby (advokáta JUDr. A. B.), ktorá v dôsledku pozastavenia výkonu advokácie poskytovala právne služby bez oprávnenia vyžadovaného zákonom o advokácii.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k návrhu na začatie konania poukázal na skutočnosť, že po doručení rozhodnutia predsedníctva SAK o pozastavení výkonu advokácie jeho školiteľ JUDr. A. B. v súlade so zákonom o advokácii ustanovil za seba zástupcu – advokáta JUDr. C. D., s ktorým uzatvoril dňa 8. 8. 2012 zmluvu o zastúpení advokáta s platnosťou do 30. 9. 2012, pričom na základe tejto zmluvy sa stal jeho školiteľom zastupujúci advokát JUDr. C. D. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že o týchto skutočnostiach advokát JUDr. A. B. informoval aj jeho klienta s tým, že na predmetnom pojednávaní sa zastupujúci advokát nemôže zúčastniť, a preto bude zabezpečená účasť disciplinárne obvineného ako substitučne splnomocneného zástupcu, s čím klient súhlasil. Na pojednávaní dňa 25. 9. 2012 disciplinárne obvinený predložil súdu originál substitučného splnomocnenia zo dňa 21. 8. 2012, ktoré mu udelil JUDr. C. D. ako jeho školiteľ. Disciplinárne obvinený k tomuto svojmu vyjadreniu priložil listiny, ktoré preukazovali tieto skutočnosti, ako aj vyjadrenie zastupujúceho advokáta, ktorý potvrdil tvrdenia disciplinárne obvineného. V doplnení svojho vyjadrenia k návrhu na začatie disciplinárneho konania disciplinárne obvinený pripojil úradne osvedčenie okresného súdu o skutočnostiach známych zo súdneho spisu, v ktorom konajúci súd osvedčil, že v predmetnej veci mu bola predložená fotokópia zmluvy o zastúpení advokáta ako aj originál substitučného plnomocentva na zastupovanie na predmetnom pojednávaní.

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu SAK z 30. mája 2013, sp. zn. DS III.-13/13:3488/12 bol disciplinárne obvinený advokátsky koncipient oslobodený spod návrhu na začatie disciplinárneho konania podľa § 24 písm. b) Disciplinárneho poriadku SAK z dôvodu, že skutok nie je disciplinárnym previnením.

Disciplinárny senát toto svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že v rámci dokazovania preskúmal okrem iného aj zmluvu o zastúpení advokáta, ktorú uzavrel školiteľ disciplinárne obvineného JUDr. A. B. s advokátom JUDr. C. D., ktorej súčasťou bola dohoda zmluvných strán o tom, že JUDr. C. D. bude za JUDr. A. B. vykonávať aj školiteľskú činnosť advokátskych koncipientov, vrátane disciplinárne obvineného. Disciplinárne obvinený sa zúčastnil na pojednávaní dňa 25. 9. 2012 na základe substitučného splnomocnenia, ktoré dňa 21. 8. 2012 udelil disciplinárne obvinenému JUDr. C. D., teda nie jeho školiteľ JUDr. A. B., ktorý mal v tom čase pozastavenú činnosť. Túto skutočnosť potvrdil aj konajúci súd v predmetnej veci svojím úradným osvedčením. Vzhľadom na to disciplinárny senát uzavrel, že disciplinárne obvinený zastupoval klienta na pojednávaní dňa 25. 9. 2012 v súlade so zákonom o advokácii, predpismi SAK a s pokynmi svojho

zastupujúceho školiteľa JUDr. C. D., preto tento skutok nie je disciplinárnym previnením.

Proti tomuto rozhodnutiu podal odvolanie predseda Revíznej komisie SAK, ktoré odôvodnil tým, že existencia zmluvy medzi JUDr. A. B. a JUDr. C. D. o zastúpení je irelevantná, pretože zastupujúci advokát nemôže vstúpiť do pracovnoprávneho vzťahu zastúpeného advokáta ako zamestnávateľa a jeho koncipienta ako zamestnanca.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa poukázal najmä na § 17 ods. 1 zákona o advokácii,³ z ktorého vyplýva, že počas trvania prekážky na strane advokáta vykonáva v jeho mene práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov priamo súvisiacich s výkonom advokácie zastupujúci advokát, a žiadal odvolaním napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdiť.

Rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK zo 14. októbra 2013, sp. zn. II. ODS-17/13: 13:3488/12 bolo podľa § 59 ods. 2 zákona o advokácii s použitím § 34 Disciplinárneho poriadku SAK napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdené.

Odvolací senát po prerokovaní veci zistil, že prvostupňový orgán vykonal úplne dokazovanie a na základe úplne zisteného skutkového stavu vyvodil aj správne právne závery, keď konštatoval, že vzhľadom na existenciu zmluvy o zastúpení advokáta medzi JUDr. A. B. a JUDr. C. D., ako aj existenciu plnomocenstva, ktorým JUDr. C. D. splnomocnil disciplinárne obvineného svojím zastupovaním, sa disciplinárne obvinený nedopustil disciplinárneho previnenia, ako to tvrdil navrhovateľ.

Odvolací senát sa stotožnil s argumentáciou disciplinárne obvineného, ktorý poukázal na § 17 ods. 1 posledná veta zákona o advokácii, z ktorej vyplýva, že zastupujúci advokát vykonáva v mene zastúpeného advokáta práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov priamo súvisiacich s výkonom advokácie. Medzi práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov patria aj práva a povinnosti súvisiace s výkonom koncipientskej praxe, vykonávanej advokátskym koncipientom. Z toho vyplýva, že medzi tieto práva určite patrí okrem iného aj právo splnomocniť advokátskeho koncipienta svojím zastúpením. Ak takéto právo má zastupujúci advokát, advokátsky koncipient, plniac pokyn zastupujúceho advokáta, sa nemôže dopustiť disciplinárneho previnenia.

Navyše, odvolací senát poznamenal, že ak predseda Revíznej komisie SAK dospel k záveru, že advokátsky koncipient sa v rozpore s ustanoveniami zákona o advokácii zúčastnil na úkone, na ktorý ho vyslal zastupujúci advokát, potom sa disciplinárneho priestupku dopustil primárne aj zastupujúci advokát, avšak odvolaciemu senátu nebolo známe, aby predseda Revíznej komisie SAK vyvodzoval proti zastupujúcemu advokátovi akúkoľvek zodpovednosť.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky:

1 § 9 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii:

„Počas pozastavenia výkonu advokácie advokát nie je oprávnený poskytovať právne služby podľa tohto zákona.“

§ 64 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokátsky koncipient je pri výkone právnej praxe povinný postupovať v súlade s týmto zákonom, predpismi komory a s pokynmi advokáta.“

2 § 2 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je oprávnený poskytovať právne služby len v rámci výkonu slobodného a nezávislého povolania. Advokát sa nesmie podieľať na činnosti osôb, ktoré poskytujú právne služby bez oprávnenia vyžadovaného zákonom, ani takúto činnosť podporovať.“

§ 33 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokátsky koncipient sa pri výkone koncipientskej praxe riadi pokynmi advokáta alebo advokáta – spoločníka. Na výkon jeho praxe sa primerane vzťahujú ustanovenia zákona a tohto poriadku upravujúce povinnosti advokáta.“

3 § 17 ods. 1 zákona o advokácii:

„Ak bráni advokátovi, ktorý vykonáva advokáciu samostatne, vo vykonávaní advokácie akákoľvek prekážka a ak neurobí iné opatrenia na ochranu práv alebo záujmov svojho klienta, je povinný bezodkladne, najneskôr do jedného mesiaca odo dňa, keď takáto prekážka vznikla, po dohode s iným advokátom ustanoviť ho za svojho zástupcu; o tom je povinný bezodkladne upovedomiť klienta. Ak advokát túto povinnosť nesplní, zástupcu určí komora a podľa okolností prípadu určí aj výšku odmeny, ktorú je advokát povinný zástupcovi zaplatiť. Počas trvania prekážky na strane advokáta vykonáva zástupca v jeho mene práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov priamo súvisiacich s výkonom advokácie.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Deň otvorených dverí v Klube právnikov mesta Trenčín

*Spomienka na významných advokátov trenčianskeho regiónu
pri príležitosti stého výročia od ich narodenia*

Obľúbenou témou diskusií povolaných i nepovolaných je postavenie právnických profesií. My právnici sme sudcami, prokurátormi, vyšetrovateľmi, advokátmi, exekútormi alebo notármi, prípadne pracujeme na iných pozíciách v úradoch štátnej správy alebo samosprávy. Jednoducho – sme všade! Často rozhodujeme nielen o osudoch, ale aj o majetku iných. Rozhodnutia sú podľa tých čo vyhrali po práve a tých čo neuspeli – v rozpore s právom. Hodnotia našu prácu všetci, bez ohľadu na to, či ovládajú aj zákony, a to nielen našej republiky, ale i nariadenia Európskej únie. Všetci čakajú a hľadajú spravodlivosť a očakávajú ju od tých, ktorí o nej rozhodujú – teda od sudcov. A čo sa očakáva od advokátov – že nám tú našu spravodlivosť na súde presadia, použijú všetky možné aj nemožné prostriedky na presadenie našej pravdy.

V spoločnosti vládne zložitý mechanizmus, zmyslom ktorého je, aby nikto neutrpel ujmu na svojich právach. Naše základné práva a sloboda sú chránené ústavou. Kto z občanov pozná Ústavu Slovenskej republiky? Sú občania znalí práva? Mnohí odpovedia – veď na čo? V škole ich to neučili – mnohí aj nedávali pozor na hodinách občianskej náuky a kto by sa vyznal v spleti právnych predpisov?

A akí sme my právnici? Predovšetkým sme znalcami práva a vykonávame povolanie, ktoré je staré ako ľudstvo samo. A verte-neverte, chceme ho vykonávať dobre. Mnohí z nás súčasníkov, ako i tí v minulosti, obhajovali a obhajujeme záujmy tých najslabších, mnohí nevydržali tlak režimov a spreneverili sa morálnym a etickým princípom, na ktorých je budované naše povolanie a naopak, mnohí bojovali otvorene alebo skryto za práva pre tých, ktorí to potrebovali. Máme aj svojho svätého – svätý Ivo z Helory – bol advokát a kňaz, ktorý celý svoj život a majetok obetoval v prospech najchudob-

nejších. V mysliach ľudí zostal človekom, ktorý zomrel v roztrhanej sutane a jeho jediným majetkom bola biblia.

Práve priblíženie našej práce a nás ako ľudí občanom bol prvotný dôvod na to, aby Klub právnikov mesta Trenčín pripravil Deň otvorených dverí – akciu spojenú so spomienkou na významných advokátov – **JUDr. Ladislava Kresánka**, **JUDr. Gejzu Kubínskeho** a **JUDr. Pavla Vámoša**. Podujatie sa konalo 29. mája 2014 v popoludňajších hodinách v príjemnom prostredí klubu na Piaristickej ulici v Trenčíne. Stretli sa tu členovia rodín, právnická verejnosť, občania a priatelia spomínaných advokátov.

Akciu pripravil organizačný výbor v zložení JUDr. Peter Žilinčan, JUDr. Oľga Hlucháčová, JUDr. Adolf Pompa, JUDr. Ivan Poláček, JUDr. Danica Okrucká a JUDr. Danica Birošová.

JUDr. Danica Birošová

JUDr. Ladislav Kresánek

JUDr. Gejza Kubínsky

JUDr. Pavol Vámoš

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta kontaktovať klienta a informovať ho o termíne pojednávania

Je závažným porušením povinností advokáta, ak advokát ako súdom ustanovený právny zástupca nekontaktuje klienta, vec s ním neprerokuje ani ho neinformuje o termíne súdneho pojednávania.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie
Českej advokátskej komory z 27. mája 2011, **sp. zn. K 4/2011**¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 6 ods. 2 a čl. 9 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2,² ods. 3³ zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení a § 5 ods. 2,⁴ § 6 písm. a)⁵ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 15. 6. 2013

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

po tom, čo ho obvodný súd uznesením zo dňa 27. 11. 2009 ustanovil žalobcovi H. CH. zástupcom na ochranu jeho práv v konaní vedenom na tomto súde v spore proti advokátovi JUDr. I. J. ako žalovanému o zaplatenie 12 000 Kč s prísl. S H. CH. sa až do 17. 3. 2010, kedy sa na tomto súde konalo pojednávanie, neskontaktoval a vec s ním neprerokoval, a po tom, čo bol súdom vyrozumený o termíne tohto pojednávania, H. CH. neinformoval o jeho konaní, v dôsledku čoho sa H. CH. na toto pojednávanie nedostavil,

teda

- nechránil práva a oprávnené záujmy klienta a neriadil sa jeho pokynmi,
- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval Pravidlá profesionálnej etiky ukládajúce mu

- povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu,
- povinnosť vo veciach, v ktorých bol ustanovený súdom, postupovať s rovnakou svedomitosťou a starostlivosťou ako vo veciach ostatných klientov,
- povinnosť klienta riadne informovať, ako postupuje pri vybavovaní jeho vecí, a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné na zváženie ďalších príkazov,

čím porušil

§ 16 ods. 1 a 2⁶ a § 17⁷ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1,⁸ čl. 6 ods. 2⁹ a čl. 9 ods. 1¹⁰ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške **10 000 Kč**.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Predseda kontrolnej rady ČAK ako disciplinárny žalobca podal voči disciplinárne obvinenému advokátovi dňa 26. 1. 2011 disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený vo svojich písomných a ústnych vyjadreniach k disciplinárnej žalobe najprv na svoju obranu uviedol, že sťažnosť je úplne neopodstatnená, pretože žiadne povinnosti advokáta neporušil, pretože podľa jeho názoru celý problém vznikol v dôsledku komplikovanej komunikácie so sťažovateľom, ktorý mu odmietol dať svoje telefónne číslo, pričom neskôr zistil, že sťažovateľ s ním nemá záujem komunikovať a len hľadá dôvody k následnej sťažnosti. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že neúspech sťažovateľa

vo veci nebol spôsobený príčinami na jeho strane, ale premlčaním nároku sťažovateľa, z čoho bolo zrejme, že sťažovateľ nemôže byť vo veci úspešný. V neskorších vyjadreniach disciplinárne obvinený pripustil, že sa voči sťažovateľovi dopustil porušenia povinností advokáta, keď sťažovateľa neinformoval o termíne pojednávania, ale týmto svojím konaním nespôsoobil sťažovateľovi žiadnu škodu. Na vysvetlenie svojho pochybenia uviedol, že k nemu došlo v dôsledku zhody viacerých okolností, keď sa spoliehal na telefonický kontakt sťažovateľa a nepovažoval za nutné poslať list, keď bolo zrejme, že sťažovateľ má naňho spojenie, a preto predpokladal, že sa s ním znovu telefonicky spojí a mal za to, že sťažovateľ o termíne pojednávania telefonicky informovaný bol. Disciplinárne obvinený opakovane zdôraznil, že bez ohľadu na jeho konanie by žaloba sťažovateľa aj tak bola zamietnutá, na čom by nič nezmenila ani prípadná účasť sťažovateľa na pojednávaní, keďže táto otázka nemala na rozhodnutie vo veci žiaden negatívny vplyv. Disciplinárne obvinený zároveň prejavil ľútosť nad svojím konaním, poukázal na to, že dosiaľ sa žiadneho disciplinárneho previnenia nedopustil a popísal svoje osobné a majetkové pomery.

Disciplinárny senát vo veci vykonal dokazovanie oboznámením sa s listinnými dôkazmi a dospel k záveru, že disciplinárne obvinený sa skutočne dopustil disciplinárneho previnenia tak, ako to bolo uvedené v disciplinárnej žalobe, čo potvrdila aj výpoveď disciplinárne obvineného, ktorý sa ku skutku priznal. Disciplinárny senát mal za to, že tomuto priznaniu disciplinárne obvineného zodpovedajú aj ďalšie listinné dôkazy, najmä podaná sťažnosť sťažovateľa, korešpondencia medzi disciplinárne obvineným a sťažovateľom ako aj rozsudok, ktorým bolo rozhodnuté v predmetnej veci sťažovateľa.

Disciplinárny senát sa stotožnil s disciplinárnou žalobou, keď mal za preukázané, že disciplinárne obvinený si skutočne nesplnil voči sťažovateľovi svoje povinnosti, keď ho transparentným a preukázateľným spôsobom neinformoval o termíne pojednávania, v dôsledku čoho sa sťažovateľ na toto pojednávanie nedostavil. Disciplinárny senát však zároveň konštatoval, že počas disciplinárneho konania nebolo zistené, aby tento chybný postup disciplinárne obvineného mal priamo za následok neúspech sťažovateľa vo veci. Vzhľadom na tieto skutočnosti rozhodol o vine disciplinárne obvineného tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Pri rozhodovaní o druhu a výške uloženého disciplinárneho opatrenia disciplinárny senát vychádzal jednak zo skutočnosti, že disciplinárne obvinený porušil svoje stavovské povinnosti, a to nie zanedbateľným spôsobom. Na druhej strane však zohľadnil aj skutočnosť, že disciplinárne obvinený sa ku skutku priznal a svoje pochybenie oľutoval. Za relevantnú skutočnosť v tejto súvislosti považoval disciplinárny senát aj fakt, že nebolo preukázané, aby zanedbanie povinnosti disciplinárne obvineným malo za následok neúspech vo veci sťažovateľa, a zároveň zohľadnil osobné a majetkové pomery disciplinárne obvineného. Vzhľadom na tieto skutočnosti považoval disciplinárny senát za primerané uloženie disciplinárneho opatrenia vo forme peňažnej pokuty a vo výške uvedenej vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poznámky:

1 Preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.**
In: Bulletin advokacie, č. 3/2013, s. 56–57.

2 § 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

3 § 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

4 § 5 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát postupuje s rovnakou svedomitou a starostlivosťou vo veciach, v ktorých bol ustanovený súdom alebo Centrom právnej pomoci, ako vo veciach iných klientov.“

5 § 6 písm. a.) Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a poslať klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak.“

6 § 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnymi alebo stavovskými predpismi; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

7 § 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“

8 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

9 čl. 6 ods. 2 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Vo veciach, v ktorých bol súdom ustanovený alebo Komorou určený, postupuje advokát s rovnakou svedomitou a starostlivosťou ako vo veciach ostatných klientov.“

10 čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je povinný klienta riadne informovať, ako postupuje pri vybavovaní jeho veci, a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné pre zváženie ďalších príkazov.“

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátska koncipientka*

Správy zo zasadnutí CCBE

Zasadnutie Stáleho výboru CCBE

Na aprílové zasadnutie, ktoré sa konalo v Bruseli, pozvala CCBE zástupcov Európskej komisie, aby predstavili v marci publikovaný *Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície (EU Justice Scoreboard)*. Ide o informačný nástroj, ktorý má pomáhať členským štátom EÚ v ich snahe zlepšovať úroveň justičných systémov a spravodlivosti. Poskytuje krajinám objektívne, spoľahlivé a porovnateľné údaje o kvalite, nezávislosti a efektívnosti justičných systémov v členských štátoch. Identifikuje nedostatky, pokroky a dobré skúsenosti z praxe. Nie je zameraný na vytvorenie akéhosi rebríčka krajín, ale poskytuje prehľad o stave v nich založený na rôznych indikátoroch, ktoré sú v centre záujmu všetkých krajín (dĺžka konaní, počet uzavretých vecí, dostupnosť nástrojov hodnotenia činnosti súdov, vnímanie nezávislosti justície občanmi a pod.). Údaje čerpá prostredníctvom CEPEJ priamo od členských krajín, porovnáva aj iné zdroje. Všeobecne správa konštatuje, že nástroje hodnotenia činnosti súdov sú dostupné takmer vo všetkých krajinách, vo všetkých krajinách je možné využiť alternatívne riešenie sporov. Rozširuje sa elektronizácia justície, stále však prevažuje v komunikácii medzi súdmi a úradmi, než vo vzťahu k stránkam. Posilniť by sa malo vzdelávanie sudcov i ostatných právnických povolání vo využívaní informačných a komunikačných technológií. Vnímanie nezávislosti justície sa v porovnaní s rokom 2013 v niektorých krajinách zlepšilo, v iných zhoršilo, preto nie je možné skonštatovať zlepšenie (Slovenská republika v tomto hodnotení klesla o jednu priečku na posledné miesto).

Výbor pre trestné právo pripravil avizované stanoviská k balíku nástrojov na posilnenie práv podozrivých a obvinených osôb. CCBE privítala princípy, na ktorých sú nové smernice postavené. Vyzdvihuje, že sa odvolávajú aj na činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, aj na judikatúru Súdneho dvora EÚ.

■ Smernica o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinu a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní

CCBE by privítala, aby sa „silné slová“ z dôvodovej správy v prospech práva neobviňovať sám seba a práva nevyplácať viac prejavili aj v samotnom znení článkov smernice. Za nedostatočné považuje články, ktoré sa odvolávajú na dodržiavanie „celkovej spravodlivosti konania“, pretože je to pojem vágny, nedáva dostatočné usmernenie pre orgány činné v trestnom konaní a dáva širokú diskrečnú právomoc vnútroštátnym orgánom a súdom. Také pravidlo nie je v súlade s cieľom smernice, ktorým je zjednotiť procesné štandar-

dy v členských štátoch. Víta však, že podľa návrhu sa má smernica vzťahovať na podozrivé osoby už od prvého okamihu. CCBE poznamenáva, že v budúcnosti bude zrejme potrebné rozšíriť pôsobnosť smernice aj na právnické osoby.

■ Smernica o procesných zárukách pre deti podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní

CCBE víta najmä zavedenie povinného zastúpenia advokátom, pričom práva na prístup k advokátovi sa nebude možné vzdať. Považuje za pozitívne aj zavedenie povinného nahrávania výsluchov maloletých, aby sa zabezpečila možnosť si neskôr overiť podmienky výsluchu, nemali by však byť umožnené žiadne výnimky z tejto povinnosti.

■ Smernica o predbežnej právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby pozbavené osobnej slobody a právnej pomoci v konaniach o európskom zatýkacom rozkaze

Podľa CCBE vytvára právnu neistotu v otázke, či sa predbežná právna pomoc má poskytovať aj v konaniach o európskom zatýkacom rozkaze, pričom podľa názoru CCBE by sa rozhodne mala.

Jedinú poznámku k stanoviskám mala rakúska delegácia. Požiadala, aby sa v texte zohľadnilo, že nie každý členský štát má oficiálnu špecializáciu advokátov a systém ich ďalšieho povinného vzdelávania. S touto zmenou boli dokumenty vypracované Výborom pre trestné právo jednomyselne schválené a stanoviská budú prezentované Európskej komisii.

CCBE predstavila komparatívnu štúdiu Výboru pre právo informačných technológií. Štúdia sa zaoberá tým, do akej miery sú údaje uchovávané advokátmi v rámci ich praxe dostupné „vláde“ a „vládnym“ orgánom. Štúdia je založená na dvoch dotazníkoch poslaných všetkým delegáciám (hoci nie všetky dotazníky napokon obsahovali informácie, na ktoré sa výbor zameriaval a preto nie všetky boli použité). Štúdia ukázala, že v mnohých krajinách legislatíva zaostáva za technickým vývojom. Kým údaje uchovávané v sídle advokátov sú chránené mlčanlivosťou, údaje uchovávané prostredníctvom tzv. *cloud-computing* väčšinou nepoživajú túto ochranu, pričom rozdiel nie je dostatočne odôvodnený, pretože ide stále o ten istý druh informácií. Na základe výsledkov štúdie budú členovia výboru zvažovať, či by CCBE nemala vyvinúť aktivitu v prospech posilnenia ochrany mlčanlivosti, a v akej forme.

Plenárne zasadnutie CCBE

Májové plenárne zasadnutie CCBE sa uskutočnilo už tradične v meste, v ktorom pôsobí aktuálny prezident CCBE, tento

raz vo Verone. Hostom plenárneho zasadnutia bola zástupkyňa talianskeho ministerstva spravodlivosti, ktorá z pozície riaditeľky príslušného odboru predstavila nedávno zavedenú koncepciu elektronickej justície v Taliansku s cieľom znížiť preťaženosť súdov a zredukovať dĺžku súdnych konaní. Systém je založený na dátových schránkach, ktoré umožňujú advokátom obojsmerne komunikovať so súdmi. Osvedčuje sa a v dohľadnom čase sa niektoré druhy civilných konaní majú viesť povinne elektronicou formou. Zástupkyňa ministerstva spravodlivosti osobitne poukázala na početné ochranné prvky, ktoré majú zachovať dôvernú komunikáciu a ochranu údajov.

Prvým bodom programu boli informácie **Výboru CCBE pre vzdelávanie**. Výbor sa v poslednom období venoval predovšetkým spoločnému projektu CCBE a EIPA (Európskeho inštitútu pre verejnú správu) financovanému Európskou komisiou so zameraním na vzdelávanie advokátov v práve EÚ a v právnych poriadkoch členských krajín, najmä na porovnanie úrovne v jednotlivých krajinách, foriem a praktických skúseností. Projekt je v poslednej fáze. CCBE a EIPA odovzdali Európskej komisii záverečnú správu, ktorá obsahuje odporúčania pre prax a podnety pre budúci rozvoj adresované advokátskym komorám členských štátov, CCBE aj samotnej Komisii. Po vyjadrení Európskej komisie bude správa publikovaná.

Vedúci **Stálej delegácie CCBE pri Luxemburskom súde** informoval o úspechu konferencie *Súdy EÚ – pohľad do budúcnosti*. V apríli sa na nej zúčastnilo viac ako 200 odborníkov, o úspechu svedčí aj účasť polovice sudcov Všeobecného súdu EÚ. Sudcovia privítali diskusiu so zástupcami štátov na tému preťaženosť súdu, procesu vymenovania sudcov, dočasných opatrení a vývoja procesu. Názormi a podnetmi, ktoré zazneli v diskusiách počas konferencie, sa bude stála delegácia zaoberať a sformuluje návrh, akú úlohu by mohla pri riešení problémov zohrať CCBE.

Riaditeľ pre **vonkajšie vzťahy** vystúpil s pravidelnou aktualizáciou o aktivitách CCBE v tejto oblasti. Vzhľadom na voľby do Európskeho parlamentu došlo k oslabeniu intenzity kontaktov s europoslancami, legislatívne postupy budú väčšinou pokračovať až v novom funkčnom období. Prítomní dostali k dispozícii príručku o konaní pred ESĽP v anglickom a francúzskom jazyku, v prípade záujmu by CCBE pomohla aj pri vydaní iných jazykových verzií.

Člen sekretariátu CCBE zodpovedný za **projekty** informoval, že Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre spravodlivosť zverejnilo programy financovania v oblasti spravodlivosti na roky 2014 – 2020. CCBE zorganizuje workshop pre zástupcov komôr, ktoré by chceli využiť možnosti grantov. CCBE má záujem programy financovania priblížiť, aby pomohla členským komorám úspešne sa uchádzať o grant. Ak by sa v budúcnosti o granty uchádzala aj CCBE, nové projekty by chceli zamerať opäť na vzdelávanie advokátov, ktoré sa stalo jednou z priorít Komisie. Prioritou by bolo aj pokračovanie projektu Find-A-Lawyer (FAL); tento samotná Komisia prezentuje ako príklad projektu, ktorý bude pri výbere uprednostňovať. Tretí "level" FAL by sa mohol zamerať na

vylepšenie fungovania prvých dvoch úrovní a integrovanie nových funkcií.

Prezident CCBE informoval o najnovšom vývoji v jednom zo **súdnych konaní**, ktoré CCBE sleduje. Súdny dvor EÚ vydal v apríli rozhodnutie v spojených veciach C-293/12 and C-594/12, ktorým vyhlásil smernicu 2006/24/ES o uchovávaní údajov z verejných komunikačných sietí za neplatnú. Podľa tlačovej správy sa Súdny dvor domnieva, že prijatím smernice EÚ prekročila medze, ktoré vyžaduje dodržiavanie zásady proporcionality. Smernica nestanovuje žiadne objektívne kritériá na obmedzenie prístupu vnútroštátnych orgánov len v záujme určeného cieľa, na definovanie závažnej trestnej činnosti, na obmedzenie dĺžky uchovávaní alebo na obmedzenie okruhu dotknutých osôb. Smernica preto nedokáže zabezpečiť, že sa zásah do základných práv jednotlivcov obmedzí len na nevyhnutné minimum. Vyhlásenie neplatnosti je účinné ku dňu nadobudnutia účinnosti smernice. CCBE však bude monitorovať, či a ako sa rozsudok odzrkadlí v zmene vnútroštátnych legislatív.

CCBE dostala žiadosť Advokátskej komory republiky San Marino o členstvo v pozícii pozorovateľa. Poverený spravodajca skonštatoval, že komora spĺňa všetky podmienky členstva. Delegácie v hlasovaní podporili žiadosť a počet členov CCBE sa týmto rozšíril na advokátske komory z 32 krajín a ďalších 13 krajín so statusom pridruženého člena alebo pozorovateľa.

Mgr. Lucia Lackovičová
Information Officer

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 5/2014 českého Bulletinu advokacie

V **Úvodníku** JUDr. František Smejkal analyzuje hospodárenie Českej advokátskej komory s uvedením investičných plánov komory ako aj upozornením na oblasti, v ktorých bude musieť ČAK prijať opatrenie v oblasti zvýšenia platieb, medzi ktoré zaraďuje zvýšenie paušálnej náhrady trov disciplinárneho konania a zvýšenie poplatku za vykonanie advokátskej skúšky.

JUDr. Michal Žižlavský v **Aktualitách** upozorňuje na potrebu reálnej praxe advokátskych koncipientov v oblasti obhajoby v trestnom práve, predovšetkým s ohľadom na výsledky advokátskych skúšok a skutočnosť, že väčšina advokátskych kancelárií sa v rámci agendy venuje obchodnému právu. Rubrika tiež obsahuje pozvánku na výročný kongres AIJA, ktorý sa bude konať 26. – 30. augusta 2014 v Prahe, a správu zo 4. kongresu *Právni prostor*, ktorý sa konal v hoteli

Jezerka na Seči 15. a 16. apríla 2014 na tému (*Ne*)známe právo s akcentom na rekodifikované civilné právo.

Časť **Z judikatúry** obsahuje rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 11. februára 2014, sp. zn. 30 Cdo 3166/2012 k náhrade škody, nákladom obhajoby pri dvoch obhajcoch a k opakovaniu dôkazov odvolacím súdom, rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR z 21. júna 2013, sp. zn. 6 Ads 2/2013 k porušovaniu zákazu fajčenia a súvisiacim povinnostiam prevádzkovateľa. V tejto časti sú uvedené aj výkladové stanoviská Expertnej skupiny pre aplikáciu novej civilnej legislatívy pri ministerstve spravodlivosti, konkrétne výkladové stanovisko č. 10 zo 7. júna 2013 k používaniu vzorových stanov spoločenstva vlastníkov jednotiek vydaných zrušeným nariadením vlády č. 371/2004 Sb. po účinnosti nového občianskeho zákonníka (možno z nich stále vychádzať) a výkladové stanovisko č. 21 z 3. marca 2014 k výpovednej dobe pri vypovedaní nájmu bytu a domu nájomcom podľa § 2287 Občianskeho zákonníka (analogicky sa uplatní trojmesačná výpovedná doba stanovená v § 2231 ods. 1 Občianskeho zákonníka, stanovená pre nájom nehnuteľnej veci na dobu neurčitú).

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Občianský zákonník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář* (J. Spáčil a kol.), *Nájemní a družstevní bydlení podle nového občanského zákonníku a zákona o obchodních korporacích* (S. Křeček), *Daňové trestné činy* (J. Kocina), *Zákon o mezinárodním právu soukromém* (M. Pauknerová, N. Rozehnalová, M. Zavadilová a kol.), *Evropské mezinárodní právo soukromé v kontextu pracovního práva* (T. Kadlecová), *Úvod do evropského práva* (P. Svoboda), *Historia ustroju Adwokatury Polskiej w źródłach* (T. J. Kotliński, A. Redzik, M. Zaborski) a *Zamilovaná dcera okresního tajemníka a jiné případy venkovského advokáta* (T. Plavec).

Z iných periodík číslo prináša rešerše článku *Trestná zodpovednosť v súvislosti s rozhodovaním kolektívnych orgánov* (F. Púry, P. Šámal – Právnik č. 11/2013), *Vplyv nového občianskeho zákonníka na pracovné právo* (P. Bezouška – Právni rozhledy č. 1/2014), *Inkorporácia obchodných podmienok do zmluvy* (Z. Matula – Rekodifikace & Praxe č. 12/2013).

Časť **Z českej advokácie** obsahuje rozhodnutie kárnej komisie ČAK z 22. septembra 2011, sp. zn. K 107/2010, podľa ktorého je kárnym previnením, ak advokát na plnú moc, ktorú nespísal a pri ktorej podpise nebol prítomný, pripojí prehlásenie o pravosti podpisu. Číslo tu tiež uverejňuje prácu umiestnenú na 2. mieste v kategórii Talent roka súťaže Právnik roka na tému *Nie je dane bez zákona* od autora M. Moravca.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

JUDr. Stanislav Křeček

Niekoľko poznámok k ustanoveniam osobitnej časti nového občianskeho zákonníka, týkajúcich sa nájmu bytu

Autor sa v príspevku venuje konkrétnym ustanoveniam nového českého Občianskeho zákonníka týkajúcich sa bytového práva. Poukazuje na vzťah medzi § 2296 (zábezpeka)

a § 2291 (Obzvlášť závažné porušenie povinnosti nájomcu). Osobitne sa venuje výkladu § 2292 upravujúceho opustenie bytu nájomcom spôsobom, že nájom možno považovať za skončený bez pochybností – byť sa v takom prípade považuje za odovzdaný ihneď. Všimá si, že nová právna úprava na rozdiel od predchádzajúcej postihuje nedostatky náležitostí uložených právnym predpisom neplatnosťou, ako aj právo nájomcu zakotvené v § 2275 prenechať byt alebo jeho časť do podnájmu inej osobe alebo osobám bez súhlasu prenajímateľa. Venuje sa aj zákonodarcom zvolenej terminológii, ktorá so sebou nesie potenciál výkladových problémov.

Mgr. Svatava Trčková, JUDr. Milan Cellar

Stanovy spoločenstva vlastníkov jednotiek – zmeny od 1. januára 2014

Príspevok reaguje na zrušenie zákona č. 72/1994 Sb. o vlastníctve bytov a nariadenia vlády č. 371/2004 Sb. upravujúceho vzorové stanovy a s tým súvisiaci presun právnej úpravy vlastníctva bytov do nového českého občianskeho zákonníka. V úvode sa venuje prameňom právnej úpravy vlastníctva bytov, v ďalšom texte dopadu novej právnej úpravy na spoločenstvá vlastníkov bytov vzniknuté pred 1. januárom 2014, možnosť odchyliť sa od zákonnej úpravy v stanovách. Záverečná časť sa dotýka vzniku spoločenstva vlastníkov a tvorby jej stanov. V závere príspevku autori odkazujú na webovú stránku českého bulletinu advokácie, kde pripravili návrh znenia stanov so zapracovanými legislatívnymi zmenami a komentárom odbornej verejnosti.

JUDr. Zdeněk Jankovský ml.

Druhýkrát k žalobám o nárokoch podľa zákona č. 82/1998 Sb.

Autor sa vracia k svojmu článku uverejnenému v *Bulletine advokácie* č. 1-2. V novom príspevku rozoberá postup pri podávaní žiadostí o predbežné prerokovanie nároku pred ministerstvom alebo ústredným správnym úradom. Následne sa zaoberá podmienkami občianskeho súdneho konania o týchto nárokoch, kumuláciou osôb a nárokov a postupmi súdov v konaní o právach podľa zákona č. 82/1998 Sb. o zodpovednosti štátu a územných samosprávnych celkov za škodu. Venuje sa predbežnému prerokovaniu nároku, vybaveniu žiadosti orgánom štátnej správy, subjektívnej aj objektívnej kumulácii, dokazovaniu, vysporiadaniu účastníkov súdom, dispozícií s konaním a nákladom konania. V závere konštatuje, že úprava zákona č. 82/1998 Sb. sa vo svetle reformy súkromného práva javí ako nepostačujúca a bude potrebná nová úprava reflektujúca tak zmeny súkromného práva, ako aj zmeny verejného práva.

JUDr. Karel Svoboda

Nové problémy v konaní o rozvod manželstva

Článok upozorňuje na problematiku miesta právnej úpravy rozvodu manželstva po 1. januári 2014. Osobitne akcentuje podmienky pre tzv. nesporný rozvod (v prípade spoločného návrhu manželov na rozvod manželstva), povinný výsluch účastníkov rozvodového konania vyplývajúci z § 757 ods. 1 občianskeho zákonníka, nejasnú koncentráciu konania.

V závere obsahuje úvahu nad možnosťou zlúčenia hmotno-právnych aj procesných pravidiel rozvodu v Občianskom zákonníku, čo by zamedzilo vzniku vzájomne nesúladných právnych noriem.

JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D.

Oddlženie po revíznej novele insolvenčného zákona alebo osobný bankrot pre každého

Autor príspevkom upozorňuje na nové možnosti upravené tzv. revíznou novelou insolvenčného zákona vykonanou zákonom č. 294/2013 Sb. Prostredie, ktoré novela vytvorila, ako aj závery súdnej praxe vytvárajú pre dlžníkov priaznivé

podmienky. Proces oddlženia je od začiatku roku 2014 dostupný okrem nepodnikateľov aj pre fyzické osoby, ktoré zákon považuje za podnikateľov, nedostupným je naďalej pre právnické osoby - podnikateľov. Uzatvára, že oddlženie sa po novele posunulo smerom ku koncepcii univerzálneho sanačného spôsobu riešenia úpadku fyzických osôb a zároveň sa prehĺbila benevolencia pre vstup doň. Otázkou možného oddlženia klienta podľa insolvenčného zákona považuje za prvú, ktorá by mala byť otvorená advokátom, ak za ním príde zadlžený klient.

Spracoval **JUDr. Peter Kalata**
kancelária SAK

Ako som demonštroval v Ríme

Milí čitatelia, pri prečítaní titulku sa určite pousmejete, veď kto by len išiel demonštrovať do Ríma.

Tí z nás, ktorí v mimosezónnom období často navštevujete väčšie mestá na juhu Európy viete, že demonštrácie a štrajky nie sú ničím novým a dosť často sa stretnete s tým, že masa ľudí poobliekaná v pestrofarebných vestách, so zástavami rôznych odborových centrál pochoduje ulicami za hvizdu píšťaliek a rôznych nástrojov vydávajúcich zvuky, ktoré upozorňujú, že sa demonštruje alebo štrajkuje.

Ja sám som si nikdy nepredstavoval, že sa na niečom obdobnom zúčastním. No stalo sa. Za krásneho slnečného predpoludnia v Ríme som stretol veľký sprievod, ktorý zahatal hlavnú triedu pri Úrade vlády. Spočiatku som to pripisoval výmene premiéra v Taliansku, ktorá v tom čase prebiehala. Ale keď demonštrujúci prišli bližšie zistil som, že ide o veľmi usporiadaný sprievod, ktorý ničím nepripomínal karnevalové demonštrácie, ktoré pravidelne usporiadávajú odborové centrály. Demonštrujúci boli väčšinou v tmavých oblekoch, nepoužívali žiadne píšťalky a čo ma prekvapilo, každý mal na prsiach malú tabuľku s nadpisom „slobodná justícia“. Domnieval som sa, že ide o sudcov, alebo skôr zamestnancov súdnych zložiek v Taliansku, no pri pozornejšom sledovaní tohto zaujímavého mohutného sprievodu som objavil transparenty s význačnými nadpismi ako Advokátska komora Rím, Neapol a pod. Mnohí z demonštrantov mávali striebornými strapcami, ktoré sú súčasťou advokátskych talárov v Taliansku. Tak uniformy, ako aj taláre, sú v Taliansku, trochu zdobené, aby sa aj oči mali na čom popásť. Tento sprievod smerujúci na námestie Republiky mal niekoľko tisíc účastníkov a tak sa zrazu zo mňa, pokojného turistu, stal advokát celkom pyšný na svoje povolanie, len škoda, že som nepatril medzi tých, ktorí pochodovali okolo mňa.

Priznám sa vám, vážení čitatelia, že to bol veľmi silný zážitok vidieť také množstvo advokátov demonštrujúcich za ne-

jaký vyšší princíp. Nebola to demonštrácia za zvýšenie advokátskych odmien, zrušenie koncipientskych skúšok a pod., ale za slobodnú justíciu. A tak som si kládol otázku, čo už môže byť neslobodné na talianskej justícii. Na druhý deň som zakúpil viaceré mienkotvorné talianske denníky a svojou chabou taliančinou som sa snažil dopátrať, prečo vlastne moji talianski kolegovia v takom hojnom počte demonštrovali v centre Ríma. Nedočítal som sa odpovede, ale boli tam vymenované jednotlivé regionálne komory, ktoré sa zúčastnili, a počet bol úžasný – presahoval desaťtisíc. Pritom v týchto denníkoch nebolo ani slovo o tom, že na demonštrácii sa zúčastnili advokáti, ktorí sú členmi Berlusconiho tímu, ktorí obhajujú šéfa Camory z Neapola a rôznych mafiánov a vrahov, jednoducho žiadny titulok, tak častý v našich médiách.

Prečo to vlastne píšem. Tak mi vážené kolegyne, kolegovia, napadlo, aký podnet by spôsobil to, že by sa aspoň tisíc slovenských advokátov zišlo na námestí SNP demonštrovať za niečo. Predkladám námety – zvýšenie advokátskej tarify, vyriešenie problému náhradných obhajcov, zrušenie koncipientskych skúšok (azda pár stoviek koncipientov by sa zišlo) či neplatenie trov obhajoby ex offio zo strany štátu, alebo uzákonenie povinného zastupovania v sporoch pred súdmi, presahujúcich hodnotu 1 000 eur.

Ako dlhoročný bojovník za advokáciu si dovoľujem tvrdiť, že ani tieto bytostne „blízke“ záujmy advokátov by nedokázali poslať na ulicu pár stovák advokátov.

Čo z tohto môjho krátkeho fejtónu vyplýva. Predovšetkým jedno zásadné. Chýba vyšší princíp alebo sa ešte len stráca. Ja som presvedčený o tom, že už chýba a ten vyšší princíp bolo niečo, čo našich talianskych kolegov donútilo precestovať stovky kilometrov a povedať niečo potichu dôstojne. Jedným slovom, vyjsť na ulicu a demonštrovať za niečo čo neprináša okamžitý zisk, ale zvyšuje vážnosť nositeľov tohto povolania vo verejnosti.

Ak by sa takáto demonštrácia na Slovensku uskutočnila, môžem vám už vopred citovať titulky z médií: obhajcovia vrahov, korupční advokáti... sa zišli na námestí, aby zo štátu vyciavali ďalšie prostriedky...

Čo na záver. Nie je demokracia ako demokracia...

JUDr. Rastislav Straka
člen Revíznej komisie SAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty

ČENTĚŠ, J.: **Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty**. Bratislava : C. H. Beck 2013, 272 strán.
ISBN 978-80-89603-09-1

Čitateľom sa do rúk dostáva vedecká monografia, ktorej predmetom je problematika odpočúvania v trestnom konaní, ale aj podľa osobitného zákona.

Monografia sa systematicky člení na Predhovor, Úvod, šesť kapitol, Záver, Zoznam literatúry a Vecný register. Sám autor v predhovore stanovil cieľ publikácie: analýza inštitútu odpočúvania ako zásahu do základných práv.

V úvodnej kapitole autor venuje pozornosť charakteristike a právnej úprave práva na súkromie ako súčasti základných práv. Právna úprava je doplnená výkladom a hodnotením zásahov do práva na súkromie z hľadiska zásady legality, zásady legitimity a zásady proporcionality. Výklad týchto zásad je doplnený o vybrané rozhodnutia ESĽP, ÚS SR a ÚS ČR. Uvedená charakteristika vytvára predpoklady na posúdenie aspektov, ktoré má orgán verejnej moci zohľadniť pri zásahu do základných práv, najmä do práva na súkromie pri odpočúvaní.

Obsahom druhej kapitoly je historický vývoj odpočúvania na území SR po r. 1989 posudzovaný osobitne vo vzťahu k úprave v trestnom konaní ako aj mimo trestného konania. Tretia kapitola nadväzuje na druhú kapitolu, pričom autor rozoberá právny stav úpravy odpočúvania v ČR nielen z hľadiska trestného konania, ale taktiež mimo trestného konania. Jednotlivý výklad autor dopĺňa vybranými rozhodnutiami. Štvrtá kapitola predstavuje súčasnú analýzu slovenskej právnej úpravy odpočúvania. Autor sa v tejto kapitole venuje skúmaniu odpočúvania v rámci trestného konania, ale tiež mimo trestného konania v zmysle Zákona o ochrane súkromia pred odpočúvaním. Poukazuje na nedostatky, formuluje návrhy zmien, ktoré smerujú najmä k odstráneniu najväčších aplikačných nedostatkov, ktoré prax priniesla. V rámci týchto navrhovaných zmien sa autor stotožňuje s názorom, že potrebné užšie vymedziť okruh trestných činov, pre ktoré by bolo možné vydať príkaz na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky.

Rozsahom je štvrtá časť ťažisková, autor sa snaží o komplexný pohľad na procesné ustanovenia upravujúce odpočúvanie, ale tiež na inštitucionálnu výstavbu štátnych orgánov. Pozornosť venuje aj aplikačným problémom v praxi, prezentuje svoj názor na otázku súčasného použitia záznamu o odpočúvaní telca prevádzky ako dôkazu v inom konaní. Detailne rozoberá otázku vzájomného pomeru príkazu na uchovanie a vydanie počítačových údajov s príkazom na odpočú-

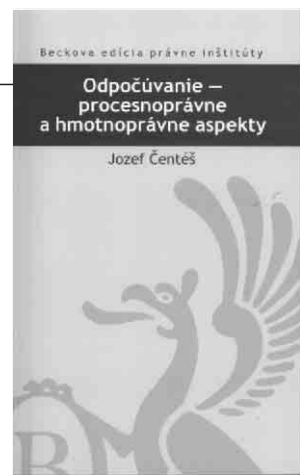
vanie a záznam telekomunikačnej prevádzky resp. príkazu na poskytnutie prevádzkových a lokalizačných údajov. Autorove závery sú odôvodnené a podložené, pričom je namietate, aby si ich osvojila i aplikačná prax.

Piata časť je tvorená analýzou vybraných inštitútov slovenského právneho poriadku, ktoré majú zabezpečiť, aby sa tento inštitút nezneužíval, ale aby dotknutá osoba mohla uplatniť svoje práva. I keď sa táto kapitola svojím rozsahom javí ako okrajová a ambíciou autora nebolo ani pokryť aspekty odpočúvania v súkromnej sfére, ide o kapitolu, ktorá má významný interdisciplinárny presah najmä do občianskeho a pracovného práva. Význam odpočúvania a zaznamenávania prejavov osobnej povahy bez súhlasu dotknutej osoby vo sfére súkromného práva v slovenskej odbornej literatúre absentuje. Jediným prameňom je publikácia prof. H. Barancovej *Monitorovanie zamestnancov a právo na súkromný život*, z ktorej autor cituje. Autorovi, hoc aspirantovi na vedec kú hodnot v odbore trestné právo, sa tak podarilo napísať touto kapitolou ďalšie dielo zaoberajúce sa odpočúvaním v súkromnej sfére, pretože detailne rozoberá práve problematiku, ktorá dosiaľ legislatívne nie je dostatočne podchytaná, čo zákonite prináša právne riziká pre zamestnávateľa. Šiestou kapitolou autor zovšeobecňuje získané poznatky z aplikácie odpočúvania v SR a ČR prostredníctvom rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR a všeobecných súdov SR a ČR.

Monografia by bola primárne určená odbornej verejnosti z oblasti trestného práva a odborníkom, ktorí sa zaoberajú základnými ľudskými právami s akcentom na právo na súkromie. Zaradením piatej kapitoly autor rozšíril vhodnosť publikácie aj pre odbornú verejnosť z oblasti pracovného a občianskeho práva, ktorá v praxi rieši aspekty dodržiavania a kontroly práce na pracovisku zo strany zamestnávateľa.

Vzhľadom na absenciu publikácií v tejto oblasti je autora monografia cenným zdrojom informácií presahujúcich rámec trestného práva, tak, ako by naznačoval titul. Veľmi cenné a dôležité informácie v monografii nájdú sudcovia, prokurátori, obhajcovia, advokáti so zameraním na občianske a pracovné právo, ale taktiež korporátni a vnútropodnikovní právnici pracujúci vo sfére poskytovateľov telekomunikačných a dátových služieb.

JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.

Advokáti v hnedom a čiernom 1939 – 1945

2. časť

Po desiaty raz sa stretli referujúci i poslucháči, ktorým sú blízke dejiny advokátskeho povolania, na jubilejnej Konferencii o histórii advokácie, tentoraz v Prahe v aule Paláca Dunaj. Po tom, čo sa minulý rok konala konferencia v Bratislave, v pozícii hostiteľa tak vystriedala Slovenskú advokátsku komoru Česká advokátska komora spolu so Spoločnosťou pre históriu advokácie. Slovenský zástupca **Rudolf Manik** sa v referáte venoval činnosti advokátov, ktorí sa spreneverili svojmu poslaniu v časoch druhej svetovej vojny, pôsobiach v Chorvátsku, Lotyšsku, Poľsku, Rakúsku, Holandsku, Ukrajine a Nemecku.

Ríšsky Komisariát Východ: Viktors Arajs

Počiatkové úspechy nemeckej operácie Barbarossa umožnili armádam OSA obsadiť rozsiahle územia Sovietskeho zväzu vrátane Ukrajiny, Bieloruska, Moldavska a bývalých pobaltských štátov. Práve na území Pobaltia bol zriadený Ríšsky komisariát Východ, ktorého súčasťou sa stal aj Generálny kraj Lotyšsko. Lotyši dodali nemeckým ozbrojeným silám počtom viac vojakov než Litovci či Estónci, postavili dokonca zbor SS tvorený dvoma divíziami. Okrem toho nemožno vynechať množstvo kolaborantských a domobraneckých jednotiek, ktoré sa zúčastňovali na protipartizánskej boji a vyhladzovaní i deportácii Židov či komunistov v krajine. Azda najznámejším lotyšským esesákom je dodnes Viktors Arajs.

Viktors Bernhards Arajs sa narodil 13. januára 1910 v Baldone otcovi Teodorovi a matke Berte Anne Burkovicovej pochádzajúcej z minority baltských Nemcov. Rodinu však postihla chudoba po narukovaní otca do 1. svetovej vojny, z ktorej si Teodors privedol ďalšiu exotickú čínsku manželku.

Mladý Viktors sa stal poľnohospodárskym nádenníkom a tesárom, popri práci však stihol absolvovať gymnázium v Jelgave. Vojenskú službu ukončil ako desiatnik delostrelectva, následne začal v r. 1932 študovať na Právnickej fakulte Rižskej univerzity. Medzitým sa stihol v r. 1937 oženiť so Zelmou Zeibotsovou a nakrátko sa dokonca stal príslušníkom polície. Aj keď štúdium, počas ktorého sa stal členom nacionalistického Bratska Lettonia, viackrát prerušil, v r. 1940 ho ukončil slávnostnou promóciou. Práve snaha Arajsa o získanie akademického titulu však spadá do obdobia okupácie jeho vlasti Červenou armádou, preto už musel prejsť povinným kurzom marxizmu a až v marci 1941 získal právnický diplom. Následne nastúpil ako **advokátsky koncipient** do advokátskej kancelárie, ale už po krátkom čase bol zatknutý NKVD a odsúdený na deportáciu. Keďže sa mu však podarilo ujsť a využiť vpád Wehrmachtu do Pobaltia, vrátil sa už

1. júla 1941 do Rigy, kde mu vzápätí Nemci odovzdali na odporúčanie jeho známych z armády i štúdií menovanie za **veliteľa Sonderkomanda**, neskôr nazvaného podľa neho Arajsovo komando. Pôsobil tam ako skutočný génocidaire. Už v auguste 1941 Arajs osobne výstrelmi zapálil kanistre benzínu vo Veľkej chorálnej synagóge Rigy, kde boli zaživa upálené stovky židovským mužov, žien a detí; len za dva augustové týždne pri pogromoch zahynulo v Rige 8 000 Židov. Masové vyvražďovanie realizovali príslušníci tohto komanda oficiálne pomenovaného „Lotyšská bezpečnostná polícia a bezpečnostné sily SD“ posilnení vodkou vrátane ich veliteľa, pričom na popravy vozili Židov a komunistov autobusy importované zo Švédska natreté veselou modrou farbou. Ešte väčšiu hrôzu zažili lotyšskí Židia na prelome novembra a decembra 1941, keď Arajsovo komando spolu s príslušníkmi SS pozabýjalo na ceste z rižského ghetta do Rumbuly asi 25 000 vyznávačov izraelského náboženstva.

Po praktickom vyhladení Židov v Generálnom kraji Lotyšsko sa z komanda stal „Lotyšský pomocný zbor SD a polície“ a Arajs bol povýšený na hajtmana (**SS-hauptsturmführer**). Jeho komando následne pôsobilo v okolí Minska v Generalbezirku Bielorusko a v roku 1944 sa zlúčilo s 15. lotyšskou granátnickou divíziou Zbraní SS, v ktorej bojoval až do konca vojny. Znáмым sa stal jeho citát: „S Nemcami je to tak, že keď ňa chytia za prst, si stratený, pretože čoskoro donútia človeka robiť veci, ktoré by nikdy neurobil, keby sa tomu mohol vyhnúť.“ Hyenizmom Arajsa bolo, keď napr. veliteľovi Einsatzkomanda Langemu ukazoval vianočný stromček, na ktorom namiesto ozdôb spočívali prstene a diamanty z vykradnutých židovských domov.

Po vojne žil pod menom Viktors Zeibots nenápadne v Nemecku. V r. 1975 bol konečne postavený pred súd v Hamburgu, ktorý mu udelil doživotný trest. Arajs zomrel vo väzení 13. januára 1988. Je iróniou, že esesák Viktors Bernhards Arajs pracoval vo svojom živote ako advokátsky koncipient Sovietskeho zväzu, rovnako ako to, že 16. marca 2010 sa uskutočnil v Rige legálny pochod príslušníkov a sympatizantov dvoch lotyšských divízií SS.

Ríšsky komisariát Holandsko: Arthur Seyss-Inquart

Pod pôvodným slovanským menom Arthur Zajtich sa budúci nacistický miestodržiteľ Holandska **Artur Seyss-Inquart** narodil dňa 22. júla 1892 v Stonařove v Moravskom markgrófstve Rakúsko-uhorskej monarchie. Otcom Arthura i jeho piatich starších súrodencov bol riaditeľ stonařovskej školy. Keď mal pätnásť rokov, presťahovali sa Zajdichovci do Viedne, kde si dobovo ponemčili priezvisko. Po začatí jeho právnických štúdií narukoval už v auguste 1914 ako tirolský horský strelec do bojov 1. svetovej vojny, kde bol viackrát vyznamenaný za statočnosť, získal hodnosť dôstojníka, no i zranenie, po ktorom doživotne kríval.

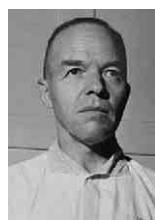
V r. 1916 sa oženil s Gertrud Maschkovou, o rok neskôr získal titul doktora práv a v r. 1921 si otvoril kanceláriu ako úspešný **advokát**. Jeho osobnou záľubou bolo sponzorovanie výprav do Tibetu. Politicky sa exponoval najskôr v pravicovom Vlasteneckom fronte budúceho kancelára Engelberta Dolfussa, v ktorého vláde bol od r. 1933 **ministrom**, avšak už za Národnosocialistickú stranu. Po úspešnom atentáte na tohto kancelára bol štátnym sekretárom v následnej vláde Kurta Schuschnigga, ktorý ho pod tlakom silného nemeckého suseda musel vo februári 1938 vymenovať za **ministra vnútra**. Seyss-Inquart bol typickým predstaviteľom piatej kolóny nacistov v Rakúsku, po rezignácii prezidenta i kancelára v marci 1938 sa stáva **kancelárom** s prezidentskými právomocami, nepatroticky však prinúti parlament schváliť anšlus štátu do Nemeckej ríše a pozve do svojej vlasti Wehrmacht. Rakúsko sa premenovalo na Východnú marku (Ostmark) a z kancelára sa Seyss-Inquart stal jej **ríšskym guvernérom** ako **SS-Obergruppenführer**, v máji 1939 i **ministrom bez portfeuille** Nemecka. Onedlho však vypukla 2. svetová vojna a Seyss-Inquart sa osvedčil ako zástupca generálneho guvernéra Poľska H. Franka.

V máji 1940 sa počas západného ťaženia ako úspešný „hasič“ problémov dočkal vymenovania do svojho najdlhšieho pôsobiska – na miesto **ríšskeho komisára Holandska**. Ako jurista úplne zmenil tamojší právny systém s úplnou hmotnoprávnou aj procesnoprávnou exempciou príslušníkov SS a SD. Na rozdiel od Hansa Franka s takmer nulovou kolaboráciou z radov porobeného poľského národa však hojne využíval pomoc miestnych quislingovcov, keďže Holanďania boli vyhlásení za rasovo spriaznených s Nemcami. Jeho najväčším zločinom je však účasť na holokauste, veď Seyss-Inquartovo Holandsko so 74 % proskribovaného židovského obyvateľstva bolo po Frankovom Poľsku krajinou s druhým najvyšším počtom postihnutých vyznávačov izraelského náboženstva.

Ríšsky komisár si – podobne ako jeho niekdajší krakovský šéf – pre seba zabral historické sídlo. Býval v paláci Clingendael, realizoval obrovské operácie na burze cenných papierov, veksloval s valutami, pričom Američania zaistili koncom vojny sumu asi 5 000 000 ríšskych mariek, ktorú nadobudol

z predaja odcudzených obrazov flámskych maliarov. Práve koncom vojny nadviazal Seyss-Inquart kontakty s exilovou holandskou vládou i domácim odbojom, v závete Adolfa Hitlera bol pritom menovaný za ministra zahraničia Veľkonemeckej ríše. Pred prevzatím tohto úradu z rúk veľkoadmirála Donitza ho však po podpise kapitulácie Nemcov v Holandsku zatkli Briti pri Hamburgu. Aj Seyss-Inquart bol spolu s ďalšími nacistami po odsúdení norimberským tribunálom 16. októbra 1946 popravený obesením.

Ríšsky komisariát Ukrajina: Emil Otto Rasch

Budúci hitlerovský katan z Ukrajiny **Emil Otto Rasch** sa narodil 7. decembra 1891 v severonemeckom Friedrichruh. Študoval právo a politickú ekonómiu, za čo získal na univerzite v Marburgu v r. 1912 prvý a na univerzite v Lipsku v r. 1922 druhý doktorát, preto bol neskôr aj medzi nacistami známy pod prezývkou „doktor-doktor“. Vojenskú službu vykonal počas 1. svetovej vojny v cisárskom námorníctve v hodnosti poručíka so ziskom Železného kríža II. triedy, po jej skončení pracoval 10 rokov ako **advokát** v Lipsku. Začiatkom tridsiatych rokov sa začal Rasch politicky exponovať, v r. 1931 vstúpil do NSDAP, po menovaní Hitlera ríšskym kancelárom do SS a o ďalší rok už bol primátorom Wittenbergu. Na tomto poste skončil v r. 1936 svoju púť komunálnou politikou z dôvodu „zmiznutia“ peňazí na stavbu služobnej vily. Následne vstúpil do služieb nemeckej bezpečnostnej služby (SD), v r. 1938 velil Gestapu vo Frankfurte nad Mohanom, po zániku Česko-Slovenska šéfoval SD v Prahe a neskôr v Kráľovci.

Rasch bol takmer všade, participoval dokonca na známom „prepade“ pohraničníkov v Hlivičiaciach spúšťajúcom kataklizmu 2. svetovej vojny. Tie najhoršie zverstvá sa napriek jeho dvojnásobnému akademickému vzdelaniu páchali na nacistami obsadenom území pomenovanom Ríšsky komisariát Ukrajina, kde sa v júni 1941 v hodnosti **SS-Gruppenführera**, postavenému na roveň generálporučíka Wehrmachtu, stal ako veliteľ jednej zo štyroch Einsatzgruppen existujúcich na území okupovaného Sovietskeho zväzu (Einsatzgruppe C sídliaca v Kyjeve) zástupcom veliteľa Einsatzgruppe zur besonderen Verfügung (EG z. b. V.) SS-Obergruppenführera Uda von Woyrscha. Nie nezaujímavým je fakt, že traja zo štyroch veliteľov spomenutých Einsatzgruppen boli držiteľmi doktorátov.

Rasch sformoval pomocnú ukrajinskú milíciu z radov miestnych kolaborantov; smutne sa „preslávil“ aj vybudovaním povestného koncentračného tábora v Soldau. Len na prelome septembra a októbra 1941 popravilo Sonderkommando 4a Raschovej Einsatzgruppe v rokline Babij Jar pri Kyjeve takmer 34 000 Židov a partizánov resp. vojnových zajatcov, do konca okupácie mala táto nemecká jednotka na svedomí asi 200 000 zavraždených osôb. Počas Raschovho velenia, teda do októbra 1941, bol podľa hlásení samotných

Nemcov počet obetí odhadovaný na 80 000. Ďalšie Raschove vojnové pôsobenie sa však od toho predchádzajúceho diametrálne odlišovalo, v rokoch 1942 – 45 totiž predsedal nemeckej petrolejárskej spoločnosti Kontinentale Öl AG.

Po vojne bol obžalovaný v súdnom konaní s členmi Einsatzgruppen v Norimbergu, ale počas procesu ochorel na Parkinsonovu chorobu a 1. novembra 1948 zomrel vo Wehrstedte.

Veľkonemecká ríša: Ernst Kaltenbrunner

Ďalším z Rakúšanov vo vysokej nacistickej hierarchii bol **Ernst Kaltenbrunner** narodený 4. októbra 1903 v Ried im Innkreis do rodiny právnika Huga Kaltenbrunnera. Aby mohol prevziať rodinnú firmu po návrate zraneného otca z 1. svetovej vojny, opustil mladý Ernst štúdium chémie a vrhol sa na právo, ktoré skončil v roku 1926 v Štajerskom Hradci. Vyše dvojmetrový Kaltenbrunner rád šermoval, čím však získal výrazné jazvy na tvári, aj keď sa hovorilo, že ich mal z porezania sa o sklo v stave vysokej opitosti.

Po skončení štúdia si otvoril **advokátsku kanceláriu** v Linzi a neskôr v Salzburgu, v r. 1931 vstúpil do NSDAP a o dva roky neskôr aj do SS. Práve za svoje exponovanie sa v radoch nacistov ho v r. 1934 súd vo Viedni odsúdil na šesť mesiacov odňatia slobody a stratu advokátskeho oprávnenia. Aj keď bol údajne zapletený do vraždy rakúskeho kancelára Engelberta Dolfussa v tom istom roku, podarilo sa ho usvedčiť len zo sprisahania, čo mu vynieslo ďalší polročný trest odňatia slobody. Kaltenbrunner na nič nedbal, už v r. 1935 sa stal veliteľom SS v Rakúsku a zožal leví podiel na bezproblémovosti anšlusu svojej vlasti do Nemeckej ríše, za čo bol odmenený postom generálmajora polície (SS-Brigadeführer), poslanca Ríšskeho snemu a riaditeľa viedenskej polície, o. i. zriadil koncentračný tábor v Mauthausene.

V osobnom živote sa mu darilo, v manželstve s Elisabeth Ederovou (od r. 1934) splodil tri deti. Hviezdne chvíle kariéry

SS-Obergruppenführera Kaltenbrunnera prišli až po úspešnom atentáte na R. Heydricha, v januári 1943 sa totiž stal jeho nástupcom na čele Hlavného úradu ríšskej bezpečnosti (RSHA) tak, že sa ho obával aj jeho formálne nadriadený Reichsführer-SS H. Himmler. To, čo sa mu po vojne kládlo za vinu, súviselo najmä s Kaltenbrunnerovou zodpovednosťou za tzv. konečné riešenie židovskej otázky a za existenciu koncentračných táborov. Azda jediným pozitívom, čo vo svojej funkcii zastrešujúcej nemeckých spravodajcov, kriminalistov i gestapákov vykonal, je záchrana niektorých odcudzených umeleckých zbierok na sklonku vojny. Nie bez zaujímavosti je, že Kaltenbrunner bol v rokoch 1943 – 45 **prezidentom Interpolu** (*Organisation Internationale de Police Criminelle*).

Koniec vojny pre tohto nositeľa Rytierskeho vojenského záslužného kríža s mečmi i generála polície a od decembra 1944 aj zbraní SS bol tragický. Jeho dlhoročná milenka Gisela von Westarp mu porodila dvojčiky Wolfganga a Ursulu, no Kaltenbrunnera v rakúskych horách zatkli Američania. Hon na Kaltenbrunnera pritom nebol jednoduchý, napriek jeho vysokému postu v nacistickej hierarchii neboli kvôli utajeniu, v ktorom pôsobil, k dispozícii žiadne jeho fotografie či bližšia osobná dokumentácia. Aj keď počas výsluchov všetko zapieral a utrpel aj mozgovú príhodu, bol odsúdený na trest smrti a 16. októbra 1946 aj popravený.

Niektorí z vyššie spomenutých advokátov či advokátskych koncipientov skončili svoju životnú púť po 2. svetovej vojne tragicky, na druhej strane iní sa zase zodpovednosti za svoje skutky vyhli a dožili sa vysokého veku. Málokto si však po skončení vojnového požiaru dokázal predstaviť, že už o zopár decénií po nastolení mieru sa medzi obrancami chorvátskeho Vukovaru z r. 1991 dokážu objaviť fotografie Ante Paveliča, že v r. 2010 sa v Rige uskutoční pochod pohrobkov Viktora Arajša a ďalších príslušníkov lotyšských divízií SS či v r. 2011 bude v Rajci odhalená busta Ferdinanda Ďurčanského na Námestí Slovenského národného povstania!

JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2014

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 600 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedláčko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26

darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 11. 6. 2014

Uzávierka redakčnej časti: 19. 6. 2014

Toto číslo vyšlo 4. 7. 2014

advokát
Slovenská
komora

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

